

מערכות

בחוברת זו:

מאבק העפלה ראשון

מדוע רוגזים הבריטים?

בימי גאדיבלדי

פרטיזניות של מיעוט לאומי

ישראל מול אשור

זכרונות סייר

קצין סדיר ומפקד פרטיזני

"האתים המוסלמים"

תוכן ענינים מפורט — ראה מעבר לדף

מב"מ

אלול תש"ז
אבגוסט 1947

ירחון
לשאלות
מדיניות
כלכליות
וצבאיות

תוכן העניינים

- במערבה: חביעות וסמכות / אל פרצות / כלפי פנים 5
- מערכות-העלה: הנרייטה סולד* 9
- בשל מה רגזים עלינו חבריטים? גיהן אוסבורן 15
- לקח עמים שוחרי דרור:
- ד. בשלהי פרשת האיחוד האיסלאמי
ישראל מול אשור: אל. גילוי 21
- צבא אשור
מלחמת ישראל ואשור
בריג'נג אל. ספולדינג 29
- תנועה פרוזונית של עם-מיעוט
א. סוקר 44
- מזכרונותיו של סויר
פ. גריגורי ליסיצין 51
- למותו ואימונו של מפקד בצבא בלתי סדיר
י. אלון 56
- חילות הערכים בשעה זו: צבאה של מצרים (ב)
אגרא 61
- האחים המוסלמים
א. ח. כהן 65
- רשימות מדיניות:
- משפט-שלמה" בצבא הודו / "טראנס-ערב" — מסי"ב איסטרטגית 69
- בטרם יכון צבא עולם: גייסות בין-לאומיים:
כיצד — ומתי? / נשק אטומי בין-לאומי — בעד ונגד / כידורי
שותפות? — צבאות רגיונליים "איזוריים" / תחת הבטחה בפני
האטום — הגנה על האטום 75
- בעולם שלאחר המלחמה: הסכסוך-ג'נטלמנים /
במערכות המגן בארה"ב / הצבא הבלגי בהתחדשותו / מה יהא
כוחה המזוין של איטליה / לונ — בסיס בין-לאומי 80
- בעתונות הצבאית: טקטיקה ונשק / מבנה / אימון 84
- מרהשו הרוח בצבא הכריטי בא-י
רשימות קצרות
- כיצד מסייעים למתנדבי צבא-מיליציוני למלא חובתם / ביטול
עונש מלקות בחיל-סודן / בעקבות סודן — מצרים / מה דמות
לחטיבות צרפת ב"ערב-המערבית" 96
- צרור ידיעות מן המזרח התיכון 98

מי ומה בהוברת — בפתח החוברת

המפות שבחוברת

מדינות איטליה 1859—1848 — עמ' 24-25 / ממלכות סרדיניה*
ועד לאיטליה המאוחדת — עמ' 26 / מסעות אשור נגד מלכות
סוריה — עמ' 30 / מפת קרים ושפתו היצור שבה — עמ' 45

הלואה וחסכון חיפה

אגודה הדדית בע"מ

ת.ד. 250 — טל. 4641-42

המרכז: רח' יפו 25 בית האגודה

סניף בהדרה-הכרמל: רחוב הרצל.

בית הקרנות, טל. 4641

סוכנות: קרית-מוצקין, רח' רנ"ס 19

מתן הלואות לחברים
קבלת פקדונות
חסכונות וחשבונות עובר ושכ
גובינות והעברות כספים
לכל חלקי הארץ

חברה

להנדסה ולתעשייה

בע"מ

תל אביב. שדרות רוטשילד 7

ת.ד. 1191, ט 1970 2521

מספקת:

מכונות השקאה

מכונות בנין

מכונות חשמל

מכונות לצרכי תעשייה

מנועי דיזל

ציוד משקי עירוני וציוד לכבוי אש

מכונות וציוד לבתי מלאכה ולגרזים

חלקי חלוף למכונות, וכר

חברת

"עלית" בע"מ

רמת-גן

שוקולדה

ממתקים

קאוו

סמל "עלית" — סמל האיכות

הנה

בית מסחר לסחורות אנגליה וא"י

סניפים: חיפה ופתח-תקה

תל-אביב נחלת בנימין 30

המבחר הגדול ביותר של

סחורות לצרכי בית

לבני גברים וגברות וילדים וכר.

ארדיטי בע"מ

חל"אביב ירושלים חיפה
טלפונים 4236 2191 4735

מפיצים יחידים
למכונות נוסעים

פלימוט

קרייסלר

דסוטו

מכונות מסא

פ ר ג 1

צמיגים רויאל U. S. ROYAL
תחנות שרות בכל חלקי הארץ

בנק ארץ-ישראל לדיסקונט בע"מ

תל אביב ירושלים

בנק מסונף:

בנק מרכנטיל איי בע"מ

חברת עזר:

חברת ב.א.ל. לאמטרוספוט

ונאמנות בע"מ

כל עסקי בנק

בנק הפועלים

בערבון מוגבל

ת ל א ב י ב

ת. ד. 27

טלפון 4296-4297

הון המניות הנפרע ורזרבות
500.000 ל"א"

**מנהל עסקי בנק
לכל ענפיהם**

תעשייה ארצישראלית לגומי ופלסטיקה

בע"מ

חלפון 7107

ת.ד. 1069

ח.י.פ.ה

יארנים של:

סוליות, עקבים ולוחות גומי חדש
תקון צמיגים, מרבדים, משאבות,
מעצדי דלתות, מקשרים לבי"כ
גלגלים גומי, ארגזי בסריות,
מכסאות וברגים גומי קשה

מוצרים גומי לפי הזמנה

וכל מיני מוצרי גומי לתעשייה.

אמבא

בע"מ

חל'אביב, דרך פתח'חקה 16
טלפון 3228

סוכנים של:

ברוקוויי
פילקו
גירל
קונמינטל
סוריס

החברה

הא"י לקרור והספקה

בע"מ

מחסני קרור המודרניים ביותר
במזרח התיכון

המחסנים בתל'אביב

דרך פ"ת ע"י תחנת הרכבת
ת.ד. 318 טלפונים 7-4816

המחסנים בחיפה

באיזור המיושב רחוב הנמל
ת.ד. 1409 טלפונים 2-4541

"צמג"

קבוצה קואופרטיבית בע"מ

תל'אביב טלפון 3859

מי ומה בחוברת

ציונים לקורא

עולי אטלנטיק, בהתנגדותם המיואשת בראשית 1941 לעקירתם ממחנה המעפילים בעתלית, מהרציף שבנמל חיפה — אלו שני הקטעים של אדמת הארץ שבהם ניסו להיאחו והיו להם לסמל המולדת — נשאר, בשנות המלחמה, דוגמא בודדת להיאבקות פיוזית על זכותם להישאר בארץ.

זה שנה, מאז גירוש מעפילי „הנרייטה סולד“ (עמ' 9), חי הישוב העברי את חיי הרוח והנפש שלו „במשטר“ של מאבקי־שילוח כאלה, החוזרים ונשנים בהתמדה כמעט חדגונית, במימי נמל חיפה ועל רציפיו. קרבות בלתי שווים אלה, בהם הופעלו גם גז־דמיע, גם כדורי־רובים ונשק אבטומטי, גם נגיחת אניות בנוסח מלחמת־הים, — מול העקשנות, אומץ־הלב ושרירי־הגוף של העולים המתגוננים, עלו והגיעו אל פסגתם (לע"ע...) עם פרשת „יציאת אירופה תש"ז“.

על גבורת ההתמדה אשר גילו מגיני עיר נצורה היו עמים ומדינות נוהגים להעניק מדליות למגינים־נצורים. יבוא יום ועם עברי עצמאי יטבע ועניק אות־ת־כבוד משלו לאלה שעמדו במבחן המצור הגדול על העליה.

חסי בריטניה ואמריקה בינו לבין עצמן — לא זו בלבד שיש בהם כדי לברר כמה דפים סתומים בקורות הבעיה הארץ־ישראלית והמדיניות הציונית בשנים האחרונות, אלא שהבנתם יכולה לסייע גם להבהרת קווי ההתפתחות האפשריים של המדיניות האמריקאית בעתיד, כלפי בריטניה בכלל, וכלפי ההופעה הבריטית בא"י בפרט.

אם כי רשימתו של ג' . איסבורן („בשל מה רוגזים עלינו הבריטים?“ עמ' 15) — שנתפרסמה בהרפרס מגזין, אחד הרציניים בירחוני אמריקה העוסקים בשאלות מדיניות — הקדימה בהופעתה בשבועות מספר את „תורת טרומן“, הרי למעשה היה בה משום גילוי מוקדם של הנקודות המנחות העיקריות במדיניות־החוץ של ממשלת ארה"ב ואת מבשר להן. לאור השיקולים שברשימה זאת מובן הרבה יותר מהלך הדיונים בענייני א"י במושב ארגון האו"ם בלייקספסס בחודש מאי ש.ז., ושיקולים אלה יבואו, ודאי, לידי גילוי גם בפרשת ועדת־האומות הארץ־ישראלית, מסקנותיה לעתיד, וגורלן.

פרקה־סיכום ללקח קורות שחרורה של איטליה (עמ' 21) ינתן באחת החוברות הקרובות.

בכל הפרשות של מלחמת ישראל בימי הבית הראשון אין עוד אחת שתדמה לזו של „ישראל מול אשור“ (עמ' 28) לקירוב מחשבתנו אל תהליכי ההתפתחות הצבאית בעולם הקדמון, ולהבנת מבנהו ותכונותו של צבא סדיר גדול בתקופת „הקשת והחנית“. פרשה זאת מדגימה גם את משקלם היחסי של מלכויות העברים במערכות הצבאיות ש„בין נהר־פרת לנחל־מצרים“.

הקטע מספרו ההיסטוריה-הצבאי של בריג'ג' א. ספולדינג (עמ' 29) מזרים לאפיקים צבאיים-מקצועיים את המחשבה ההיסטורית של המתבונן באותה תקופה קדומה בתולדותינו.

מאמרו של א. מלמס (עמ' 34) משלב את התזויות הצבאיים במסגרת הכללית של התפשטות קיסרות אשור על פני קדמת אסיה, בה קועקעו חומות שומרון ומלכות ישראל גם יחד.

המפה בעמוד 39, המאפשרת לעקוב אחרי מסעות המלחמה של מלכי-אשור על פני ממלכת-ישראל, הוכנה לפי „אטלס התנכ"י" — ברשותו האדיבה של ד"ר י. שפירא.

ש

שבעות אמריקאי נודע („ניישן") פרסם לפני חדשים מעטים רשימה אופיינית אשר סיפרה על גירושה של אוכלוסיית קרים התת-רית כולה, אל פאתי רוסיה הצפוניים-מזרחיים. הדבר בא כתגמול על סיוע האוכלוסייה התת-רית לפולש הגרמני, ועל פעילותם הרבה נגד התנועה הפרטיזנית של האוכלוסייה שבקרים — דבר שעוסקת בו רשימתו של א. סוקר, „תנועה פרטיזנית של עמ' מיעוט" (עמ' 44) כנושא עיקרי שלה. מעתה, אחרי אחד ה„טרנספרים" הקיצוניים ביותר בדברי הימים, הפכה ארץ-קרים, שהיתה תת-רית באורח מסורתי מזה קרוב ל-1000 שנים, ל„נקיה מתת-רית".

וזאת לזכור: לפני 22 שנה חוסל הרעיון של „מדינה יהודית בקרים" — או אף התרחבות רבת-מידות של מפעל ההתישבות היהודית שטופח אז ע"י השלטונות הסובייטים בצפונה של קרים — מתוך נימוק (שצלצולו מוכר לנו) של „התנגדות התת-רית לכל מסירה נוספת של שטחי הקרקע הפנויים לידי יהודים"...

פרשת קרים 44—1941 מאלפת הרבה, הן לגבי מסיבות פעולתה של תנועת ההתנגדות בארץ מעורבת, והן לגבי התנאים לפעולה פרטיזנית בחבלים מעוטי-יער ובנוף האופייני לארצות היס-התיכון.

כ

כה אמר קרומואל: „הסיירים הם עיני הצבא ואזניו". אמת כללית זאת תקפה יפה שבעתים לגבי מערכות פרטיזנים ויש עניין רב בדרכים אשר טיפחו חטיבות „סדירות-למחצה" לאימון גרעיני סיירים, לארגונם ולשימוש בהם („מזכרונות סייר", עמ' 51).

ק

קצינים עבריים רבים משורות ה„חיל" והיחידות העבריות חזרו משירותם בצבא. רבים ממארגניהם ומפקדיהם של כוחות המחרת היהודיים בגולה, גדודי הפרטיזנים ולוחמי הגיטאות עלו ארצה. אלה ואלה מייצגים ודאי קיום רבים מאותה התכונה של איש-צבא ומפקד שהתחילה להתגבש בשנות המלחמה ובאותה הסערה שהיתה נחלתו של הדור עברי הזה. רשימתו של י. אלון (עמ' 56) בוחנת ומגדירה את המשותף והמיוחד שבטיפוסי הקצינים הצבאיים והמפקד הפרטיזני.

א

את המשך הסקירה „צבאה של מצרים", המתפרסם בחוב' זו (עמ' 61), יש לקרוא תוך שילוב הידיעות על ענייני גיוס וצבא שבמדור „מצרים" ב„צורר ידיעות המזרח" שבסוף החוברת. עניין כוחה האוירי הנוכחי של המדינה המצרית, בעלת המגמות להתפשטות, עלול, במצבים שונים, להיות חיוני לגבי שכניה של מצרים. הסקירה מביאה בעניין זה הערכות שונות — בהתאם לשוני המקורות.

מכל מקום, הוודאות של עזרה פעילה מצד אמריקה (שכבר התבטאה במסירת „שדה-פארוק", אשר תצלום טכס מסירתו ניתן בחוברת זו) מרמזת לגידול מהיר — ומודרך — של הילה-אוויר המצרי.

י מלי המהומות על גבולות יפו, אב תש"ז, ראו את אגודת „האחים המוסלמית“ היופאית בתפקיד שאיננו מתקשר בנקל באופיה ובמושגיה המקובלים של תנועה זו; היינו — כחותמת על כרזי ארגעה וקריאה לשלום. אין צורך לאמור לקוראי „מערכות“, כי הופעה זו רחוקה מאד מלדלות את הגילויים-בכוח. הטמונים בתוך הסניף הא"י של „האחים המוסלמים“. והסקירה של ח. א. כהן (עמ' 65) באה ללמדנו מקצת מתכונותיה ועמדתה הציבורית של „תנועת האם“ שבמצרים; ומכאן גם פתח להבנת חזיונותיה הציבוריים והפנמיים של תנועה זו, העומדת על פרשת דרכים בין קידמה — לאור רעיונות אנושיים כלליים — מזה, ולבין גילגולים פאשיסטיים בלבוש מוסלמי-לוחם — מזה.

ר **שימות** מדיניות המהוות מדור בפני עצמו ב„מערכות“, תכליתן להעמיד את הקוראים, במסגרת הרצאה מצומצמת, על חזיונות שיש בהם כדי לחדש את המושגים הפוליטיים האקטואליים שלנו, או על גורמים מקומיים שונים, העלולים בזמן מן הזמנים להיות לאבני-משקולת נוספות על כפות-המאזניים של המדיניות המזרח-תיכונית, היסתיכונית או הארצישראלית. הן באות, איפוא, להשלים את החסר, שבין מאמרי הערכה יסודיים — לבין הסוגים השונים של כרוניקה הניתנים בסוף החוברת.

ח **חלוקת** הודו, לא זו בלבד שהיא מבליטה בעיות אשר עניינן חורג מעבר לגבולות הודו, אלא שהיא גם מעלה על הבמה כוחות העתידים לתת את סימניהם גם בצירופיה המדיניים של אסיה-המערבית. האמור לגבי חלוקת ארץ הודו — תוקפו יפה גם לגבי חלוקת צבאה („משפט-שלמה“ בצבא הודו עמ' 69). הצילומים שלהלן מייצגים את שלושת הגושים העיקריים שבקרב „השבטים-הלוחמים“ של הודו.

והסיקה

המושלמי-הפונג'אבי, ההינדי-הראג'פוטי

ע **ערב-הסעודית**, במצבה בין ים-סוף למפרץ הפרסי, מתחילה להיראות בעיני כמה איסטרטגים (מדיניים וצבאיים) בריטיים — ועוד יותר אמריקאיים — כתחליף אפשרי ל„גשר-התאשמי“ (עבה-יעיראק) הקרוב יותר מדי אל תחום השליטה הסוביטי. „תחליף“ — הן לגבי מקורות נפט בימי הירום, הן בתור מחסום גיאוגרפי בפני סכנות מצפון, והן בתור בסיס-אוויר רבתי. (עיין גם במאמר „מעמדה של ערב הסעודית בעולם הערבי“ חוברת ל"א—ל"ד, והמפות שבו).

רִיעָה רחבה של התפתחות צבאית, טכנית, משקית ופוליטית בעולם, שלאחר המלחמה" מצדיקה מתן הזדמנות תכופה להתבונן במפה הצבאית-הפוליטית המגוונת והמשתנה הזאת. לכך ישמש המדור חדש, בעולם שלאחר המלחמה" (עמ' 80).

הסמל הניתן כאן — סמל, האומות המאוחדות" — הוא המופיע גם

יש עניין מיוחד להכיר את מצב הדברים בכל הנוגע להקמת, "חיל-צבא משטרתי בין-לאומי" לרגל הרמזים הנשמעים מדי פעם על הצעות להקמת חיל בין-לאומי בפתח הרשימה: "בטרם יכון צבא עולם" (עמ' 75). לקורא הא"י לביצוע החלטות עתידות של או"ם על גורלה של א"י.

לא לשוא מתבלט מגף איטליה בסקירה זו. על אף הירידה הרבה בכוחה תוסיף איטליה להיות המדינה רבת-האוכלוסין ביותר שבחופי היס-החיתוך, והיחידה בין הגדולות שבהן, המעורה כולה בתוך ים זה ובענייני איזורו. טרם תמה מסכת הקשרים ההיסטוריים, הכלכליים והפוליטיים שבין א"י למדינת איטליה — בירידותיה ובעליותיה. הציונים לצבא האיטלקי החדש (עמ' 82) ידרשו עוד השלמות ופירוש בעתיד.

חץ וקשת מול רובי-אש: — כזאת צריכה להיות ההרגשה, של נאמר, פלוגה ובטליון של חיל-רגלים בנוסח 1930 (ורבים כאלה קיימים גם כיום אף בצבאות סדירים, ועוד יותר בגייסות-עזר ומיליציות) בהתייצבם מול פלוגה ובטליון שיהיו מזוינים לפי המתכונת החדשה בצבא ארה"ב ("בעתונות הצבאית", עמ' 88). עצמת אש שלא תאומן, כמעט, הוקנתה לרגלים ע"י ריבוי הנשק האבטומטי, אך עוד יותר — ע"י "קני איך-רתע" החדשים והכלים הרקטיים. עצמת אש זו שניתנה לפלוגה האמריקאית הופכת על פיהם את כל המושגים שהיו מקובלים עד כה לגבי זיונו התקין של חיל-הרגלים.

כידון נוסח המאה השמונה-עשרה (סוגר את לוע הרובה) מלמטה וכידון-פגיון דוגמת 1944 מלמעלה — זוהי משמעות התמונה אשר ניתנה בעמוד 98 ברשימה, על הסתערות כידונים" שבמדור: "בעתונות הצבאית".

הצין בריטי המרביץ בגדודו. "תורת צדקת הערבים"; סרג'נט שקצה נפשו במשטר הדיכוי והוא מקווה, "כי יגיע היום בו יבוא (העם היהודי) על שכרו — ממלכתו העצמאית...); אנשי מפקדה המערביים הערכה מקצועית את הבעיות הכרוכות בתפקידים שהוצגו בפני החיילות הבריטיים בארץ — זהו הלקט, הבלתי שלם (אינו כולל, בין השאר, לא את "מכתב הקצין האנגלי הצעיר" והתגובות עליו, אשר נתפרסמו ב"פלסטיין פוסט", אך גם לא את שיתח האורחים המתנצלים באחד מערבי יולי ש.ז. באפיקים) המנסה לתת לקוראיו מושגמה גם על השיגרה וגם על התפיסה שבמחשבת אנשי חיל-המצב הבריטי בארץ-ישראל.

כחורגת מן המסגרת הרגילה של "צדור ידיעות המזרח" תראה הפעם הרשימה האחרונה והגדולה על שלהי מרידת-הכורדים. יש בה גם משלל הצבעים של עולם הרפתקאות מזרחי, אך גם ציון נבטים למאורעות אפשריים בעתיד.

י ואל דרובין
ז אב ודרב
אליעזר ארקין
ג. בורנשטיין
ש. ח. ז.
צדוק ליסבונה
ח. בן-תקוה
נפלו על משמרתם

ויליאם ברנשטיין
מרדכי בומשטיין
צבי יעקובוביץ
נפלו במאבק על העפלה

יחיאל איטמן
בני רוזנברג
נספו בימי אב תש"ז

ב מ ע ר ק ה

תביעות וסמכות

הסתלפות-מושגים בלתי נמנעת מלווה את נסיונו של השלטון הבריטי בארץ-ישראל להוסיף ולהתעלם מן המציאות של ראשית הקיום היהודי-המלכותי בארץ. יתכן כי הסתלפות זו לא זכתה עדיין לביטוי בולט וגרוטסקי כזה שניתן לה בוידוא על א"י בביה"ג הבריטי בחדש אבגוסט. בוידוא זה הרבו לדבר על „הצורך בשיתוף-פעולה" מצד כוח-הבטחון המאורגן והעצמאי של הישוב. היתה כאן עדות חותכת להודיה למעשה — והודיה מאונס — באותה מציאות, שהעם העברי היושב כבר בארץ מהווה בה גורם מדיני ובטחוני בפני עצמו. על כל פנים, נתברר הדבר ברר היטב, כי בלי להביא בחשבון ממש את הגורם היהודי, — אין שום אפשרות לספל טיפול ריאליסטי בכל הנוגע במציאות-החיים, המדינית וההגנתית, בא"י.

אלא שעדיין חסרה הנכונות להסיק מכך את המסקנות ההגיוניות ההכרחיות והמחייבות. פונים אל הישוב המאורגן, — על גילויי ארגונו ושטחיו השונים — בתביעות לקיים פונקציות שהן ממלכתיות בהחלט — בלי להכיר בסמכותו הממלכתית המפורשת למלא תפקידים אלה. על-כן כה קולעת היתה השאלה, שנשאלה בוידוא זה בביה"ג:

„הנה אתם תובעים מאת ה„הגנה" כך וכך; וכי לא תנסו לתבעה לדין למחרת כל מעשה שתעשה, על שנטלה לעצמה את הזכות לעשותו?"

אם לתפוס לשון של גזירות-שוות ודוגמאות — עם כל אי-הזוהות שביניהן — נמצא, כי השלטונות ואנשי-הפרלמנט הבריטיים מנסים, כבר היום, לתבוע מן הגורם היהודי, שינהג, נניה, כדרך שנהגה ממשלת אירלנד לאחר שבריטניה הודתה בעצמאות רובה של ארץ-האירים; אך בניגוד לדוגמה האירית באה כאן התביעה לפני מתן העצמאות, — דבר שאיש מבני אנגליה לא היה מעלה אז על הדעת — והיא מכוננת אל כוחות, שהשלטון הבריטי רואה אותם ככוחות-מחמתרת, ואל „העדה" היהודית, שעדיין לא הודו במציאותה כעם, הזכאי לממשלה מוכרת ומוסמכת משלו.

אכן, סבך זה שבו נסתבכו תביעות הבריטים ומושגיהם, מעיד רק על פיגור במושגים לעצמם המציאות המדינית הדינמית של ריבונות עברית למעשה, המתהווה יום-יום ואינה צריכה אלא הודאה רשמית. הסתירות הרבות והחרירות של הזמן הזה נובעות, בראש וראשונה, מהעדרה של הודאה בממלכתיות העברית המתהווה. הודאה זו תבוא בהכרח, — אך ככל שתקדים לבוא כן תהיינה התפתחותו של הישוב וקדמתה של הארץ בריאות יותר ומופרעות פחות.

אל פרצות!

בין שאר גילוייהן של סתירות הימים אשר ל"פרוסת-ההכרעות" ותקופת המעבר (שיתכן כי יהא צורך למדדה בשנים, ולא בחדשים בלבד) היו גם ימי הזעזועים של אמצע אוגוסט בת"א-יפו ובסביבתן. בשעת כתיבת שורות אלו (20.8.47) נדמה, כי יש סיכויים להרגעה. מי יתן וכן היה. אך אין ודאות באמונה, כי לא תיתכן התלקחות מחודשת, אם באותו מקום עצמו ואם במקומות אחרים, אם במסיבות דומות ואם בבימוי שונה לגמרי. הדבר עלול להתרחש אגב שלבי מתיחות בהכרעת גורלה של הארץ, או מתוך חשבונות טכסיסיו של מישור, המושך, אם ממרחקים ואם מקרוב, אך מאחורי הפרגוד, בחוטים סמויים, המפעילים בובות-פוליטיות על קרשי הבמה הארצישראלית (גם שוד ו"גום" — לפעמים חזיונות פוליטיים הם). "העמדה החדשה" שנקטו השכבות המנהיגות בקרב הערבים בענין שמירת-השלום, עם כל החיובי המשמח שבה, אין לראותה עדיין כוודאות אורגנית, ותמורות במסיבות חיצוניות ובחיי-ישובים עלולות לשנותה.

בעצם, הלך מחשבות זה וצירוף מושגים אלה היו כל-כך מקובלים ושגורים בציבורנו, עד שהסכנה לאמיתה, סכנה לבטחוננו ולעמידתנו על המשמר, עלולה לבוא לא מתוך התכחשות לכך, אלא דוקא- מחמת ההתרגלות היתירה. כי "ההתרגלות" היתירה לסיכוי-הסכנות ולסיכויי-הזעזועים עלולה ליטול מהם את ערכם המדרבן, הממריץ, המרבה ערנות וכוננות. כל שכן שהשירה — על גלגוליה וגילוייה השונים (למן שמירת אדם על רכושו, דרך שמירת ישוב על בטחונו, וכלה בשמירת מדינה בכוחה הצבאי) — היא מקצוע מיוחד במינו שכל עיקר תכליתם של העוסקים בו הוא למנוע את ההכרח להשתמש בו שימוש מלא ולמנוע את הצורך להסתייע ביכולת שמקצוע זה מקנה לבעליו ובתנופת המחץ שהוא מטפח. מלחמה לנו בכל אדישות ובכל דחייה, הנובעות מ"התרגלות" מעין זו. בחדש סיון נכתב אצלנו, במדור "במערכה" (מול סכנות מבית ומחוץ)

התביעה העליונה לתבונתה המדינית של ההנהגה הציונית היא: לעשות את כל האפשרי במסגרת התנאים הקיימים והכוחות הפועלים סביבנו כדי

למנוע את ההכרח בעמידת-חזית מעין זו; אך לא בידיה בלבד תהא ההכרעה בכך. ועל הישוב העברי, והתנועה הציונית שבכל אתר, לבחון ולהכין את עצמם לקראת כל מבחן אפשרי.

מבחן גדול וכולל כזה הוא בגדר האפשרי: אך מבחנים רבים, קטנים הרבה יותר מזה, אך אולי לא פחות גורליים ממנו מבחינת כל העלול להסתעף מהם. הם לנו בגדר ודאות. הכוונה היא גם לזעזועי הכלכלה ועצבון הציבור (ושנים אלה עלולים להיות קשורים זה בזה), וגם לגבי גזירות חלקיות „מטרידות“ ופרשת ההיאבקות על העליה, (אשר תצריך השנה את גילוי מלוא התוקף והנאמנות שבעמידת הישוב בארץ ומחנות המתדפקים על שעריה), וגם למבחניו היום-יומיים של בחון הישוב וכל יחסיו עם הסובב. לגבי כל „איורי-הסכנה“ האלה יפה תוקפו של הציווי האחד: תכונה בעוד מועד, בדיקת מערכותינו ובדק חומותינו, עין פקוחה ועוז של עשיה. והשבעות האחרונים הבליטו ביתר שאת, מה רב הקשר שבין המבחנים ה„קטנים“ האלה, המצריכים עמידה-על-המשמר במועדה, לבין הסכנות להתלקחות של חזית גדולה יותר. נתברר פעם נוספת — ובני ה„דור“ החדש שבתנועה, אלה שאינם זוכרים מנסיון חייהם הפרטיים, את לקח המערכות הקודמות שעברו עלינו בארץ-ישראל, אפשר שילמדו מזה פרק חדש, — והותיקים יותר יחדשו את זכרון הנשכחות — כי רק בעמידה המתמדת והמלאה על המשמר טמונה האפשרות, במידה שהדבר תלוי בנו, למנוע סיכוכים גדולים וחמורים יותר, אשר גם את התכונה לקראתם מהייבים בטחוננו ושלום מפעלנו. — — —

אכן, „פירצה קוראת לגנב“; ומשנכנס הגנב — מתרבים הסיכוכים להתנגשות אתו, עם משפחתו, עם שבטו, ועל כן — אֵל יהיו פרצות. זהו הלקח הראשון, הישן והחדש, רק בכוהו אפשר להפחית את חומר-ההבער אשר בידי מפחי התבערה. רק כך יובטח העורף הבטחוני (והמדיני) של חזיתנו הגדולה, ההיסטורית, הגורלית, ה„פרוזה“ של שמירה יום-יומית (שמירה — גם פשוטו כמשמעו), אשר יש בה כדי לחסוך דמים (ובחשבון האחרון — תרתי משמע), להפחית סיכוכים, להרבות חסינות בטחונית וחוסן מדיני למפעלנו — פרוזה זו של שמירה יום-יומית היא-היא אחד המעשים החלוציים והמדיניים החשובים ביותר בתקופה דרוכה זו. מי יתן ויובן הלקח בכל פינה מפניות ישובנו וישמש קרמנח לכל מועצה מקומית, לכל ועד מושב, לכל סדר-עבודה, לכל רפו-שמירה.

החדשים שעברו בינתיים אך הגבירו את חיוניותם של הציונים הנל: החל משמירה-עצמית צנועה ומהטלת מרות, נוסח „משמר-אזרחי“, ועד לעמידה מאורגנת ומרוכזת בשער; מעזרה ראשונה וכיבוי שריפות — ועד ליישוב ההדורים בין עמים שכנים, השלטת רגש-הבטחון בקרב שניהם ועקירת העשבים השוטים של הזדון — לתפקידים אלה, לכל התפקידים האלה כולם, נדרשת, בראש וראשונה, ההתגייסות בעוד מועד, ההתארגנות הציבורית המוסמכת, ההתאמנות התכליתית בהקדם.

הלקה כלפי פנים

ימי אמצע אבגוסט 1947 הועבו לא רק ע"י הקרבנות היהודיים של כנופיית "ליסטס-פוליטיים" ערביים, — הם הזכמתו גם בדם ערבי, שנשפך בידי מפלצת-פתאום, אשר קמה בתוך היישוב; חבורות בחורים סכינאים ונערים מבעירי בערות, שברמתם האנושית והצבורית אין ביניהם ובין רמתם של סכינאים ומציתים ערביים ולא כלום, — רמה הזכורה ליישוב היטב משנות 1920, 1921, 1929, 1936 — כאשר רוב-מנינם של בחורי-ההפקר הללו ודאי עוד "טיילו מתחת לשולחן", או שלא באו כלל לעולם, את קשי ההגנה והעמידה בפני אספסוף לא ידעו, ואת הוויית-המגן המוסרית העמוקה מאותם הימים לא ספגו אל קרבם.

והנה — עם כל הצער הכרוך בכך — עלינו לומר: במידה מסוימת כולנו, כל הישוב כולו, שותפים אנו באחריות לדם-החינם אשר נשפך בידי חבורות-ההפקר.

ודאי הוא, שהמבעירים והסכינאים הללו פעלו בניגוד לכל הוראה ציבורית ולמורת רוחו ורצונו של הישוב המאורגן. אלא שאחריות כבדה מתבלטת מעצם עובדת קיומם של קני העוני, דלות-התרבות וההזנחה הציבורית, אשר בהם, ובעיקר בהם, יכלו ככה לגדול, בקרב היישוב העברי הארצישראלי, נערים מוזנחים ובחורים מעוטי-הכרה, שמידהים באה לנו תוספת תקלה זו. רובם של משתפתי ההתפרעות הזאת, — זה הכינוי שהעתונות נקטתו בדברה על חזיון זה — ודאי שנוולד בעשרים השנים האחרונות. בשנים הללו ייצר וטיפח היישוב ערכים מוסריים ונכסים משקיים רבי-ערך. אך בצד כל יצירתו הענפה הזאת — הזניח שכונות ועדות בתוכנו, אחים לעם ולגורל, הניח להם לא להתקדם, לפגר אחר התפתחותו של הישוב, ליפול מרמתו הממוצעת. כך נוצר נגע מסוכן במבנהו החברתי-התרבותי (ועל-כן — גם במבנהו הציבורי, הארגוני, הבטחוני והמדיני) אשר הישוב עצמו נושא באחריות הינצרו. כל זמן שתתקיים בתוכנו רמה סוציאלית, השפלתית, וציבורית-מוסרית, שתהא דומה לזו של עמי המזרח בטרם תחול בהם תמורה תרבותית גמורה, — אל נא נתפלא אם ברגעי-משבר יתגלו גם בתוכנו גילויים ותופעות מסוג זה.

לשלב את שכונות העוני ואת משפחות-האחים המפגרות שבתוכנו לתוך מסכת חיי-הישוב המאורגן — אין זו רק סיסמא "פילנטרופית" ומשאלה של אהבת ישראל, של אחוה יהודית ואנושית אמיתית, אלא גם צורך חיוני שהזמן גרמו, בלי ידיעה, הכרה, משמעת, חוסן ציבורי ובריאות הגוף והרוח להמוני ה"ספר" העברי שבארץ (ספר" — גיאוגרפי, ו"ספר" — תרבותי-חברתי) לא יכזבו בצרונו ובטחוננו בארץ הזאת על מסד בטוח.

ועוד דבר ללקח ימי אב תש"ו. עם כל הפגענים, שנתגלו בימים אלה בתוכנו, היינו עדים גם לחזיון מעודד. חלפו הימים של הזדעזעות מהירה וקלה מדי בקרב ציבורנו, מיד בהתקשר עננים באופק. החיסון שבא לנו משנות 46—1936 עשה את שלו, גם ברגעי הבלהות בשכונות-הגבול לא נראתה מהומה לא ברוב תחומה של העיר העברית ולא בערים המערבות, המושבות ונקודות-החלוץ הפזורות על פני-הארץ. הורגש בודאות, כי אכן נשתנו מאד, עד בלתי שוב, יחסי הכוחות בארץ הזאת, וכי נשתנתה גם הרגשת השרשיות של ישובנו.

גם בימירעה ניכרים קווי-אופי של עם היושב על אדמתו.

”הַנְּרִיטָה סוּלֵד”

לפני שנה, באוגוסט 1946, החל גירוש מעפילינו לקפריסין. להלן פרשת מסעם-בים והתנגדותם-לגירוש של מעפילי „הנרייטה סולד” — ספינת המעפילים הראשונה שנוסעה גורשו מחופי-הארץ — מפי אחד המעפילים.

ספינתנו „הנרייטה סולד” — ספינה יונית בנפח 160—180 טון לערך, המונעת בכוח מפרש ומנוע — הפליגה בסוף יולי 1945 מחופי יון. רב-החובל שלה עבד בזמן המלחמה בשירות מפקדת חיל-האוויר הבריטית ותפקידו היה לשוטט בין האיים ולשדר ידיעות על תנועת הספינות הגרמניות. חבר עובדיו היו יונים כולם.

כ־520 איש היו בספינה, בהם מאה וששים ילדים — מהם מאה יתומים — מאורגנים בקבוצות, וכ־20 פעוטות, אחדים מהם כמעט בני יומם; 160 נשים וכ־200 גברים. הגיל הממוצע של הנוסעים, פרט לילדים, היה 25—27 שנה. כ־100 מבינינו היו יהודים מהונגריה, שהגיעו בדרכם ליון. רובם בא ממחנות עבודת-כפייה שהיו בפיקוח הממשלה ההונגרית ומיעוטם ניצולי מחנות-ריכוז. הם היו מאורגנים ארגון פנימי כלשהו עוד לפני עלותם לספינה. היתר היו רובם יהודי יון.

את יהדות יון מלפני המלחמה אפשר לחלק, לפי הגורל אשר אונה להם, לשלושה חלקים: חלק שנשלח למחנות-ריכוז גרמניים ורובו הושמד. חלק שיצא והסתתר בהרים, וחלק שהצטרף לפרטיזנים. בין אלה היו רבים שתפסו בחיל-הפרטיזנים עמדות חשובות בתפקידי פיקוד, תעמולה ועוד. בדרך-כלל גילו היונים אהדה רבה ליהודים ועזרום בתקופת המלחמה. רבים מן היהודים שנשארו בחיים, רק עזרת שכניהם היונים היא שהצילתם מהשמדה ומחיי ניוון וכליה במחנות-הריכוז. אך לא עזרת-שכנים בלבד. רובם של היונים הגישו עזרתם ליהודי בורח, וסייעו להסתרתו ולהעברתו לאזורים בטוחים יותר, שבהם לא תשיגנו יד הגרמנים על נקלה. הילדים שניצולו — חלקם נשתיירו עם משפחותיהם. היתומים, קצתם נסתפחו למשפחות קרוביהם או סתם יהודים, וקצתם מצאו מקלט אצל הנוצרים. אחד המקומות ביון שבהם נתגלתה האנטישמיות היתה סלונקי, ואמנם שם גם רבו הרוגי ההשמדה.

על הילדים בספינה פיקחו אחיות רחמניות. והם זכו לטיפול מיוחד לפני ההפליגה. הם היו מאורגנים בקבוצות, כדוגמת קבוצות בתנועות-נוער, כשהמבוגרים יותר משמשים כמדריכים לקבוצות-הצעירים.

הצפיפות בספינה היתה רבה. שטח הסיפון, מחוץ לפתחים השונים, המכונות ושאר המתקנים לא היה אלא 90 מטר מרובע לערך. על הסיפון היה תא בגודל 4x5 מ' וגובהו 2,20 מ'. בתא זה שוכנו כמאה ילדים. לכל ילד הוקצה דרגש ברוחב 40 ס"מ, והדרגשים היו בנויים 4 קומות, ברוח של 50 ס"מ בין "קומה" ל"קומה". פרוודור חצה את תא-הילדים, כדי לאפשר את הגישה לכל משכב.

קצתם של המעפילים התקינו לעצמם משכבים על גבי חביות. מעקים וגגות של תאיפ קטנים, המבוגרים התרחצו במים שהועלו מן הים, ואילו את הילדים רחצו יום-יום במים מתוקים.

תינוקות, עד גיל שנה, שלושים וחמשה במספר, קיבלו דייסות ומיצים, לילדים סיפקו מזון מבושל, והמבוגרים קיבלו מזון יבש בעיקרו — צנמים ובשר משומר. המזון חולק ע"י המטבח לב"כ הקבוצות והם אשר חילקוהו כ"א בין אנשי קבוצתו.

במקום 8 ימים, כאשר שוער מראש, ארכה הנסיעה בים 15 יום. מחמת קלקול במנוע נאלצה הספינה לחנות לצרכי בדק באחד האיים. עקב עיכוב בלתי-צפוי זה היה הכרח להצטייד מחדש במים ובמזון. תושבי האי קיבלונו בסבר פנים יפות, ציידונו באוכל ובמים, אך ניכרו בהם חששות פן נישאר באי לצמיתות... מהם סיפרו כי לפני חמש שנים עלתה ספינה על שרטון. בקרבת האי, והתושבים מנעו את נוסעיה מרדת לאי בגלל חששות דומים.

מוג האויר היה נוח כל זמן הנסיעה. רק ביום האחרון קמה רוח והגלים נתגעשו, עד שנתעורר חשש לגורל הספינה הבלה. אך על אף הדוחק הקשה מנשוא במשך כל הנסיעה, ועל אף הרוח שקמה ביום האחרון, נתקיימו הסדרים באניה ללא תקלה, ולא נשמעו כל ריטון או טרוניות מפי הנוסעים.

. . .

ביום אוגוסט חם הגענו למימי הארץ. בקרבת חיפה, מול טירה, השגיחה בנו אנית-המשחית. בין האנשים שתררה התרגשות-מה. מן העבר ידענו שנוהגים להעלות את המעפילים לחוף ולהעבירם למחנה עתלית. ואף על פי שלא ידענו כי עתידים לגרשנו מן הארץ (מעפילי „הנרייטה סולד" היו הראשונים שגורשו לקפריסין — המער). מכל מקום שמץ דבר גונב לאוננו.

עד מהרה קרבה אלינו אנית-המשחית, והעלתה לספינתנו קצין ו-10 מלחים, כולם מזוינים. מיד לעלותם על הסיפון תפסו המלחים עמדה ליד ההגה, לבל תנסה הספינה להתחמק, וליד העוגן — כנראה לבל גורידהו ונשלשלהו הימה. אנשי-הצי התנהגו בוהירות, כאילו מתוך מגמה לשמור על שלום-בית. לא חיפשו בספינה ולא הטרידו את נוסעיה.

הובלנו עד לאניה „יגור“, שהגיעה לחיפה אותו יום לפנינו ועגנה ליד שובר הגלים מחוץ לנמל. ספינתנו הוצמדה אליה. באנו בדברים עם מעפילי „יגור“, והם העבירו אלינו אוכל ומים, שאזלו אותה שעה מכלינו כליל. מיד עם עגון האניה הורידו ממנה אשה הרה שאחווה צירי-לידה. ביקשנו שיעלו לחוף ויעבירו לבי"ח את כל החולים שעל הספינה, אך לא נענינו. אז דרשנו, לפחות, שתעלה לספינה משלחת רפואית, אך גם בזאת לא נענינו.

כ־300 איש נמצאו על הסיפון. הדוחק והחום גרמו למחנק שמוטט את עצבינו. על הסיפון פרצה היסטריקה שדבקה במחצית הנוסעים. המצב היה ללא נשוא. כבר אירעו כ־20 מקרי התעלפות. רבים נחלשו עד מאוד — והיו קרובים להתעלף. הדברים הגיעו לידי כך שאחד הגברים תפס מוט ברזל ורץ אל בנו להרגו, בטענו שאינו יכול לראות עוד בסבלו. משמנעוהו מעשות את המעשה — ניסה לקפוץ המימה. כל שעה שנקפה — הגבירה את סבלנו. ניסינו להקים על הסיפון סככות־בד, למסתור בפני קרני השמש הלוהטות, אבל אלו עוד הגבירו את המחנק והיה הכרח להסירן. כך נמשכו הדברים על לשעות הערב. אנשי הסוכנות היהודית שעלו אז לספינה הביאו לנו מים ומזון. עם רדת הלילה, לאחר שפג החום, נרגעו האנשים והלכו.

בנמל עגנו שלוש אניות-מלחמה: „מאוריציוס“, „אג'קס“ (היא אחת משלוש האניות שטיבעו את „גרף שפיי“) ואנית-מלחמה שלישית. סירות-משטרה שוטטו סביב ספינתנו. שני נוטרים ערכים הועלו על הסיפון ותפקידם למנוע מן המעפילים את השחייה לחוף.

בשעה 5 נאספנו כולנו, ואנשי ועד-הספינה הודיעונו כי מתכוונים לגרשנו לקפריסין, אך אם נחזיק מעמד — יתכן כי ישאירונו בארץ. כולנו נדרשנו לשמור על הכוהות. התינוקות רוכזו בתא-הילדים שעל הסיפון. הנשים כונסו במרכו. בתוך הצפיפות ששררה על הסיפון לא היתה כל יכולת לתנועה מחושבת. עם השכה קפצו מעפילים אחדים הימה, והחלו שוחים לחוף. הנוטרים הבחינו בהם והחלו לשרוק. אחד מהם אף ירה באויר. היו אנשים שרצו להתגבר על הנוטרים, ונראה שהדבר היה מצליח ע"י איום בלבד. אך חששנו מכך. השוחים נתפסו עד מהרה ע"י מלחי הצי, והוחזרו לספינה. מלחי-הצי נהגו אתם באדיבות ובאהדה, ואף כיבדום בסיגריות.

בין 8 בערב ל-3 בבוקר שררה דממה בנמל. אך הורגש שמשוהו עתיד להתרחש כאן. הכל דמם. רק סירה בודדה המשיכה לשוטט אנה ואנה. בשלוש בבוקר הכל ניעור לפתע. החלה תנועה נמרצת. קפיטן מצבא-הצי ושני חיילים עלו לספינה ומיהרו לחרטום. סירת-גרר קרבה אל „יגור“, אשר בערב הקודם הופרדה מעלינו והועמדה במרחק כ־300 מטר מאתנו והחלה גוררת אותה אל הנמל פנימה.

תחילה הוגד לנו, כי התנגדותנו תיערך בנמל. אך הבינונו שייקל עלינו לשלוט במצב אם נתנגד להכנסתנו אליו. החלטנו, אפוא, לערוך את ההתנגדות מחוץ לנמל. כאשר ניסו אנשי-צבא-הצי שעלו על הספינה לנתק את העוגן — לא הנחנו להם לעשות זאת. חיל אחד פנה בגסות לאחד המעפילים וניסה להדפו ממקומו. הלה סירב — ומכאן החלה ההגנה על העוגן, תוך כדי התרכזות המעפילים סביבו. החיילים איימו להשתמש בבשק, לא הושפענו מן האיום ולא זזנו ממקומנו.

חיילים נוספים נשלחו לחרטום אך הצלחנו להדפם, והעוגן נשאר בידי המעפילים. הקצין נדחק לאחת הפינות, ובודד בה, אותה שעה קרבו לספינה סירות אחדות נושאות חיילים מזוינים באלות. כוונתם היתה ברורה. פירקנו בזעם את גגו של תא-הילדים, וכל אחד מן המעפילים נצטייד במקל ארוך. התכווננו לקרב פנים אל פנים. קבוצות-קבוצות הוצבו לשמירה על מקומות שונים בספינה. מקום לאנשים רבים היה רק באמצעיתו של הסיפון ואילו בירכתיים לא היה אלא מקום עמידה צר לאנשים אחדים בלבד. היה ברור כי כאן היא נקודת התורפה, ואם יועלו לשם עשרה חיילים יהיה להם „ראש-גשר“ איתן. אך כמעט שלא היתה אפשרות להחיש לשם תגבורת.

סירות-המוטור נושאות החיילים היו נמוכות מספינתנו ולצורך עליה צריכים היו החיילים להיאחו בידיהם במעקות. החיילים היו חסרי-נסיון בפעולה מעין זו (אח"כ, בהיותנו בקפריסין, שמענו מהבאים באניות אחרינו כי הללו הלכו והשתלמו במלאכה זו) וניסו להתפרץ לספינה, ללא כל שיטה מסוימת, פעם מכאן ופעם מכאן. אך איש מהם לא הצליח. חבטנו באצבעות תיהם משתפסו בצינורות-המעקה, ותגובתנו היתה כה מהירה וזריזה, שהם לא הצליחו לפגוע בנו. בקרב האנשים שררה התעוררות גדולה. הצעקות עלו עד לב השמים והרעש היה ללא נשוא. פקדו עלינו להפסיק את הצעקות, שהן מתישות גם את הכוחות וגם את העצבים. ובאמת נשתררה דומיה על הסיפון.

התנגדותנו הפתיעה את החיילים. משנוכחו לדעת שבדרכים אלה לא יצליחו לעלות, ניסו לנקוט בתכסיס אחר: הם קרבו בסירה מהירה לעוגן, וניסו לתפוס בשרשרת העוגן כדי למשוך את הספינה מרחוק, או כדי לנסר את העוגן מבחוץ. הטלנו עליהם כמה כדי חלב והם הסתלקו. מבלי שגפגע מהם איש. הורגש, שאין החיילים ששים לעשות במלאכה נקיה זו, יותר מכפי שהם חייבים לעשות. אך הם חזרו על הנסיון הזה, ולבסוף הצליחו לתפוס את העוגן, והחלו לגרור את הספינה. אחד הבחורים קפץ הימה, סכין בפיו, וחתך את החבל שבו נקשרה הספינה. החיילים לא הגיבו על מעשהו, יתכן מחשש הכדים, והבחור הצליח לתזור ולעלות לספינה.

אך כוחנו הלך ותש. כשהרגישו אנשי-הצי כי האנשים עייפים, מיוזעים ומזועזעים, קרבו לספינה ופתחו עלינו בסילוני-מים חזקים

ממשאבות — על התינוקות והילדים, הנשים והגברים. אך התוצאה היתה הפוכה מזו ששיערו: האנשים נתרענו, נתחזקו והחליפו כוח. החיילים שהיו על הספינה, קראו לחבריהם שיפסיקו את טילוני המים, אולם אלה לא שעו להם. אגב, החיילים והשוטרים המעטים שהיו על הספינה נשאר פסיביים ולא השתתפו בהתקפה. אדרבא, שאלונו כיצד עליהם להתנהג. אמרנו להם שיעלו לתא-הילדים, והטלנו עליהם את האחריות לשלום הילדים. אחדים מהם נשאר עומדים בירכתים.

כך נמשכו הדברים עד 5.30 בבוקר. אז קרבה אל ספינתנו. סירה ובה קצין צעיר, בלתי-מוזיין. הוא הצהיר כי הנו שליח מפקד אנית-המשחית ובה כדי להפסיק את העניין, ולבדוק את המצב. הראו לו על הילדים והתינוקות, והזהירוהו כי עלולים להיות מקרי חנק ומות. הוא ביקש שיותן לו להתקשר אישית עם רבי-החובל שלנו. ועד-הספינה לא ניאות לכך, אך הסכים לשמש כמקשר ביניהם.

הקצין פקד על הסירות נושאות-החיילים להתרחק מן הספינה, והתקשר עם אנית-המלחמה שלו באמצעות איתות. בינתיים נחנו. כעבור חצי שעה הגיעה סירת-מוטור ובה מפקדה של "מאוריציוס", אשר ניסה לשכנע אותנו שכל הכוונה אינה אלא להעביר את המעפילים לאניה גדולה יותר. אמרו לו שרצוננו הוא לעלות על החוף, וכי הכוונה לגרשנו לקפריסין ידועה גם לנו. המפקד ענה שהוא איננו יודע עלי-כך. השיבונו לו שאם הוא ערב לכך שלא נגורש לקפריסין — הרינו מוכנים להיכנס לנמל. עלי-כך ענה שאין הדברים בסמכותו והוא אינו יכול לערוב למאומה. מפקד "מאוריציוס" עלה על הספינה, בדק אותה ושוב טען שאינו יודע על הגירוש ולא כלום.

כוונתנו היתה להרויח זמן. הכינו שיאיר הבוקר. לאחר כחצי שעה הגיע גם מפקד ה"אג'קס", והחל מתנהל מעין משא-ומתן עמו: — הוא הודה שאכן רוצים לשלחנו לקפריסין "למשך שלושה שבועות בלבד", מחמת חוסר-מקום במחנות שבארץ, והדגיש שעליו להעביר את האנשים מן האניה ויהיה-מה. דבריו נמסרו לנוסעים. המעפילים השיבו פה אחד שמגמתנו היא ארץ-ישראל בלבד. ועד הספינה מסר את תשובת הנוסעים למפקד, והוסיף כי המעפילים יתנגדו בכל כוחם להעברתם לכל מקום שהוא פרט לעליה בחוף א"י. המפקד מצדו טען כי הוא משרת בצי זמן רב, ואת הפקודות שקיבל יוציא לפועל, ויהיה המחיר כאשר יהיה.

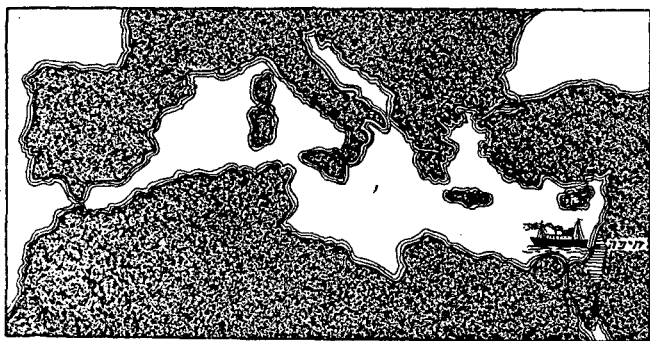
המלחים שהועלו על הספינה מקודם נצטוו לרדת. מפקד אג'קס טען כי "עתה שוב יתחיל הכל מחדש", וערך סיור בסירתו סביב הספינה, ואחר ריכז את הסירות ופקד להתקיף מכל הצדדים. בירכתי הספינה התפרצה קבוצת מלחים בת 7-8 אנשים עם קצין בראשם ועלתה על הסיפון. אולם לאחר רגעים מספר נאלצו לסגת ולשוב לסירתם. קצינים נפגעו וחזרו אל מפקד

„אג'קס“, והם סיכמו, כנראה, שכך לא יצליחו לעלות.

מעתה החל שלב חדש: הוטלו עלינו פצצות גז-מדמיע; רובן הושלכו חזרה ליס. פצצה אחת שנתפוצצה בקרבת משכן התינוקות הסבה להם סבל קשה, וצבע פניהם נשתנה לצהוב. קבוצה גדולה של תילים עשתה שוב נסיונות לעלות על הסיפון. החילונו זורקים בהם קופסאות סרדינים ושאר מטלטלין שעמדו לרשותנו. כך נמשכה ההתנגדות עד שעה 8 בבוקר. כוח-התנגדותנו הלך וקרב לקצו. בשעה 8 גיסו המלחים שוב בהתקפה כללית, אך גם הפעם לא הצליחו. אולם לנו היה כבר ברור, שאיננו יכולים להוסיף ולהחזיק מעמד. נאלצנו להודיע לתוקפינו, שאין בכוחנו להוסיף ולגלות התנגדות. מיד קרבו לספינה כמה מלחים, העלו את העוגן וגררנו לנמל. שם החלו מיד בהעברת המעפילים לספינת-הגירוש „אמפייר היווד“, שכעבור שעה לערך הרימה את העוגן והפליגה לעבר קפריסין.

* * *

מבטי נצמד לכרמל הנישא, המתרחק והולך מעלינו, ואחר נפל על „הנרייטה סולד“, המתנודדת בעלבונה. וידעתי פתאום: ספינתנו הקטנה והדלה היא כאותה „עב קטנה ככף איש העולה מן המים“ — שנראתה לנערו של אליהו מראש הכרמל, ואשר גדלה ופשטה עדי הרעיפה „גשם גדול“ על האדמה הצחיחה, אחרי שלוש שנות בצורת. „הנרייטה סולד“, כאחיותיה, גם היא הנה „העב הקטנה“ של העפלה ועליה לארץ-ישראל.

בשל מה רוגזים עלינו הבריטים ?

מאז הופעת ספריהם של ר. קרוסמן וב. קראם בעברית נתבלטה בפני ציבורנו העובדה, כי ארץ־ישראל הנה אחד היתדות — או אחד מסלעיה־המחלוקת — במערכת היחסים והשיתוף המדיני בין בריטניה הגדולה לממלכה האמריקאית האדירה. אולם, גם בספרים הנ"ל שוקפה בעית א"י בעיקר על הרקע היהודי־הציוני שלה. על כן יהיה ענין לקהל קוראינו בהדגמה ממשית כיצד, שעה שדנים על יחסי־הפנים בין „מעצמות־המערב“, רואים את ארץ־ישראל, כאחת מנקודות המגע והחיכוך הבריטי־אמריקאי בזמן הזה, וכאחת החוליות בשרשרת. ראייה כזאת — המתגלית ברשימה שלפנינו, היא ראיתו של סופר אמריקאי יושב־ליגדון, המשתדל לקרב את בני ארצו להבנת הגישה הבריטית. ודאי שאין ראיתו יכולה להיחשב כהערכה מציאותית שלמה של א"י כחזיון בפני עצמו במערכות המדיניות. וזה מחמת שהיא מעלימה, באופן מלאכותי, את הגורם היהודי הנעוץ בשורש הבעיה. אך יש בה כדי ללמדנו על דרכי גישה, אשר ודאי היוו רקע לכמה מהופעותיו של מיניסטריון־החוץ האמריקאי בפרשת ארץ־ישראל בפני מושב האומות המאוחדות. בחודש מאי ש. ז. ואשר השפעתן עלולה להתגלות שוב בהמשך הדיונים בפודום הבין־לאומי.

אחד מפירותיה של עלית „הלאומנות הג'ורנליסטית“, הנוטה להציג את מאורעות העולם הגדול במשמעותם האמריקנית בעיקר, הוא טיפוח ההכרה, שלפיה אחת היא לה, בעצם, לאמריקה, מה מתרחש שם בבריטניה, ומה זו עושה ביחס לקר־המדיניות האמריקני.

ואילו שתי הנחותיה העיקריות, הצמודות זו לזו, של מדיניות־החוץ הבריטית כיום הנה הנן :

(1) כי מה שעושה אמריקה — תשיבות עצומה לאין ערוך נודעת ממנו לבריטניה הגדולה.

(2) וכי מה שבריטניה עושה חשיבותו לגבי אמריקה הנה ניכרת. כל הפקידים הבריטיים האחראים יטעימו את גיבונני המשמעות האלו שבין „עצום“ ל„ניכר“ ; הבחנה זו מובנת ומקובלת בבריטניה זה זמן־מה. המשאלה המופנית כאן אל האמריקאים אינה המשאלה שיתרו על הבחנה זו או שיתעלמו ממנה, אלא שיכירו בה. הכרה שקולה, המחייבת להודות בהנחה הנ"ל ממש כבראשונה.

מטרתה של המדיניות הבריטית היא לזכות בבטחון — בכל משמעויותיו מבית ומחוץ. ההנחה המוקדמת שבכל אותה בקשת בטחון בריטית קובעת,

שהבטחון האפשרי היחידי לא יושג אלא בבטחון-עולמי כזה שיהא בטחון-משותף אמיתי. באחוזם בקרניה של נוסחת-שגרה זו, מגלים בריטניה ומנהיגיה מידה לא קטנה של רגש, הכרה וכנות — אך בשל אלה אין הם ראויים לשבח מיוחד, כי אין להם ברירה.

היה זמן שהתנאים התירו לה, לבריטניה הגדולה, לבקש את בטחונה קודם כל בעצמתה היא ורק אחר-כך בבריתות חלקיות, שלפי נוחותה היו, בדרך כלל, איזוריות — אך לא תמיד כאלה. ואלו כיום כופים עליה התנאים להכיר בכך, שאין לאל ידה לרכוש לעצמה בטחון לא באמצעות כוחותיה ומקורות-יכולתה היא, ולא באמצעות איזו ברית חלקית שתכרות לעצמה. שכן בריטניה לא תדע בטחון אלא בעולם של בטחון. תוכנם של מדינאיה הוא, משום-כך, כברם — בשעה שהם מכריזים כי מטרתם הראשונה היא להביא את ארגון האומות המאוחדות לידי פעולה. יתכן כי אף המדינאים האמריקניים כנים כמותם, בשעה שהם, מצדם, גורסים אותו דבר עצמו. אלא שהללו אינם יכולים להיות דבקים כל-כך בדבר; פשוט משום שאין הוא להם כורת, כשם שהנו כורח בשביל הבריטים.

אמריקה מוכנה ללחום את המלחמה הבאה, האטומית, גם אם תהא זו מלחמה ששום אומה בעולם לא תוכל לזכות בה. אם בכלל יש למישהו סיכויים לזכות בה — הרי קרוב הדבר כי אמריקה היא זו. לעומת זאת, יש לחשוב שבריטניה לא תהיה מוכנה ללחום מלחמה כזאת לעולם — על אחת כמה וכמה שלא לזכות בה. היא מי שיהא המנצח או המפסיד בה — בריטניה תצא מכל הענין כשידיה על ראשה ואחת היא אלו בריתות חלקיות תכרות לה בינתיים. יתר על כן: קרוב מאוד לודאי שאי-המטרופולין של בריטניה הגדולה עצמה ימחה מתחת לשמים.

* * *

עובדות אלה מקובלות בבריטניה במידה כזו, שחדלו אפילו לשמש נושאים מגרים לשיחות, אם רשמיות ואם לאו. ואולם קל מאוד להסיק מהן מסקנה מסולפת, המתבקשת, לכאורה, מאליה והיא שבריטניה גמרה אומר להימנע ממלחמה חדשה, בכל מחיר ואופן. הנחה זו מוטעית מעיקרה, לפי שהיא מתעלמת משני גורמי-יסוד: ראשית, אין הבריטים אומרים נואש לעולם — זו אמיחה שאמנם הרגיזה כמה וכמה אמריקנים ב-1940, ואשר רק לבעלי-דעת מועטים היתה אז התבונה לזכרה. הגורם האחר נעוץ בעובדה שאין הנייטרליות אפשרית. במלחמה הבאה כי תבוא יש לבריטניה עוד פחות סיכויים להישאר נייטרלית — ועל כן גם חסונה בפני כל פגיעה — מאשר היו לארצות-הברית בימי מלחמה האחרונה.

ברירה שלישיית יכלה להיות, להלכה, ברית עם רוסיה הסוביטית נגד ארה"ב. מאז 1941 יש לה, לבריטניה, ברית כתובה עם ברית-המועצות —

דבר שאין לה — ולעולם גם לא יהיה לה, כנראה, — עם ארצות-הברית. אלא אין לשער כי ברית זו תהיה בזמן מן הזמנים מכוונת נגד ארה"ב (פרט לאיזו תמורה מוחלטת בעצם טיבן ומהותן של ברית-המועצות ושל ארה"ב). ברית כזאת — אין להעלותה על הדעת מכל בחינה שהיא; ואלו משתי בחינות מיוחדות גם לא היתה הולמת צרכים של ממש:

1) לגבי בריטניה אין כל הבדל פסי ביין אטומים ורקטיות רוסיים לאטומים ורקטיות אמריקניים;

2) מבחינה היסטורית, כל אימת שהמדובר הוא בכריתת-ברית עם מעצמה מסויימת או נגדה, נמצאות בריתותיהם של הבריטים נוטות להיות מכוונות נגד השלטת במעצמות יבשת-אירופה. והלא כיום רוסייה הנה מעצמה כזו.

אם הגיונה של ההיסטוריה והכרח המסיבות הקיימות מעמידים את בריטניה לצדן של ארצות-הברית, מה עוד ברירות נותרות לה? התשובה הנה: — הרבה עד למאוד. וכדי לרדת לעומקה של המדיניות הבריטית הנכוחת, חייב אדם לעיין ב"יתרת"-אפשרויות זו.

ראשית-כל קיים, כמובן, ארגון האומות המאוחדות, כלומר קיימים עוד הסיכויים לכך כי אפשר יהיה להפוך ארגון זה, על אף הכל, לכלי-של-ממש. זהו לפי שעה סיכוי קלוש, וכך גם רואים אותו בבריטניה. אולם, מתוך הכרח בלי-גונא, מסרבים הבריטים עד עתה להודות בפשטות כי הסיכויים לכך הם בטלים לחלוטין. על-כן מושתתים עיקרי מדיניותם על ההנחה, אך כבר לא על הדאואת, שאפשר עוד להביאו, את ארגון האו"מ, לידי פעולה תקינה. מכאן אנו למדים שאחת ממטרותיה של המדיניות הבריטית היא לא לעשות כל דבר שיש בו לסגור את הדרך לקראת ארגון או"מ תכליתי, או כדי לסייע לשקיעתו. אכן, לא תמיד אפשרי דבר זה.

בריטניה הגדולה סבורה שעליה לעשות כל אשר לאלידה לעשות כדי למנוע, או להמתיק, סכסוכים זעירים שניים-במדרגה, העלולים לגרום להתנגשות ראשונה-במעלה, (ובדרך זו אף למלחמה). אמנם, תפיסת-יסוד זו של המדיניות מתעלמת כאילו מהעובדה הבולטת-לעין כי אכן קיים סכסוך ראשון-במעלה כזה.

מגמה מכוונת זו לבודד, לצמצם ולפתור את הסכסוכים השניים-במדרגה בטרם היותם לסכסוכים ראשונים-במעלה, מבארת על כל פנים לא מעט מדבריו של ארנסט בוויין, מן הצורה שבה אומר הוא את מה שהוא אומר — ועוד יותר, משהו מן הדברים שאיננו אומר.

* * *

פרק זמן מסוים במרוצת השנה שעברה הניחה בריטניה במכוון חלק הגון מעול המלחמה על שכמה של אמריקה. יש רגלים לשער שמדינאים

בריטיים אפילו עודדו את המדינאים האמריקניים, וביחוד את מר ברנס בשעתו, „לדבר ברורות“, כפי שדיברו. עתה, מכמה וכמה טעמים, משתנה קרה המדיניות (או הטכסים) הזה והולך. הטעם האחד לכך הוא, בעיקרו, פנימי: הזלזול הסוביטי, הקומוניסטי והשמאלי (הבלתי-קומוניסטי), בקור התנהגות כזה נתגלה כרבה השפעה מדי בבריטניה פנימה, ומבחינה פוליטית פנימית נעשה עתה רצוי יותר לכווין להתחיל שוב להשמיע את דברו ואת דבר בריטניה. אך היתה לכך עוד סיבה, דוחקת עוד יותר: מנקודת ראות בריטית לא הצמיחה מדיניות זו, של „ישיבה עם קהל הצופים“, פירות טובים בענייני-חוץ. לא זו בלבד שהאמריקנים נעשו — כפי שניתן לשער תחילה — תוקפנים מדי, מרעימי-קול מדי ופסקנים-בדיבור מדי, ומשום כך נטו להפוך סכסוכים שניים-במדרגה להתנקשויות ראשיות. העיקר היה בזה, לפי ההשקפה הקובעת את ה„טון“ בציבור הבריטי, שהאמריקניים, בדברם על מדיניותם העולמית, לא תמיד השתמשו במושגים הקיימים בה במציאות.

ביחוד נטו הצהרות המדינאים האמריקניים — לדעת אנשי-המדינה הבריטיים — להשמיט, או להבליע בנעימה, יסוד חיוני אחד — הלא הוא זהותם של האינטרסים הבריטיים והאמריקניים באיזורים רבים בעלי חשיבות. במקרים מסויימים, כבשעת המחלוקת בין המדיניות הבריטית והאמריקנית בעניין ארץ-ישראל, כפרו ההצהרות האמריקניות בזהות האינטרסים ביניהן או ששללו במרומז. הנימוק הבריטי לטענה כי אמנם קיימת זהות אינטרסים אמיתית ראוי הוא שנעיין בו פורתא.

הרי עניינה של ארץ-ישראל. המפתח למדיניות הבריטים בה היא הדעה שחשיבותה של א"י היא לא בזה, שהיא נועדה להיות ביתם הלאומי של אותם היהודים אשר יבחרו ללכת לשם, אלא בזה שהיא מהווה חלק מהמזרח-התיכון. המפתח למדיניות הבריטית במזרח-התיכון נעוץ בהשקפה, שהעדה הערבית היא הרוב שם ומשום כן גם הגורם החזק ביותר, וכי כל קו מדיניות שתכליתו לשמור ולו רק על שיירי עמדתם של הבריטים במזרח-התיכון — מן ההכרח שיהיה מותווה קודם כל, לרוח הערבים.

גורם נוסף במדיניותה של בריטניה במזרח-התיכון היא ההשקפה — או, כפי שהבריטים רואים זאת, העובדה — שהשמירה על מכסימום של עמדה בריטית במזרח-התיכון חשובה לארצות-הברית לפחות כאשר לבריטניה. הנימוק לכך הוא זה: ארצות-הברית זקוקות לנפט של המזרח-התיכון, בימי שלום ומלחמה, לא פחות מאשר זקוקה לו בריטניה. והאמריקנים, בעסקיהם המסחריים ובמדיניותם המסחרית — על-ידי דרישת זכויות שוות, ואפילו זכויות-יתר, על הנפט הזה — מוכיחים שכך הם פני הדברים. הצבא הבריטי והדיפלומטיה הבריטית מגינים עתה עליו למען האמריקנים ממש כאשר למען הבריטים.

אם יש לה, למזרח-התיכון נפט, הרי יש לו גם גיאוגרפיה — נחמד-גיאוגרפיה שחשיבותו עצומה ביותר גם לגבי מדיניותה העולמית של אמריקה — כשם שהנה לגבי זו של בריטניה. צבא בריטי ודיפלומטיה בריטית מגינים עתה על גיאוגרפיה זו למען שתי האומות כאחד. כך אומרים הבריטים. ועוד הם אומרים: „אין אנו יכולים לשמור על עמדתנו אנו ועל עמדתכם שלכם עד אין קץ, אלא אם כן תתחיל ממשלתכם להתייחס לכך כאל עמדה משותפת — ולא כאל עמדה „בריטית“, שהיא, באיזה אורח-פלא עמדה עויינת כביכול. אנו מכירים בכך שמדיניות-הפנים שלכם מכבידה על ממשלתכם לעשות כן; שאין ממשלתכם יכולה לעשות דבר אלא אם כן תהא לה התמיכה מאת הציבור האמריקני. אבל — וזהו עיקר השקפת הבריטים — ממשלתכם לא תשיג תמיכה זו לעולם אם לא תתחיל לדון בשאלות מדיניות משותפת בניסוחים שיהלמו את מושגי-הקיימים במציאות, ואם לא תביאו את העובדות לידיעתו של הציבור האמריקני. אנו איננו יכולים לעשות זאת. דבר זה מוטל עליכם“.

ב„עליכם“ מתכוונים המדינאים הבריטיים לנשיא טרומן ול„מוכיר-המדינה“ (מיניסטר החוץ) של ארה״ב.

מן הראוי לציין כאן, כי שעה שהבריטים מדברים על העמדה שיש בדעתם לשמור למען עצמם ולמען אמריקה במזרח-התיכון, אין הם מתכוונים לעמדותיהם של פני המלחמה. מודים הם בהכרח לסגת משהו: כל מדיניותם איננה מכוזנת אלא להגבלת הנסיגה עד למינימום ההכרחי. דבר זה, טבורים הם, אינו ניתן לביצוע אלא אם יקבלו תמיכה אמריקנית מסוג כזה שלא זכו לו עד עתה; וודאי שאינו ניתן לביצוע כל זמן שהאמריקנים, מטעמים פוליטיים-פנימיים, מגלים התנגדות לקר-מדיניותם — כבמקרה ארץ-ישראל.

הרי פרשת טריאסט. כאן נקטו, למעשה, מר ביון ומר ברנס אותה עמדה עצמה: כי על טריאסט להיות פתוחה בפני בעלות-הברית המערביות כמו בפני רוסיה ויוגוסלביה. הבריטים סבורים שגם כאן, כבארץ-ישראל, הם מגינים על עמדת האמריקאים כשם שהם מגינים על עמדתם הם. אמנם, גייסות אמריקניים ובריטיים גם יחד נמצאים במקום. אך היה זה ראש-הממשלה הבריטית, מר אטלי, ולא ברנס או מר טרומן, שנטל על עצמו את המשימה להכריז כי החיילות הבריטיים יישארו בטריאסט לא רק עד לעת חתימת חוזה-משביע-רצון, אלא עד למועד „ביצוע“, הלכה למעשה. זו היתה התחייבות מכבידה וסתמית, מאותו סוג שהמדינאים האמריקנים — מבחינת שיקוליהם הפוליטיים-הפנימיים — מוצאים היתר לעצמם להיזקק לה רק לעתים רחוקות.

ועיינרנא בפרשת יון. דעתה של ממשלת בריטניה אינה נוחה ממהלך העניינים בארץ זו, וכמה מחבריה אינם מרוצים מאופן הטיפול בעניינים אלה ע״י הבריטים. ואולם, משמעלים על הפרק את שאלת קר-

המדיניות עצמו ואת פרשת השימוש בחיילות הבריטיים בשביל מימושן — אומרים מדינאי בריטניה ברגש, שגם כאן, בפניה זו של האיזור שהרוסים מתכוונים להפכו לאיזור השפעה סוביטי, שומרים הכוחות הבריטיים והדיפּ-לומטיה הבריטית על עמדה ביס־התיכון — שהנה אמריקאית כשם שהנה בריטית. ודאי שאבדן השפעה על יון ואגנו המזרחי של היס־התיכון, וההשתלטות של הדיפלומטיה והנשק הסוביטיים עליהם היתה נחשבת למכה ניצחת למדיניות האמריקנית ולעמדתה של אמריקה בעולם. והנאמר על יון יש לאמרו גם על הדרדנלים ועל המפתן שהם משמשים לכניסה מהים־השחור ליס־התיכון, — שארצות־הברית סבורות עתה כי כדאי וראוי הוא להן להתחזק בו חלק מציין. מה שהבריטים מבקשים הוא, בעצם, שארצות־הברית תנהגנה בדיפלומטיה הפומבית שלהן כשם שהן נוהגות בספינותיהן.

ולבסוף, קיימת גם אירופה, וכיחוד אירופה המערבית. הקשר — או חוסר־הקשר — של אמריקה בבריטניה שלוב, כגורם רב־חשיבות, בכל תפיסה של מדיניות לגבי אירופה המערבית. אנשי־מדינה בריטיים פועלים עתה על יסוד ההנחה כי מדינאים אמריקאיים אינם יכולים לע"ע, בשל מיעוט הנכונות לכך מצד הציבור האמריקאי, לגלות את מידת רצונם האמיתית למדיניות משותפת עם בריטניה באירופה. — ואולי אף הובטח להם, כי אינם אלא „מחליפים" את האמריקאים בתפקידים אלה. אך הרגשתם היא שההצהרות והפעולות האמריקניות באירופה מוטב היה אילו היו מנוסחות במושגים מרומזים, לפחות, אם לא במושגים מפורשים, של מדיניות משותפת, כששתי הממשלות שותפות לאותה המדיניות. (והמצב, כידוע, איננו כזה).

קיצורו של דבר, מתקשים הם להבין משום־מה חששנים כל־כך המדינאים האמריקאים בענין ההזדהות עם מדיניות בריטניה, בשעה שאותה מדיניות היא, למעשה, מדיניות משותפת לשתי הארצות.

בבריטניה הגדולה מתגבש עתה והולך זרם חזק ורב של דעות המצדדות בזכות מדיניות בריטית שתהא פחות קשורה במדיניות האמריקאית, וזרם זה משמיע קולו ברמה. מורת־הרות ברחבי־העם הבריטי מאמריקה ומהאמריקנים גדלה והולכת אף היא, ולייבוריסטים מאנשי־הפרלמנט, כריצ'רד קרוסמן למשל, אומרים שהפתרון היחידי בשביל בריטניה מונח בכך שהמדיניות הבריטית לא תהא ככולה לא לארצות־הברית ולא לבריט־המועצות. המדינאים הבריטיים, החייבים לצור את צורתה של המדיניות הבריטית ולהגשימה הלכה למעשה, יודעים דעת היטב שהצעה זו היא נטולת־ממשות במקצת, ומשום כך הם מעדיפים לאין ערוך יותר מדיניות אנגלו־אמריקנית משותפת אמיתית.

היזכו בהבנתו של הציבור ובתמיכתו — הבנה ותמיכה ההכרחיות לקיום מדיניות מעין זאת — הוא ענין התלוי במידה רבה במדינאים האמריקניים ובדעת־הקהל האמריקנית.

לקח עמים שוחר-דרור

ז. בשלהי פרשת האיחוד האיטלקי

מאז קיץ שנת 1861, לאחר שמסע שחרורה של איטליה הדרומית והמרכזית הושלם ופרשת הצבעות העם תמה, הגיע תהליך התקומה האיטלקית לשלב בו מתיצב קושי מיוחד בפני כל תנועה לאומית-מדינית מתגשמת: הן הוא אותו שלב אשר בו הושגו כבר, ברובם, האיחוד האיטלקי והעצמאות, אך אשר חסרים בו עדיין השלמות לגבי שטח המדינה וגבולותיה כלפי-חוץ, והמעוף המספיק, הבונה והמחנך, כלפי פנים.

שנת אספרומונטה

כי עם סיפוחן של סיציליה ומלכות, ניאפול לאיטליה המאוחדת עדיין לא תמו בעיותיה הצבאיות והמדיניות של התקומה האיטלקית. מרומא שיסו האפיפיור, והמלך הבורבוני הפליט, את האוכלוסין המרודים והבורים של הרי מלכות ניאפול, לעוררם לתנועת שוד ומרידות. הדברים הגיעו לידי מלחמת-צבא סדירה בכנופיות דיקויים האכזרי של הכפרים. הדרום המפגר, הפיאודלי-למחצה רווי ההשפעות של השלטון הספרדי מאז המאה ה"ז השקוע בבורות ובעניות, עוד עתיד היה להיות אבן כבדה על צווארה של איטליה, המנסה לקום על רגליה. מציאות רומא כגוף זר בלב המדינה — גירתה והסעירה. ב-1862 ניסה גריבלדי, — אשר הוטעה לא מעט ע"י הכסיסין הדרמשמעותיים של ראש הממשלה החדש ראטצ'י (אחד מיורשיו של קאבור, שמת בינתים), לעלות בחוף הדרום בראש חבורת מתנדבים, כדי להקים תנועה עממית למסע על רומא. הממשלה שחררה להתנגשות בחילה-המצב הצרפתי שחנה אז ברומא. שלחה את צבאה הסדיר נגד 2000 המתנדבים, שהצליח גריבלדי להעבירם בינתים מסיציליה לקלבריה, מתוך 4000 מתנדביו, בשתי אניות נוסעים שתפס. בהיתקלו בכל מקום בכוחות חזקים. נסוג להרי אספרומונטה, ושם הותקף ע"י הצבא. בפקודתו של גריבלדי נאסרה פתיחת האש נגד הצבא האיטלקי, ומיטב אנשיו לא הוציאו אפילו כדור אחד. התיגרה, שארכה 10 רגעים בלבד, נסתיימה בשני מנינים פצועים מכל צד, וגריבלדי, כשכדור איטלקי תקוע בעקבו, נכנע בשם מתנדביו ללא תנאי. כאן הכריח רצון זר (צרפתי) את היד האיטלקית לעשות את שליחותו. בהתנגשות זו בין הגיבור הלאומי המהולל לבין צבאה של המלוכה האיטלקית החדשה היתה אשמה בראש וראשונה המדיניות ההפכפכה, הנפתלת, חסרת אומץ-הרוח האזרחי, של ממשלת ראטצ'י, אשר לא העיזה למנוע סיסמאות ומעשים, שברור היה, כי תוכרח להתיצב נגדם ברגע האחרון; אך המאורע המכאיב גיבש באיטליה את יחס השלילה אל בעל-הברית, "האפוטרופסיית-רמדי", — צרפת. הממשלה נפלה עד מהרה, וגריבלדי שוחרר מן המבצר והוחזר לאי גלותו, קפרארה.

בשנות 66—1862 עסקה איטליה בגיבוש האורגניזם הממלכתי הצעיר, בביצורו של הצבא (אשר גדל פתאום כמה מונים, אך היה מורכב מעתה יסודות שונים ומגוונים, בעלי ערך שונה), ובליכוד כלכלי ותחבורתי של השטח הגדול. — בראש וראשונה ע"י סלילת מסילות-ברזל, שהיו גם לגורמים איסטרטגיים. משהוברר, שלא על נקלה יידחק מרומא תיל-המצב הצרפתי, הופנו המאויימים לשחרור שטחי „איטליה הבלתי-גאולה" אל עבר ונציה. וכאן חל חזיון מן המשונים והמעניינים ביותר. המלך, ויקטור עמנואל, אשר חשקה נפשו בשחרור ונציה, ציהל (גם מאחורי גבם של המיניסטרס) מ"מ עם גריבלדי, ואף עם מאציני, במגמה זאת. מאציני, שמ" 61—1859 נוכח לדעת כי „אין לגרש את האוסטרס מתוך „מרובע-המבצרים" בלא עזרת חיל-צבא סדיר", לא האמין, עם זאת, שהממשלה תהיה הפותחת בדבר; לכן תיכן ארגון להתקוממות, שתתפשט מעבר טרנטו, (שבתחום טירול הדרומית), ועד פריאולי שבקצה-מזרח ונציה, ואשר תלווה בחיול מתנדבים מאיטליה, לסיועה. — וכך ייווצר לחץ דעת-ציבור איטלקי, אשר יטיל את הממשלה למלחמה באוסטריה. כרגיל, נתכוון מאציני גם הפעם לשיתוף פעולה עם שאר עמים שוחרי-חירות שבממלכה האוסטרית — עם ההונגרים ועם הפולנים שבגליציה, אשר התמרדותם באותו זמן עצמו צריכה היתה „להציב את אוסטריה בין שתי אשים". משנתבדו התקוות לעזרת אנגליה (לכל הפחות — בהפגנות צי בים האדריאטי), ומהלך המרד הפולני ב" 64—1863 איכזב, נחלשו הסיכויים למעשה קרוב במגמה זו. ומבחינה ממשית זאת לא שונה דבר גם ע"י ביקורו של גריבלדי באנגליה, שנהפך למעין מסע-נצחון ציבורי, תוך תרועות-המונים וכבוד-דיקר מצד כל „פני-הארץ. ממשלת בריטניה, שהודאגה, מצאה לה תחבולה להעלות את גריבלדי על ספינה פרטית ולהחזירו לקפריה. אך התפתחות המאורעות, שנדחתה ע"י כל הגורמים הללו, וע"י נסיגתה הדיפלומטית של צרפת מפני רוסיה, שעה שההיא עסקה בדיכוי אכזרי של המרד הפולני, — לא זמן רב נדחתה. כבר ב" 1864 הכריזו הונציאנים על מרידה פסיבית, סירבו לבחור צירים לפרלמנט הקיסרותי, ו„ברוב-העזה שלחו אגרות נאמנות לויקטור-עמנואל". ועדות-מתקוממים פעלו בכל עיר; וברוח הראויה לאלה שהיו גיבורי „איטליה-הצעירה" שמה תבורה קטנה את גחלת המרד בהרים, בקיץ ובסתיו 1864. משנכשל המרד, כאשר מוכרח היה להיכשל, חזר מאציני וניסה דבר אל החוגים ששלטו במלכות איטליה. באופטימיות שלו, (שנתבססה על כוח האדם המצוי, אך לא במידה מספקת הביאה בחשבון את גורמי האימון והמסורת הבצאית), ראה מאציני את איטליה כשוה לאוסטריה, ואף חזקה ממנה, בשדה הקרב. ואלה היו מספריו: — „יש ביכולתה של איטליה להוציא לשדה הקרב 270.000 חיילים סדירים, 130.000 אנשי „המשמר-הלאומי" מגויסים, ולפחות 30.000 מתנדבים, כנגד המכסימום של 170.000 שיכולה אוסטריה לפנות לשם הגנה על ונציה". המאורעות, שבאו לאחר כך, הוכיחו את הטעות שבחישוב כזה המרשתת על מספרים בלבד.

קוסטוצה השניה; גריבלדי בטירול; סיפוח ונציה.

ב־66—1865 נכרתה ברית צבאית חדשה בין איטליה לבין מעצמה זרה: הפעם לא עם צרפת, אלא עם פרוסיה. המלחמה נגד אוסטריה הוכרזה ביוני 1866. הפעם תמך בה גם מאציני. גריבלדי נקרא שוב מקפדו לפקד על המתנדבים. אמנם ראש הממשלה לה־מרמורה¹⁵ דחה את הקמת חיל המתנדבים — אולי בשל שיקולים דיפלומטיים — עד לרגע האחרון; ומתוך אי־אמונו הגמור לגבי חילות מתנדבים, לא הכין ציוד אלא ל־14.000 איש בלבד; אך לפחות 30.000 התיצבו תוך שבוע. והמספר היה עולה עוד, אילו היה בידי הממשלה לזיינם. בשדה המערכה הציבו האיטלקים 220.000 איש (פרט למתנדבים ולרזובות) מול ה־100.000 אשר היוו פרט לחילות המצב, את עצמת האוסטרים בונציה ובטירול. מפני מחלוקת פנימית לא הצליחו האיטלקים לקבוע תכנית־מסע אחידה, בין שתערך במגמה של עקיפת „מרובע־המבצרים” מן המזרח, דרך פו התחתית, ובין שתתבסס על מסע איטי של התגברות על המבצרים, מעבר המערב. הם נחלקו, וניסו להגשים את שתי המגמות גם יחד. צבאם המערבי (כ־3/5 של החיל הסדיר — 12 דיביזיות־רגלים מתוך ה־20) נכנס ל„מרובע” ונתקל בملוא העצמה האוסטרית המרוכזת, דרומית־מערבית לוֹאֶרונה, על גבעות קוסטוצה (סיפור נודע, המשקף במשהו את מערכת קוסטוצה, ניתן בספרו של ד׳אמיצ'יס — „הלב”, בשם „המתופף הקטן”). כב־1848 כן גם עתה, ב־1866, ניגפו האיטלקים בפני האוסטרים על הגבעות הללו. הצבא נסוג לשטח־איטליה; ורק כעבור שבועות, כשכבר החלה הוצאת גייסות האוסטרים מונציה לצפון, בשל מסע־הנצחונות הפרוסי, הצליחו האיטלקים לעבור שוב למסע־תנופה — ובמשך מחצית יולי השניה תפסו בידיהם את כל שטח ונציה ועמדו כבר בגבול השטחים האוסטריים ממש. באותו זמן עצמו ניהל גריבלדי מסע־מלחמה נפרד בדרום טירול, בראש 38 אלף מתנדבים שלו, כנגד 18 האלף של אוסטרים סדירים ומיליציה טירולית בפיקודו של קוהן. אך התקדמותם לא היתה מהירה. „עם כל היותם אמיצי־לב, חסרים היו את החוסן הגופני למלחמת־הרים; ומעט המשמעת, שהיו מקיימים בימים כתיקונם, היתה נוחה מאוד להתערער ולהתפורר. הקצינים — יותר משנבחרו מנימוקים צבאיים נבחרו משיקולים פוליטיים, ונאמר אז: „אנשים, שהוכיחו את ערכם בבית־הסוהר ובפרלמנט, פקדו על בריגדות בחוסר־כשרון מופלא”. „גריבלדי עצמו הפסיד משהו מיכולתו ומרצו בימים עברו. ורק לאט־לאט הצליח להתקדם תוך קרבות במעלה עמק קיאווה, ואח־כ־לפנות ימינה, דרך עמקים אחרים, לעבר ריבה. אפילו לאחר שהצליח להתחבר עם שדרת אגפו הימני, לאחר מערכה עקשנית למדי ולא מכרעת ביותר ליד באֶזאָקָה, עדיין היה קוהן יכול להתנגד התנגדות עקשנית בטרם יגיעו המתנדבים לעיר טרנטו ויכבשוה. מסע־ההתקדמות רב הכשרון של מדיצי (ממיטב סגניו של גריבלדי) מצפון ארץ־ונציה, הוא שאילץ את האוסטרים לפנות את דרום טירול”.

(15) הוא עצמו היה איש־צבא, ועם הכרזת המלחמה התפטר מהממשלה, כדי להיות

למציבא בשדה.

אך אם אלה ואם אלה היו הישגי המתנדבים, — הרי, מכל מקום, הסיכום הנפשי הכולל של מלחמת 1866 לגבי האיטלקים סיכום קשה היה. רגש-עלבון עמוק התעורר מפני תוצאות מערכת קוסטוצ'ה. וגם המפלה בקרב הימי שליד האי ליסה, בהיות כוחות-הצי האיטלקים עדיפים על כוחות האוסטרים, הוסיפה מרירות. הויתור על ארץ-יוניציה, שויתרה אוסטריה בימים ההם, נעשה, מבחינה רשמית, באמצעותו של הקיסר נפוליון, אשר לו מסרה אוסטריה את החבל, בטרם יעבירו לידי איטליה, ולכל העולם כולו ולאיטלקים עצמם ברור היה, כי לא בא הויתור אלא כתוצאת נצחונותיו של הנשק הפרוסי. מאז התלה להתגבש באיטליה הרגשת העלבון הלאומי, שתבע את תיקונו בדרך של הוכחת ערך האיטלקים והשפלת זולתם, — הרגשה שחלק לה בגידולי הלאומנות הפשיסטית בתקופה המאוחרת יותר. אכן, לא טוב לה, למהפכת-שחרור לאומית, כשלא ניתן לה לבצע את יעודה בעוד מועד, ותוך הרגשת הסיפוק והכבוד של עשית מלאכת-הגאולה בידיה היא.

ההיאבקות על בירת-האומה

שנת 1866 לא מיצתה עדיין את החשבונות ההיסטוריים שבין איטליה המתהווה למעצמות אירופה. בדצמבר 1866 יצא חיל-המצב הצרפתי את מדינת האפיפיור. המו"מ הנסחר של הממשלה האיטלקית עם הצר-האפיפיור על שילוב ה"מובלעת", בצורה זו או אחרת, לאיטליה — לא הביא כל תוצאה; וגם הנסיונות להפיח מרד בקרב אוכלוסי רומא — כדי שהתקוממות "רומאית-פנימית" תינתן צידוק מספיק להתערבות חילות מתנדבים איטלקיים מעבר לגבול — לא נשאו פרי: יותר מדי הושפלה ודוכדוכה רוחם של אוכלוסי רומא ע"י דיכוי מהפכת 1849; הם היו נכונים למחוא כף לשחרור, אך לא לשפוך דמיהם למענו⁽¹⁶⁾. והנה, בשבוע הראשון של אוקטובר 1867 מלאו כבר ארץ הסבינים ומחוז ויטרבו (שבחבל-האפיפיור) חבורות, ומנזי גריבלדי תקע יתדו בפאסו-קוראזי, נקודת הגבול הקרובה ביותר לרומא. 40 ק"מ מן העיר. המאות המעטות של המתנדבים, לבושי הבלאים, רעבים-למחצה וסחופי-הגשם, אשר נשאו במחסור בלא שמץ ריטון ולחמו באומץ לב ברוביהם המוחלדים, — ערכו מסעות אנה ואנה, בלא-מטרה, בהנהגת מפקדיהם דלי-היכולת, כשאינם זוכים אלא לאהדה מועטת בקרב האיכרים, נאמני-הכמורה.

ממשלת איטליה, אשר שוב, כבימי ערב אספרומונטה, עמד בראשה אותו ראטאצי, — ניסתה גם הפעם, "לעצום עיניה" להכנות אלו. לעתים אפילו התעלתה עד כדי משהו המתקרב לאצילות-הרוח, כדברי ראטאצי בדברו על תביעות הצרפתים לדיכוי תנועת-הפשיטות: "ישנם רגעים בהם אין אומה חושבת על הסכנה אלא על זכותה". ראטאצי התיר את חילום הגלוי של המתנדבים, אף שניסה, ע"י גריספי, מראשי החוגים הרדיקליים, להניעם לכך, שיוותרו על תכניהם. "המשמר-הלאומי" היה נתון להם מנשקו; חילות-הצבא עזרו להם לעתים קרובות בחציית הגבול; ומשדלקו אחריהם גייסות-האפיפיור — יכלו לסגת אל שטח

(16) אכן, יש אומדים כי 10,000 ממיטב הפטריוטים של רומא נמצאו אז בגלות.

מדינות איטליה

1848-1859

„ממלכת סרדיניה“ כללה את האי בשם זה וכן את פיאמונט שבצ'מערב איטליה, עם חבלי סבייה וליגוריה.

איטלקי ולהתארגן בו מחדש. כן נתארגן אף „לגיון רומאי“ מיוחד, המורכב להלכה מרומאים-גולים. הצרפתים איימו בהעלאת צבאם בחוף צ'יויטה-וקיה. האיטלקים השיבו, כי במקרה זה ייכנס גם צבאם למדינת האפיפיור. אך ב־22.10 פרצה ברומא המרידה אשר ממשלה איטליה טרחה בהכנתה זה מזמן. ע"י מתן כסף והבטחת נשק, למעלה מאלף צעירים עמדו נכונים להיכנס לקרב, ומספר בלתי-מסויים של אוהדים היו מצטרפים אליהם עם ההצלחה הראשונה. חיל-המצב של האפיפיור היה לא-רב, וגם רוחו לא היתה תקיפה; ומסייעים מקרב השלטון היו מגלים לקושרים את כל תכניותיו. כל אשר נדרש — היה רק נשק. אך שורה של תקלות הכשילו את נסיונות הברחתו, ומעט הנשק אשר נאסף נתגלה ע"י הממשלה. בערב ה־22.10 הוצת קסרקטינו של גדוד הוואצ'ים, שכירים-מתנדבים, מהקתולים שבצרפת ובאלג'יריה, השנואים וגסי-הרוח. 800 מתקוממים, עם מעט אקדוחים ופצצות, כבשו את אחד השערים, וצעדו לעבר הקפיטוליום. אך עוד טרם-לילה נהדפו על-נקלה, והשער נתפס מחדש. ואף שרוחות העם היו מסוערים, וב־25.10 עדיין נטוש היה מאבק עקשני אחרון בטרסטווארה (שכונת-העוני שמעבר לנהר טיבר מצפון), היה זה מאמץ-שלי-אוש, והסיכוי להתקוממות רומאית ירד לטמיון.

מסע-מאטאנה והטאת-צרפת; רומא

ב־23.10 עבר גריבלדי את הגבול והצטרף לחבורת-הפשיטה. ב־26 לחודש הפליגו 22,000 אנשי-צבא צרפתיים מטולון לצ'יויטה-וקיה. שבוע לפני כן התפטר ראטאצי, תחת לחץ המלך. הממשלה האיטלקית, אשר עצמת צבאה הופחתה הרבה אחרי מלחמת 1866, יכלה בקושי לקבץ 12,000 איש בגבול האפיפיורי. על אף סערת הרוחות באומה החליטה הממשלה נגד תמיכה בגריבלדי. ב־30.10, יום בו הגיעו הצרפתים לרומא, חצו אמנם צבאות האיטלקים את גבולותיה הצפוניים והדרומיים של מדינת האפיפיור, — אך ליהו אותם מיבשר המלך נגד המתנדבים. גריבלדי, עם שבעת אלפי הלוחמים שנאספו אליו, הסתער מיד לכבוש את הטירה העתיקה של מונטה-רוטונדה, עמדת-מפתח חשובה במרחק 22 ק"מ בקירוב מרומא. חיל-המצב של הטירה מנה רק 300 איש, אך גריבלדי לא היה עוד צעיר, ותחת סגניו מאז, אשר שלושה מהם היו עתה גנרלים בצבא-המלך, לא היו עתה עמו אלא בנו מונטי הצעיר וכמה אחרים. מעטיי-יכולת אף הם; אם כי הטובים שבאנשיו הסתערו, ב־26—25 לאוקטובר, בחירוף-נפש אל מול חומות הטירה החזקים, אך הדבר 19 שעות עד אשר כבשוה. עקב הגשמים ואפיסת הכוחות של אנשיו לא הגיע גריבלדי אל קרבת רומא אלא ב־29 לחודש. אך אז כבר נוכח לדעת כי במצב הקיים לא תהיה כניסתו לתוך העיר אלא בחינת מלכודת לעצמו. נסיגתו המוכרחת לעבר צפון-מזרח הביאה לידי עריקת 2000 מאנשיו. קירבת הגבול הידידותי אף היא עודדה אותם לכך. בשל חוסר זרירות מספקת בנסיגה אוגף גריבלדי ונאלץ להיפגס בקרב ליד מונטנה. אנשיו לא הצטיינו תחילה בקרב עם צבא האפיפיור, שמנה 5000 איש והיה שווה להם בכוחו. אך גריבלדי עודדם, ובהתקפת כידונים עזה הדפו את האפיפיוריים, עד לשעת בואם של הצרפתים, שנמצאו בקו השני. עתה היה זה

אכן, אותו מצביא צרפתי, גנ' דה־פאיי, שכתב בהתלהבות בדו"ח שלו לקיסר: „רובי־שספו פעלו נפלאות” — לא עשה טובה לארצו. בדברי פרופ' א. מאסי (בהיסטורית־קמברידג' של הזמן החדש) נאמר: „קרוב־הדמים הלז, הוא־הוא אשר פתח למעשה בפני איטליה את שער־רומא!” אך לזאת הוא מוסיף: „הוא גם שהנחית מכת־מות לברית עם צרפת — זה העוגן אשר למדיניות־החוץ האיטלקית עד לאותו זמן”. זכר דם מנטנה הוא שיצר את האפשרות הנפשית לכך, שעל אף זכרונות 1859, מקרבות מגנטה וסולפרינו, לא התיצבו האיטלקים לצדה של צרפת ב־1870, משפרצה המלחמה בינה לבין פרוסיה. עם זאת חילה־מצב הצרפתי ממדינת האפיפיור ב־1870 19.8 — סמוך למפלת סדן, (2 לספטמבר 1870) — פלשו אליה מיד צבאות האיטלקים ולאחר הרעשה של שעות מעטות נכנס הצבא האיטלקי לתוך רומא. המוני־רומא הריעו לכבודו, אך אי־נכונותם להתקומם, אף ברגע אחרון זה, היא גם שאילצה את הצבא האיטלקי להופיע בכוח מבחוץ.

סיפוח רומא ב־1870 לא היתה בו מהתחדשות רוח־הקרב והחירות של ימי־מאצ'יני. ויתכן כי יש כאן — באורח זה של גאולת רומא ע"י איטליה — משום מבוא לאשר קרה, כעבור 52 שנה. אכן, האיטלקים השתתפו עוד במלחמת צרפת—פרוסיה, אך היו אלה גדודי מתנדבים גריבלדיים, אשר יצאו לעזרת צרפת הרפובליקאית בעת צרתה ובדידותה.

עם הגיעם לפסגה

תהליך השתחררותה והתחדשותה של איטליה לא נסתיים בנקודת־פיסגה של התרוממות־רוח לאומית או של דריכות מאמץ־לוחם. הוא בא לידי סיומו כבאקראי, כבהיסח־הדעת כמעט, ומבלי ליכוד, יוצר ודוחף, של כל כוחות האומה סביבו. ואלה דברי פאולו טרווס, אחד מבני הדור הצעיר של מחשבת־הדמוקרטיה הפוליטית והסוציאליט באיטליה: „עם כניסת איטליה חדשה, מאוחדת, לקהל האומות החפשיות של אירופה ברור היה לכל כי עוד הדרך רב לפניו — אך באותו הזמן עצמו ניכרו ליאות ודכאון מסוימים ברחבי הארץ כולה”. — ועוד: „בלב אנשים רבים כרסמה אכזבה בשל אופן הגיעם לרומא: מחלוקת ופולמוס מרים פרצו בחלקים רבים של החברה האיטלקית. האופוזיציה הרפובליקנית לא יכלה לשכוח כי באותו יום עצמו שצבאות האיטלקים נכנסו לרומא היה ג'וזאפו מאצ'יני — אשר לפני עשרים ואחת שנה כיהן באותה רומא בתורת ראש ממשלה רפובלי־קנית — חבוש בכלא איטלקי. והפטריוטים, לאחר נצחון עניינם, אשר מזה חמישים שנה לחמו למענו בשדות־הקרב ובאגודות־סתרים, היו מדוכדכים מחמת תחושת אכזבה וריקנות, חסרת־פשר אולי, אך עם זאת, תחושה אשר שיבשה את הסיפוק המוצדק שזכאים היו להרגישו נוכח הישגם...”

דומה הדבר, כאילו תקופת־התקומה נסתיימה לא בנצחון אלא כמעט בתבוסה; או במלים אחרות: החוקר את התקופה הזאת דומה עליו כי המנצחים כאילו נתבהלו מפני התפקיד אשר נצחונם הטיל עליהם בהכרח. חותמה הנפשי וההיסטורי של עובדה זו נשאר טבוע בטיבה ובאווירתה של מדינת איטליה המחדשת.

* *

*

גורלו ההיסטורי הממושך והנפתל של עם ישראל הציגו לא פעם מול פני קיסרותות אדירות; הוא התיצב בעצם דרכן המדינית, ואף הגיאוגרפית, להגשמת תאוות השלטון והכיבוש שלהן. במקרים רבים יצא שלם, או רק פצוע במקצת, ממצבים חמורים אלה, ואף ממאבקים מרים. אבל בכמה מקרים נפגע קשה — עד היסוד, עד כדי חורבן חלקי, עד כדי גלות מאדמתו.

מבחן ראשון בעל תוצאות כאלו — שהיו אמנם חלקיות, ואף על פי כן פגעו בשני שלישי האומה בערך, והוסיפו על כף המאזנים משקלות כבדים מאוד כנגד אפשרות הויתור השלמה, במלוא ארצה, למשך מאות השנים הבאות — היה מבחן עמידתן של מלכות ישראל ומלכות יהודה בפני כוחה הכובש הכביר של ממלכת אשור.

אין אנו יודעים הרבה על התקופה המכרעת ההיא בתולדותינו; אמנם, רבות הן פרשות הגבורה והעלילה, אך גם של רפיון פנימי, אשר התוו את מהלך ההיסטוריה הישראלית במאות התשיעית, השמינית והשביעית שלפני סה"נ, אבל רב הוא גם הנעלם מאתנו בכל הנוגע לעצם המעשה הצבאי הלוחם של בני ישראל במדינתם המפרפרת בין קיום לחדלון. נשתירו בידינו שרידים מאלפים מן התקופה ההיא — אם מבחינת הלקח המדיני-הלאומי הכללי של אומה החרדה להמשיכת קיומה ולחיים עצמאיים ונתונה בין ממלכות אדירות מתנגשות: — אשור מזה ומצרים מזה; ואם מבחינת ההזדמנות להכרת מנגנון שהטיל אימה על בני הדור ההוא; ואם מבחינת סדריה, תכונותיה ודרכי כיבושיה, ואפילו מבחינת עצם המבנה של העצמה הצבאית האשורית. כי אם טיבו של כל כוח צבאי מותנה בעיקר בטוגי החיל שמהם הוא מורכב ובדרכי צירופיהם הטקטיים של חילותיו השונים — הרי בצבא אשור הגיעו התגבשותם של חילות-יסוד שונים והתכניתיות והגמישות שבשילוביהם לפסגת כל הידוע בעולם הקדמון, ניתן לומר — עד ימי אלכסנדר מוקדון והרומאים, שמכמה בחינות רק הם אשר הגיעו לאותה רמה טכנית, ארגונית ואופרטיבית שטופחה על-ידי בני-אשור, זה השבט השמי של „ציידים גדולים“, אכוריים במלחמה אך בעלי חוש-משמעת, ארגון ומיזמה חכמתית.

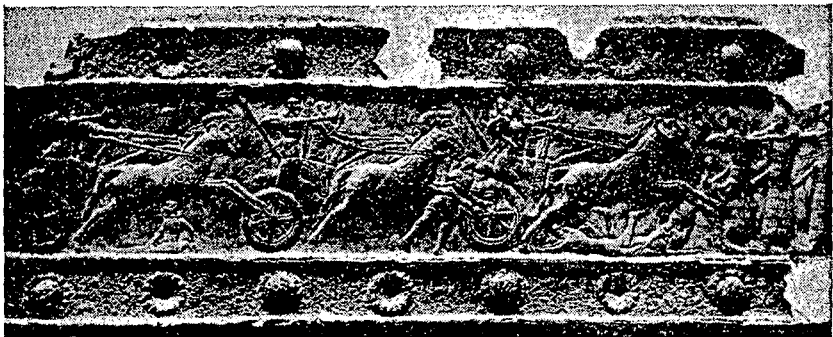
מאמרו של א. מ. ל. מ. ט. פורש לפנינו את היריעה הרחבה של התפשטות השלטון האשורי הכובש על פני ארצות הארמים והעברים; ההערות המאלפות על אופיו של הכוח הצבאי האשורי, לקוחות ממחקרו של הבריג-גנ. א. ל. ספולדינג, (צבא ארצות-הברית) בהיסטוריה הצבאית.

מן הראוי לציין כאן, כי הבריג-גנ. ספולדינג עומד בדבריו גם על מקומו של צבא אשור באבולוציה הצבאית הכללית של העולם הקדמון, ואף כי הוא משייכו לשלב שלפני התגבשות מערך-הפאלאנגה המהודק של רגלים כבדי-יין, הוא מגדירו כבעל כושר „אש“ רב וכמי שטיפח את חיל-הפרשים הראשון.

צ ב א א ש ו ר

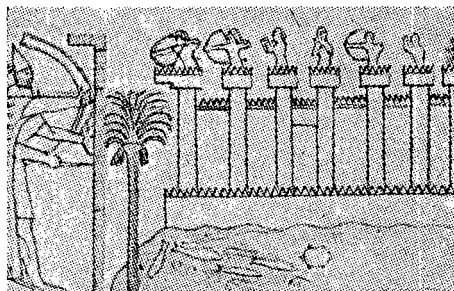
אפיו של העם — אמיץ, נמרץ ואמון על ציד חיות גדולות — טיפח בקרבנו את הנטיה להתקפה, אם איסטרטגית ואם טקטית. נטיה זו, וכן אופן הפעולה הטבעי לגבי ציידים, היינו: הפמרון והלפיתה, הביאום ממילא גם לשימוש בצורות הנוהג הטקטי שהם רגילים בהן. באחת מכתובותיו מזכיר סנחריב „התקפה בחזית ובאגף“. אכן, חסרות לנו עדויות מספיקות כדי שנוכל לנסות ולתאר בדמיוננו את המערך שנקטו בו האשורים לשם מערכה מסוימת.

צבאות אשור היו מורכבים למן הזמנים הקדומים ביותר, גם פרשים וגם רגלים. השימוש בסוס, אף כי לא ארץ-הנהרות היא מולדתו, הונהג שם סמוך לזמנו של חמורבי, ויש לשער שהובא מן ההרים שממזרח. תחילה השתמשו בו רק בשביל הרכב; אורח-המלחמה בימים ההם היה דומה במקצת לזה שבתיאורי הומרס: האצילים לוחמים מעל כלי-רכב, ואילו איכריהם מתלויים אליהם כרגלים; אלא שכאן היה הארגון ניכר מעט יותר מאשר בתיאוריו של הומרס.

במסע ילמנאטר ג' בסוריה נגד העיר חמת. המלך המסתער בראש חטיבת הרכב, ועובר על פני יחידת קשתים אשוריים.

בכלל הרכב נמנו הרכב, הקשת, שנשא לעתים שריון, וכרגיל נושא-צינה אחד, ועתים אף שנים (ראה מאמרו של א. מלמט, עמ' 36). הקשת של הרכב מתואר לעתים (בתבליטים) כ„רגול“ — כלומר: מצויד כרגלי — משום שנלחם כרגלי, וכמקרה כזה נתלה אליו גם נושא-צינתו. חיל-הרגלים כלל קשתים ונושא-חניתות; בצויד של נושאי החניתות נראית הצינה הקלועה הגדולה (קלועת-ענפים), האפיינית לסוג זה של חיל בצבא האשורים. יש לשער, כי שני סוגי הרגלים הללו היו מאורגנים בפלוגות נפרדות, אך לעתים קרובות מתוארים הם כפועלים בצותא, צמידים-צמידים, ועל הרוב שניהם כורעים מאחרי הצינה הארוכה, בעוד הקשת יורה את חיציו וחברו עומד על המשמר, בחרב שלופה.

תיאור מצור מימי תגלתיפלאסר הג'.
 העיר מוקפת חומה — ובה ד' מגדלים
 — ותעלת־מים. וקבוצות אשוריות
 בנות שלושה אנשים (שני קשתים
 ונושא־צינה אחד)* מתחפרות מאחרי
 צינור־מצור סוככות. עשויות עץ
 ולהן טבעית־החזקה.

בתקופת מסעותיו של סרגון¹ התחיל השימוש ברכב מצטמצם במידת־מה, ובשדות־
 הקרב הופיע חיל־הפרשים. תחילה היו הללו קשתים, כלומר — מעין „חיל־רגלים
 רכוב“, לפי מושגי המאה הייט וראשית הכ', ובתקופה שלאחר מכן נושאי הניתות², אף כי
 לפי ציודם היו מכוננים יותר לתגרות במפוזר מאשר להסתערות־מהץ במערך צפוף (הסיבה
 לכך היתה העדרן המוחלט של הארכובות וכן של האוכף, ובמידת־מה גם אופיו החלקי
 של השריון — המער); ואילו בתקופה מאוחרת יותר הופיעו לעתים — ולא לעתים
 קרובות — כ„דרגונים“, כלומר: פרשים המסוגלים גם להשתתף בקרב כרגלים, בשאתם
 גם הנית וגם קשת. עדות לכך כי הרמה של כושר הקליעה ושל כושר־הרכיבה היתה
 גבוהה ביותר אנו מוצאים בתבליטים, שבהם מתוארים הפרשים על הרוב כיורים במלוא
 הדהרה, כשהמושכות מושלכות אל צואריה־סוס ובלילי להשתמש בארכובות, שכן
 לא הומצאו הללו מעולם, למרבה הפליאה, ע"י אחד מעמי הקדם (המצאת הארכובות
 מיוחסת לתחילת ימי־הביניים. — המער).

במרצת ההתפתחות נסתעפו הקשתים־הרגלים לבעלי־גורקל — מזה,
 ולבעלי־גור־כבד — מזה. הקשת ה„קל“ הוא איש התגרות במפוזר, ועל כן תואר עמידתו
 במערך־הצבא לפני סוגי־החיל האחרים, אין לו כל מגן, ולא ליווי של נושא־צינה,
 ועל כן מן הנמנע היה כי יסופח אל „רגלי־המערכה“³, ואילו הקשת ה„כבד“ — אף כי
 ציודו משתנה בתיאורים השונים, הוא תמיד חבוש קסדה ושריון, ומלווה על־ידי נושא־
 כלים המחזיק במגן, על הרוב אותה הצינה הקלועה האופיינית, שהגיעה במרוצת הזמן
 למידות־ענק ממש, מקומרת לאחור בצדדים, ואפילו בחלקה העליון.

אולם עדיין אין אתה מוצא כאן את הפלנגה הכבדה של נושאי־הניתות⁴.
 איש־החנית הרגלי עודנו משורין, אך שריון חלקי בלבד: חובש קסדה, ונושא מגן מעוגל
 וחנית קצרה; אתה מוצאו בכל תיאורי־הקרב, אבל בולט הוא במיוחד בחבורות־ההסתערות
 שבמערכות־המצור.

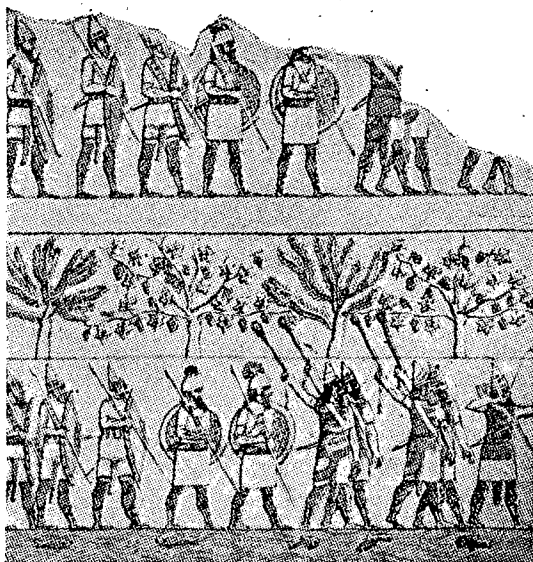
(1) אחרי כיבוש שומרון, כלומר, מ־722 ואילך — המער'.

(2) „אולני“, או „לנסרס“, בלע"ז של אירופה — המער'.

(3) כלומר — לאותו סוג חיל־רגלים שלא היה מתפור לשם תגרות־התגרות, אלא

היה יוצא לקרב במלוכד, במערכות הרקות, בדומה ל„אנית־מרכה“ שבטרמינולוגיה
 הקלטית של מלחמת־ציים וכיו"ב. — המער'.

(4) המציינת, כתופעה עיקרית, את רגלי־השריון הכבדים של יון, ולאחר מכן של
 מקדון, ושימשה שלב היסטורי מכריע בהתפתחות הטקטית של צבאות העולם הקדמון. —

חיל־הרגלים האשורי מימי
סנחריב על סוגיו: שורות
ארוכות של אנשי־חנית נושאי
צינה עגולה גדולה, ולפניהם —
זוגות של אנשי־חנית, שצידום
קל יותר: צינותיהם קטנות
וקטדותיהם מכורבלות, לבושם
אף הוא יותר קל וטבעת־חזה
מחזיקה את חגורם. לפניהם
צועדים בעלי כף־הקלע, ולפני
אלה — הקשתים; דהיינו, —
נוקדימים את בעלי הנשק שטור־
זו ארוך יותר: קשתים, יודי־
אבן, נושאי־חנית.

צבאו של סנחריב כלל גם אנשי כף־הקלע⁵. שלא כסוג־החיל המקביל שבצבאות
עמים אחרים לבשו קלעי־אבנים אלה שריון, ועלידי כך ניתן להציבם בצד „רגלי־
המערכה“. אכן, שימוש כזה בקלעים התאים לאופי הטקטיקה האשורית, שהתבססה במידה
כה רבה על ה„אש“⁶; ואולם דבר זה עצמו היה הופך לרועץ לצבא המבוסס בעיקר על
הפלנגה ועל טקטיקת־הלם. בזמן מאוחר יותר נראים בצבא אשור גם אנשי חנית
בעלי שריון כבד יותר; אלא שאף הם אינם מהווים עדיין פלנגה; כרגיל מתוארים אנשי־
צבא מסוג זה כמעטים במספרם, בסמוך למלך, והיו ששיערו כי הללו היוו את משמר־ראשו.
כבר הוזכרו כאן ענייני המצור. חכמת־הביצור היתה מפותחת יפה באותו
עולם תרבותי מתקופת בני־אשור. הערים היו, כרגיל, מוקפות חומה, ונשתמרו תיאורים
של טירות משוכללות מאוד. אילו ראה איש־אירופה מתקופת ימי־הביניים טיפוס כגון
זה של טירה, היה נראה לו כמוכר לחלוטין: חומות שגבהן מגיע ל־40 רגל, עם שיני־
חומה ואשנבי־יריה, עם גזרות־חיות אגופות, ברווחים לא גדולים, עם מגדלים עטורי־
שינים ועם דיוטות עליונות הבולטות חוצה⁷; הטירות, בדרך כלל, מוקפות תעלות־מגן;

(5) טעות בידי אותם החוקרים המקדימים את השימוש בבליסטראות לימיו של
סנחריב, — כפי שהוכיח עכשיו י. סוקניק, ב„ידיעות החברה לחקירת א״י“, תש״ו.
(6) היינו — על הטלת קלעים (חיצים, אבנים) ממרחק־מה, דבר טבעי ביותר לגבי
עם שמוצאו משבטי־צידים. תכסיס־הקרב יכול להתבסס כאן על קרב־„אש“ חזיתי,
וגם אגפני, ועל הסתערות רגלים נושאי־חנית, בעיקר בעקבות חיל־הרכב, או מהאגפים
(של הפרשים), לאחר „הכשרת־אש“ כנ״ל.
(7) Machicolations בלע״ז, העשויים להגדיל את כושר־הפגיעה במתקיפים (ביחוד —
בשעה שהם מתקרבים אל החומה) ממעקה מיוחד שבבליטה או מן החרכים שבקיר התחתון,
הנטוי אחורנית, ומן האשנבים שברצפת הבליטה. — המער.

ועתים מצויות בהן חצר חיצונית וחצר פנימית. צבא שהובס בשדה היה נוהג, בדרך כלל, לבקש לו מקלט בתוך ערי-החומות שלו. במקרה כזה היו האשורים פותחים במעשה-מצור מדוקדק, שניהלוהו בפעלתנות רבה. היו בונים סביב העיר קו של „חומות-נגד“, ואת חומות-העיר היו תוקפים באילי-קירקור וכן היו חותרים החירות בייסוד החומה, תוך כדי התגוננות בצינות הקלועות הגדולות. כדי לחפות על פעולות אלו היו הקשתים וקולעי-האבנים מתמידים ב„אשם“, ויש אפילו רמזים לכך, כי בהודמנויות ידועות השתמשו אף ב„ארטילריות-מצור“, בדמות בליסטראות גסות (פרימיטיביות). את מכונות-המצור היו מפעילים לא בלבד מעל פני השטח-הטבעי, אלא לעתים קרובות אף מעל תלים מלאכותיים. קבוצות-הסתערות, שנשארו סולמות-סער, היו מתקדמות תחת חיפוי ה„אש“; היו אלה חבורות מעורבות של קשתים ונושאי-חניתות, וכל קשת חסה בצל המגן של נושא-החנית. בדרך האופיינית לבני-אשור.

ודאי שמלאכת-מצור מעין זו הצריכה גייסות-טכניים מיוחדים. עד כמה היו יחידות-צבא מסוג זה מפותחות אין אנו יודעים בודאות, אבל יש סימנים המעידים, כי אכן, היה היו גדודי-„חפרים“; על כל פנים עלינו להניח, כי גייסות-המערכה אומנו להפליא במלאכת-החפרים, כיון שהאשורים היו מבצעים מבצעי-מהנדסים בשיעורי-ענק, הן במערכות-מצור והן בשדה הפתוח.

האימון והציוד הם נקודות-החוסן של הצבא הזה. אין ספק כי התירגול היה מדוקדק ויסודי. מסתבר, כי לחיל-הפרשים היה בית-ספר מקצועי מיוחד, שבו נתאמנו ברכיבה ובנהיגה. היו בתי-משק מלכותיים ומחסני-מידות, שהכילו ציוד מכל הסוגים והמינים — לא בלבד כלי-זיון, אלא אפילו ערכי-עגלות, כלי-רתמה ואורוות, ולפחות אף מקצת מן הבהמות הדרושות. מן הראוי לציין כאן כי כלי-המשק שבתקופה הקדומה יותר היו עשויים ברונזה, ואילו בימי גדולתה של אשור כבר היו הכלים הללו עשויים ברזל, שהובא, כנראה, מארצות החתים⁶. אין ספק, כי כל הטיפול הרב הזה בעניינים שבאימון ובציוד הוא שהביא להצלחותיהם של צבאות האשורים במלחמה.

כינונם המדוקדק כל-כך של בתי-משק הצריך בודאי גם שירות מיוחד לאספקה ולהובלה, אלא שלא נשקטו כל פרטים על-כך. אבל מתוך ציורי-חייה-מחנה ניתן לראות, כי אמנם היה זה שירות יעיל. מחנות שחנו בהם זמן ממושך כוננו והותקנו בצורה מדוקדקת, בוצרו ע"י חומת היקף; הוקמו אוהלים, הותקנו מערכי מקשר לבהמות וחלקות חניה לרכב. אף אם נביא בחשבון שימוש מכסימלי באספקה ממקורות מקומיים לצרכי המחיה, לא נוכל להניח שכל אלה יכלו להיעשות בלא שירות הובלה מאורגן היטב.

אכן, סידורי מערכת-הצבא הוא היו מתוקנים כל צרכם כדי לאפשר גם גמישות רבה של הצבא. מסעות-המלחמה של האשורים היו מכל הסוגים ובכל מיני מסיבות: בהרים ובמדבריות; על פני שטחי יבשה הרחוקים יותר מאלף וחמש מאות קילומטר מן המולדת; מסעות מעבר לים, לחופי האחרים של המפרץ הפרסי. ואף אם נביא בחשבון

8) ביחס לראשית „היניקה“ של ברזל מאת החתים על ידי מצרים ראה מאמרו של ד"ר ה. פולוצקי, „מערכות“, חוב' י"ח—י"ט ע"י 42 (הערה אחרונה). בדרך כלל, עדיין לא נחקרה השפעת מקורות הברזל על רמת-הזיון בתנודות הכוח הצבאי שבין מעצמות קדמת-אסיה העתיקה. — המער.

תערובות מן הישבים הסמוכים.

כל זה נגזר מיד לאחר שנכבשה קארץ בידי הגרמנים, באמצע נובמבר 1941. עד לימי חג המולד הצליחו הגרמנים לסתום כליל את המחצבה שמדרום לעיר, והפלגה שפעלה בה בורדה לחלוטין ונתקיימה רק על מלאי המזון שאגרה קודם לכן. הפלגה האחרת ידעה להעלים כמה מוצאים חשאיים, וכשהתחילו בסוף דצמבר נסיונות של הכרזת חות הסובייטים, שמעבר קוקו, לצלוח את מיצר-קארץ ולעלות בחוף — הגיחה פלגה זאת בלילה והתחילה פועלת כנגד כביש העורק הגרמני, בחבלה באספקת התחמושת ליחידות הגרמנים שלחמו בחטיבות העליה בחוף שמצפון לקארץ. לפי הודעות הפלגה הזאת הספיקו 29 בדצמבר, "להשמיד, בקרבות יום תמים, מאה גרמנים, שש מכוניות, שתי תחנות-אלחוט, ללכוז-נשק רב, לכבוש את הכפר אג'י מושקאי ולשחרר את עשרים וחמשת בני התערובות, שהגרמנים לא הספיקו להוציאם להורג". 30 בדצמבר הושם קץ לפעולתם — ע"י הופעת כוח סובייטי שני, שנחת בחוף, ממערב ל"בליטת קארץ" — בתיאודוסיה, ואילץ את הגרמנים, ע"י איום של ניתוק, לנסיגה כללית מן ה"בליטה" (הם חזרו וכבשוה אח"כ, במאי 1942). הכוחות הסובייטיים ניגשו מיד לחלץ את הפלגה שבמחצבה מדרום לעיר. עסקו בכך יוקשנים צבאיים. הם מצאו את אנשי הפלגה חיים ושלמים; הם עצמם עסקו בפריצת מוצא חדש מן המחצבה, במקום שלא עורר כל חשד אצל הגרמנים, וביום שחרורם לא נותרו להם אלא שלושה מטרים עד לפני השטח. (ויצוין, סייר צעיר של הפרטיזנים, פיר גר (צופה) שלא הספיק בשעתו לחזור מן העיר למחצבה בטרם יסתמוה ובא להדריך במלאכת פינוי-הפתחים — אבד בשעת סילוק מוקש ורחוב בקארץ, בו התגוררה משפחתו, נקרא על שמו)².

מספרם המצומצם בתחילת דרכם. מצד שני — תחום ודאי זה, שהיה ברור לכובשים כנקודות-המוצא האפשריות היחידות לתור פעת-הפרטיזניות, נקודות הישוב הרוסי, לא זה בלבד שהקל במידת-מה על הגרמנים לנקוט אמצעים מונעים-מקדמים כנגדו, אלא יתירה מזו — איפשר להם לכוון, בלי גישור שים רבים, את פגיעת-הטונש שלהם כלפי האוכלוסים הרוסים דוקא. גם כאן — דברים שלא בקרים נתחדשו ולא על קורות-הפוליטיזנות הקרימאית בלבד חל ויחול תקפס.

המרי התת-קרקעי

מצומצמת מאד במספרה, אך לא-מבולטת בערכה כלל וכלל בתנאי הדריוכות הגדולה של כוחות הגרמנים, שעמדו בדר-קרב איני טנסיבי עם הגייסות הסובייטים, היתה התנועה הפרטיזנית שב"בליטה הקארצית" של קרים. שם אורגנו מלכתחילה שתי פלגות, בנות ארבעים איש כל אחת. מעניינת היתה, בתנאי סביבה קארץ, החשופה וחסרת היערות (אף כי מצויים בה חורשי-זיתים), בחירת הבטיסטים לשתי הפלגות: האחת במחצבת שדרום קארץ, בקמיש-בורון; והאחרת — במחצבות של אג'י-מושקאי, צפון-מערב לעיר. אכן, מיד לאחר שבאו הגרמנים לקארץ ולסביבתה נתגלתה בגידה, אשר העמידה את הגרמנים על טיב מגמותיהם של הפרטיזנים ועל כוונתם להשתמש במחילות-העפר של הקאטאקומבות העתיקות, אשר מתחת לעיר קארץ, מיד נתפרסמו פקודות לסתום בכתלי אבן מוצקים את כל פתחי-הקאטאקומבות שבכל חצר או בית, אגב איום בעונש-מות. ורעה מזו — הגרמנים התחילו לסתום את המחצבות עצמן, תחילה ע"י פיצור צי"הפתחים, בהקיפם את המחצבות בעמדות מכ"י וזרקורים, ולאחר מכן, לאחר שהתנהלו קרבות מתחת לאדמה, שבהן נגרמו אבידות לגרמנים — לצקת מסתמי-בטון לכל הפתחים, ואף לשים בהם מוקשים. כן נלקחו בני-

2) בגבור לחץ הגרמנים עם התקרבות הצבא האדום, בא שוב שימוש במחצבות. מזרחה לתחנת טאראבוב, נוצלו מחצבות עזובות. הסתירו בהן חלק מהאקטיבה של המחתרת והתושבים הקרובים למחתרת, שרצו להימלט מן השילוח לגרמניה, אך לא היה בכוחם ללכת, "אל העיר". הוחסנו שם מזון ומים, וסודר מקלט בפברואר-מרס רוכזו שם כ-200 נפש, והקבוצה הפרטיזנית הפעילה שבתוכם ערכה פשיטות על מסי"ב ועל האיורדורו הגרמני וביצעה חבלות רבות.

המסגרת והמעשים של הפרטיזניות הקרימאית

עיקר כוחות הפרטיזנים הקרימאים נתרכזו תחילה באזור היערות, המשתרע ברובו ב־פסגת רכסי־ההרים שלאורך חופה הדרומי־מזרחי של קרים וברצועת הגבעות והערבה המקבילה שמצפון־מערב לרכס. בנובמבר 1941 כבר נתארגנו שם עשרים ושבע פלוגות שמנו בכללן כארבעת אלפים איש. הניהוג האופרטיבי נמצא בידי המטות של חמשת החבלים הפרטיזניים, והניצוח הכללי — בידי המפקד על התנועה הפרטיזנית. לפי הערכה ממקורות סובייטיים לא היו התנאים הטבעיים שבקרים נוחים כלל לפרטיזנים: היערות אי־נם גדולים, והם מבותרים הרבה ע"י רשת הדרכים — דבר שהקל על הגרמנים להביא את ציוד־המלחמה הכבד אל היער פנימה: „אך לא בלבד התנאים הטבעיים הם שהכ־יבדו על פעולת הפרטיזנים” — מספר אחד מראשי המהתרת הסובייטית בקרים בימים ההם: — „היערות מוקפים כפרים תתריים לא מעטים, שכבר מעצם תחילת המלחמה הפכו רבים מתושביהם בוגדים. באופן כזה נשללה מן הפרטיזנים הקרימאיים תמיכתם של אנשי המקום”.

ולפי אותו מקור — סיפור מעשי הפרטי־„על אף כל אלה ביצעו הפרטיזנים 631 משימות; השמידו 7984 גרמנים, 787 מכו־ניות־משא 367 מכוניות נוסעים, 3 רכבי־שריון קלים, 23 כלי־אופנוע, פוצצו 26 גש־רים; השמידו 400 מטר מסילת־ברזל וכ־40 קילומטר כבלי־טלפון. הוציאו להורג ביריה 441 בוגדים. בקרבות אבדו 341 פרטיזנים, 241 נפצעו, ו־110 נעלמו ולא נודעו עקבו־תיהם...”³.

„...על הפרטיזנים עברה תקופת רעב קשה. לפני כבוש קרים שררה הדעה, כי הגרמנים לא יחיוקו מעמד בקרים אלא עד מאי 1942, ועל כן הוכן ביערות מלאי מזונות לשהה חדשים בערך. את המזון היו מביאים ליער

ומטמינים בסיוע תתרים; ומשבאו הגרמנים בזוו הכל, יחד עם מורי־הדרך התתרים הבוג־דים;”

„להשיג לעצמם מזון מידי האויב היה מע־שה קשה ביותר, הואיל והדרכים המתקונות איפשרו לגרמנים ללוות את מסעות־הכבודה שלהם במשמרות מוגברים, ברכבי־שריון קל, ואפילו בטנקים. ואלו מרבית התושבים ה־רוסים, אלה שהיו עם הפרטיזנים בעצה אחת, היו רחוקים יותר ממאה קילומטר מן היערות, ונתונים בחלקה הפתוח של קרים, בנוף־הע־רבה. לפרוץ את ההסגר החמור ולהגיע לשם היה דבר קשה עד מאד, ולהעביר משם מזו־נות — היה פשוט מן הנמנע.” —

„נותרה רק התקוה לקשור קשר־אוויר עם האדמה הגדולה”⁴ ולקבל עזרה משם; אך חדשי החורף לא היו נוחים ביותר לעריכת טיסות. אותו חורף קשה מתו 250 איש מן הפרטיזנים ברעב, ואלה שנשארו בחיים נ־י־דלדלו עד קצה־הגבול...”

„...אף על פי כן הגישו הפרטיזנים, בפעלם בתנאים קשים ביותר, עזרה לא מעטה למ־גיני סבאסטופול⁵, ע־לידי שהשביתו את התנועה במסיה”⁶ מסימפ־אָרופול (בירת־קרים) לסבאסטופול. הפרטיזנים הצליחו מ־שך זמן רב להחליש את לחץ הגרמנים על אותה עיר הירואית...”

„סבאסטופול הנצורה עצמה עזרה אף היא לפרטיזנים ככל שיכלה. מוקרואו־סוב, מפקד הפרטיזנים, שלח כמה אנשים לעיר. אחרי תלאות קשות, ברעבם המש יממות רצופות הסתננו אנשים אלה לסבאסטופול והביאו א־תם ידיעות מפורטות על מקום המצאם של הפרטיזנים. האדמיראל אוקטיברסקי (המצב־א על הגנת סבאסטופול) שיגר מטוס — ומאותו רגע נתקשר הקשר...”

„...אינן זה דבר קל למצוא מן האויר מחנה־פרטיזנים אבוד ביער, ולהנחית אליו את המ־טוס בשלום. לא לחינם זכה אותו טייס, על אותה פעולה יחידה, בתואר „גיבור־ברית־המוצעות”.

(3) כנראה, שמספרים אלה מתיחסים רק לתקופת הפעולות בקיץ 1942.
(4) כך כונה השטח הבלתי כבוש על רוסיה בפי הפרטיזנים שבחבלים המבודדים בעורף האויב.
(5) כל הידיעות שלהלן מתייחסות לנובמבר 1941 — יוני 1942, עד נפילת סבאסטופול.

מכשלת-הבגידה התתרתית באוכלוסיה המעורבת

בפרק הקודם צוינו הנסיבות האוביקטיביות שהגבירו את עקצו של גורם-ההכשלה התתרתית. נביא כמה דוגמאות, מהבולטות ביותר, מנוסח-בגידה זה, שלעתים ריחות-מזרח מובהקים נודפים מהן.

אופייני מאוד הקטע שלהלן משיחה המצוטטת בספר-הזכרונות של איש-מחתרת קריימאי. הדברים דומים מאוד למה שנתרחש בימי המלחמה בארצות אחרות, והיה עלול להתרחש בארצות שהגורל מנע מהן פורענות זו של כיבוש גרמני:

בשלהי 1943 היה צורך לסדר מקום-לינה ללילה אחד בסימפארופול, בירת-קרים, למי קשר הפרטיזוני שבא לביקור „מן היער“. הוא נשלח לאחד מאנשי-המחתרת „מן השורה“. לאחר רגעים ספורים בא המארח אל הרכו של אותה „קבוצת הפאטריוטים“ (כך כונו תאי המחתרת הסובייטית), וצעק: „את מי שלחת אלי? תתרי! סלקוהו ממני מידי!“ הרכו הלך אל מנהיג המחתרת. הלה הודיעו כי הוא מכיר את המקשר כפרטיזון מהימן עוד מן היער, כי הוא מן התתרתים הקאזאכיים (מולגה התיכונה, השונים בהרבה מן הקריימאים ונתונים פחות להשפעות-חוץ, פאן-איסלאמיות ואחרות). וצויה לתת לו מקום לינה. איש-המחתרת המוחה צייט לפקודה, אך דרש כי בבוקר יסלקו מבתו את המקשר, ויהי מה. „פיליפין“, רכז הקבוצה, סיפר אחר-כך: „אין איש מאמין עתה לתתרתים הקרימאים. יותר מדי הרעו בהתנהגותם בזמן המלחמה. הנה אספר לך מעשה שהיה בכפר וורון. כפר תתרתית זה. לא הרחק מהכפר נחתו צנחנים סובייטיים. אחד התושבים הציע להם להתחבא אצלו. הצנחנים הסכימו — והלה רץ מיד והסגירם בידי בני-כפרו. התתרתים קמו על הצנחנים להרגם, אך הללו התחילו להתגונן ביריות. אז סגרו עליהם התתרתים את הבית ושרפום, ובני-כפרו אספו כסף ביניהם ובנו לבעל-הבית הבוגד בית חדש.“

סיפור-מעשה תמים זה שמספר תושב-קרים ותיק מעיד עדות קודרת למדי על תנאי פעולת

תם של פרטיזונים, או של „מסתננים“-מסויינים, בנסיבות כאלו, כשהאוכלוסים מפולגים ומפורדים לפי הקו הלאומי והדת.

„אכן, לרבים מן התתרתים היתה זו שאלת „היים או מות“, כי „חשבון“ מעשיהם הקודר-מים, הגלויים או הנסתרים, כבר היה גדוש למדי. והרי מקצת מן המעשים ה„יפים“:

ראש-משפחה בא-בימים הסגיר בידי ה„גסטאפו“ משפחה שלמה של אוהדי-הפרטיזונים, וגם מן השלל נהנה, אם כי היה איש אמיד; והנה בעצם שעת-המאסך נודרה אשת המלשין וכאה „להחזיר“ לאותה משפחה (שבה היתה קשורה קשרי „ידידות“) את בן-תם הפעוטה — „פן תשאר למשא עליה“. ה„תינוקת הוצאה, כמובן, להורג עם כל בני משפחתה. בנו הצעיר העמיד פני איש-קומ-סומול. יצא עם אנשי-המחתרת צעירים להימלט, כביכול, אל „היער“ — ונעלם. לימים נתגלה במחיצת הגסטאפו; כן נמצא אחד תתרתית שעמד בראש „פלוגת-עונשין“ קטל-גית. אמנם, לאנשים אלה „לא היה מה להפסיד“ כשחזרו הגלגל. מרבית הישוב התתרתית הפעיל נאבקה „על החיים“. מכאן אנו למדים, כי גם בארץ אחרת, עלולה להיות ממש כך התנהגותה של שכבה דומה בנסיבות דומות. לאחר שנתנה ידה למעשי פשע, בגידה ורצח, ולעושיהם העיקריים. לקח-קרים זה — ערכו לא בלבד למקומו ולשעתו.

ה„פריקות“ ונסיונות החיסול והשתתפות התתרתים

לבסוף מן הראוי לעמוד על כמה מן הנסיונות הגדולים של הגרמנים ובני-בריתם לחסל את תופעת הפרטיזניות המאורגנת. לנסיונות אלה היו, לכאורה, סיכויים לא רעים בתנאי קרים (שכבר צוינו למעלה), תנאים שיש בהם דמיון רב למצב בארצות הייסוד-תיכון, היבשות והחשופות והמזומצמות בהן קפן לעומת מרחבי יערות-הענק של רוסיה המרכזית, זה קן הפרטיזניות הטבעי. וגם עצי מח הכוחות אשר רוכזו מזמן לזמן לנסיונות כאלה (ביחוד, משהתחילו הפרטיזונים פוגעים יותר בעורקי-העורף הגרמניים, שנדרכו ונמחצו ע"י התקרבות החזית הסובייטית) היתה ניכרת למדי. ובהרכבם של כוחות אלה, וכן

ככמה מהפעולות שבוצעו על ידם, בלטה שוב מידת ההשתתפות של אוכלוסיה מקומית בוגדה, ובראש וראשונה התחרים.

מזכרונות איש-המחתרת, בשיחת מפקדי פרטיזונים (בשלהי קיץ 1943): —

— „גדולה היתה ה„סריקה“ האחרונה ע”י הגרמנים?”

— „לא מהקטנות” — חייך הקומיסר ה” פרטיזני. — „הם הטילו ליער, במכוניות, שמונת אלפים תורים ורומנים. פיקדו, כמו”ן, הגרמנים. „סרקו” בבת-ראש את כל גד”רות החבל שלנו”.

— „גו, ומה היה?”

— „אנו החלטנו לא להסתבך בקרב: בעוד הגרמנים „סורקים” להם ביער, פעלו חבל”נינו הרחק מערפם. יקשו 312 פסימסיה, פוצצו 4 רכבות-צבא. שיבשו כהלכה את ה”נתיבות, ועצרו לכמה ימים את התנועה”... לפני ה„סריקה” הגדולה שנערכה בסוף דצמבר 1943, הועברו לקרים במטוסים כש”מונת אלפים איש מן החילות הרומנים בל”בד. אך עם התרפת ה„נגע” הפרטיזני — עצמו ממדי ה„סריקות” ורבתה סכנתן.

והרי קטע מהודעתה של אחת מנשיה”מח”תרת אז: „ב”23, ב”24 ובאור 25 בדצמבר נעו גייסות האויב ללא הפסק אל סימפארו”פול ופרבריה. הרכבם: רגלים, על רוביהם ותת”מלקעיהם, ארטילריה, תותח”הירים קט”ניקוטר, תותחים א.מ. באו יחידות-מנוע — מאתים מכונים; מסע-כבודה של ארבע”מאות עגלות. היחידות הועתקו מעבר קארץ” (בלייט קארץ) המזרחית כבר הוחזרה אז לידי הכוחות הסובייטיים, שעלו בחופה) ומ”פארָאָקפ (מיצרה-יבשה, המחבר את קרים עם היבשת, שאילו נתקרבה אז חזית הצבא הא”דום). חנתי”הנופש ניתנה לחמשה ימים; שוכנו בעיר ובסביבתה. לאחר חמשה ימים יישלחו היערה. תפקידם — לכתר את היער, ואם יידרש — להעלותו באש ולהשמיד את הפרטיזנים כליל... הגרמנים יסייעו לחילות”הקרע מן האויר, על ידי הפצצות והשלכת חמרים מציתים”... אשת”מחתרת אחרת קיב”לה אז ידיעות כי המפקדה הגרמנית משלחת בפרטיזונים כשלוש דיביזיות, וכי עומדים ל”השתמש אף בגאזים.

כל הידיעות נתאמתו. בין 25 ל-27 בדצמ”בר לא זו בלבד שסימפארו”פול וסביבתה הור”צפו צבא וציוד גרמניים ורומניים — טנקים, ארטילריה, מרגמות — אלא שנתרכו שם „פלוגות-העונשין” התחריות המיוחדות, וכן גדודי”הפרשים התחרים.

באזור-היערות ההררי, במרחק 70—60 ק”מ דרומית-מזרחית לסימפארו”פול, נתרכו אותו זמן, נוסף על כוחות הפרטיזנים, מחנות גדו”לים של תושבים שלווים, שנששו את כפריהם מפחד פגיעתם של גדודי”העונשין התחרים וכדי להימנע משילוח-מאונס לגרמניה — הם, טפסו. עגלותיהם ובהמותיהם, עובדה בל”תי צפויה זו אף היא הכבידה לא מעט על הפרטיזנים. „היערות לא היו גדולים; להח”ביא בהם המון”אדם כזה היה קשה, ולהניעם תנועות”תמרון — בלתי-אפשרי לחלוטין”... אמנם, הותקנו בשבילים „מחנות אורחיים” של סוכות ומחפורות, במקומות שנחשבו ל”בטוחים יותר — אך בטיחות זו לא היתה אלא יחסית וחולפת. כוחות”הפרטיזנים עצמם גדלו במידת”מה מאז 1941. „בריגדה” אחת שמנתה עד אוקטובר 1943 כ-200 לוחמים (מכאן אתה למד מהו ערכם היחסי של מוניחי”עצמה בהוי פרטיזני) גדלה במהירות והגיעה כמעט עד 2000 איש, — כנראה בהשפעת ה”ידיעות על הגמיחה בחוף קארץ” ועל ה”שילוחים” הגרמנים. לכוחות אלה, שאורגנו מעתה בשלוש „בריגדות”, קראו „חטיבת”הצפון” (על שום שפעלו בקרבת סימפארו”פול). בדרך זו נתארגנו בסביבי”היער האח”רים „חטיבת”המזרח”ו „חטיבת”הדרום”. שלוש החטיבות הללו מנו בסך”הכל כששת אלפים פרטיזנים ולמלה מעשרת אלפים אורחים סתם. מחמת מוג”האויר הרע לא הצליחו לה”עביר אל „האדמה הגדולה” אף את הפצועים והחולים האנושים בדרך”האויר.

משהתחילה ההתקפה הקונצאנטרית של כוחות האויב, לאחר „הכשרה” של תותחים ומרגמות, תוך הפצצה ואש”מכ”י 40”מפ”ציצים ומטוסיסער ובסיוע טנקים — לא היתה למזקפי”הפרטיזנים כל ברירה אלא להיסוג בהדרגה, ולריכוזי האורחים — לנודד לחניות אחרות. ולהעמיק ביער, מאחורי פס”גות ובקעות אחרות. אך „עומק” זה מוגבל

היה: 8, או 10 או 12 קילומטר, והכיתור היה כמעט שלם. בסופו של דבר, נוסף על מאות הקרבנות של הפצצות האויב, ולהשמדת כל ריכוזי הפצועים שנמצאו ע"י הרומנים התתרים — נתפסו מחנות שלמים של אורחים פליטים (רובם — נשים, ילדים וזקנים) והובלו לסימפארופול. רבים מהם נרצחו והשאר שולחו לגרמניה.

אשר לפרטיזנים עצמם — הרי מזקפיה ההבטחה שלהם לחמו, נסוגו, ושוב לחמו מאז 27 בדצמבר ועד 23 בינואר, כש"מחנות האורחים" הועתקו מהר יאמאנטשא לגיא מרוחק יותר. אח"כ נתפזרו פלגות הפרטיזנים, ולבסוף נצטוו להתפזר כליל ולהסתגל ויהימם דרך טבעת הכיתור של האויב, המתדקת והולכת, אל מחוצה לה. הפרשים נטשו את טוסייהם; נעזבו כל ציוד ורכוש. רק כמה פלגות עדיין עמדו בקשר עם מפקדה "החטיבה הצפונית" (ששימשה מטרת ההתקפה העיקרית במסע כיתור זה), ונדחקו אל צוקי הסלעים. לא קל היה להתחבא ולהסתגל — בשל העדר העלנה ביער באותה עונת חורף.

ב־12 בינואר פירסמו הגרמנים הודעות על "חיסול קבוצת כנופיות רבת-מידות". לדברי עתון רוסי "מגורמן" — "נוקה איזור יערות זויה (רומית-מזרחית מסימפארופול), הראוי בצדק לתואר: "מרכז תנועת הכנופיות". שדרות "שבויים" ממחנות האורחים מילאו את רחובות בירתה של קרים.

ב־15 בינואר קיבלה מחתרת סימפארופול את הידיעה הראשונה מאו "הסריקה הגדולה" מן המרכז אשר ביער (כלומר — ממפקדת "חטיבת הצפון"): "בין 24.12 ל־8.1 ניהלנו

קרבות בלתי פוסקים... נהרגו ביער 1200 מ' אנשי היטלר, ואין לדעת את מספר הפצועים שפוננו מכאן... אבידות פלגותינו, חוץ מן האזרחים: הרוגים — 88 איש; פצועים — 259; נשבו ע"י הגרמנים ונורו — 176 איש"..." (יש לציין, כי אבידות אלו היו בעיקרן של "חטיבות הצפון", שהיתה קרובה לסימפארופול, ונתקפה ביותר).

"פלגות העונשין" החריבו ושרפו כפרים רבים, ובכמה מקומות — על נשיהם וטפם. לאחר כמה שבועות אילצה פעולת הפרטיזנים, שנתארגנו מחדש, את הגרמנים להתכונן ל"סריקות" מחודשות. אך באמצע אפריל כבש הצבא האדום, שפרץ מעבר מיצריהי"בשה של פאראקופ מצפון, ושל אקמונאי ממזרח, את סימפארופול ואת רחבי קרים, — חוץ מן האיזור המבוצר של סבאטסופול, ש"התגונן עוד זמן-מה.

פרשת הפרטיזנים בקרים נסתיימה, אך יש בה הרבה מן המאלף והאקטואלי הן מן הצד האופרטיבי-הכללי, שיש בו כדי ללמד על אופי של "מלחמה בזעיר אנפין" בימינו (וגוירה-שווה למלחמה מעין זו — מלחמת הגרילה ביוגו). והן מן הצד המיוחד במינו ש"הודגש ברשימתנו: נסיבות קיומה ופעולתה של תנועה פרטיזנית ותנועת-מחתרת בארץ בעלת אוכלוסיה "מעורבת".

על צד ה"מחתרת" ומעשיה "מרי" שבישור בים העירוניים, שאף הוא היה מסועף ומאלף באותה פרשה של קרים 44—1941, לא יחדנו את הדיבור ברשימה זו, כי ראוי הוא לציין מפורט ושיטתי בפני עצמו.

מפקידו הראשון של מנהיג אמה חפשיית במלחמה הוא ליצור את האחדות ולקיימה.

קט' סיריל פולס

המשמעת שבצבא מכבידה פשריון ולא כעל.

אנטואן ריברול

קפיטן גריגורי ריסיצין

גיבור ברית-המועצות

מזכרונותיו של סיר

תכליתן של המשימות שהוטלו על החטיבת בות הללו היתה:

(א) לשבש את דרכי התחבורה של האויב (בין דרכי מכוניות ועגלות ובין מסיה"ב וע"י כך למנוע ממנו את החשת התגבורת והאספקה לחזית, דבר שלא היה קל ממילא לגרמנים, עקב קווי התחבורה שלהם שנתאר-כו לאיך-קץ ובגלל פניה-ששטח שבאותה זירת פעולות.

(ב) לפגוע ולחבל באוצרות-הדלק, ריכוזי קטרים וקרונות, בתי-מלאכה של רכבת, ריכוזי כווי מכוניות ומוסכים לבדק ותיקונים, שדות-תעופה, וכדומה — ועל ידי כך לכי-פות על האויב הפרשת כוחות ניכרים להבי-טחת האובייקטים הללו, החיוניים לו כל-כך. (ג) להטריד את האויב ע"י התקפות על מחנות-הצבא שלו אשר בעורף, ולהחזיק את כוחות-האויב כולם במתיחות עצבים נתי-מידה.

פני הקרקע באיזורים אלה הלמו עד מאוד את אורח-הפעולה הזה בסגנון „פגע וברח“, היינו פעולת יחידות זעירות, ההולמות ר-מתחמקות, הגבעות, הסלעים, הערוצים, — ובכמה מקומות גם החורשות והיערות — יצרנ דרכי-הסתננות מצוינים; ומה שחי-שוב עוד הרבה יותר לחטיבות זעירות — גם דרכי הסתלקות מאין כמותן.

יום אחד צנח לחטיבה קצין-קשר מטעם מפקדת-החזית, הקפ. גוליאקוב, ועמו סקר-דות מפורשות לאירגון החטיבה, שגדלה בי-נתים. והוראות למגמת הפעולות.

חטיבת קרופוטקין היתה אחת מחטיבות הפרטיזנים שפעלו מעבר לקווי הגרמנים בא-זורי הגבעות שבצפון-מערב קובאן, שנתלכדו סביב גרעין חיילים מן הצבא הסדיר, אשר אבד להם המגע עם יחידותיהם הנסוגות. אל חיילים אלה נספחו מתושבי אזורי הכיבוש, שהגרמנים הרסו את בתיהם ואת משקיהם, שדדו את בהמות עבודתם ואת יבולם, מאלה הוקמה גם חטיבת קרופוטקין.

החטיבה, בפיקודו של קרופוטקין, קצין רב-מרץ מן הצבא האדום, נהגה תחילה בהסתוות, וללא תכנית כלל; אך עם ההצ-להות הראשונות, ועם גידולה המספרי, החלה להרחיב את היקף פעולתה, הקימה קשר עם מפקדת גזרת-החזית הקרובה של הצבא הא-דום, ולפי הוראותיה של מפקדה זו החלה מבצעת פעולות המתואמות עם התכניות הכוללות של הצבא האדום. תוך ביצוע משי-מותיה אלו רכשה חטיבת קרופוטקין נסיון-קרבי ודרכי פעולתה נשתכללו והלכו.

באותם הימים היה הצבא האדום נדחק ההולך בעצמת לחצו האדיר של הצבא הפא-שיסטי — נלחץ ונסוג מזרחה. אכן, לא היתה זו, כידוע, אלא נסיגה של ארעי, תוך כדי נסיגת הצבא-האדום החלה המפקדה הראשית לארגן, להדריך ולצייד את החטיבות הפרי-טיזניות שקמו בעורפו של האויב. המפקדה המיוחדת לפעולות הפרטיזנים שבכירה ה-רוסית שיגרה להם בדרך האריר ציוד ותח-מושת וכן גרעיני פיקוד, בעיקר להקמת יחי-דות-עור, כגון שירותי קשר, רפואה, הנ-דסה וכדומה.

תחילה עד מאוד לסגל את עצמי לאורח הפעולה המיוחד של חטיבות פרטיזניות ועירות אלו.

שעות לא מעטות ישבנו, קרופוטקין ואני, ועמלנו לברר לעצמנו מה מבנה ראוי לחטיבת בוח סיירים קטנות אלה, ומה היא העצמה המספרית המתאימה להן ביותר. הבריר נסב סביב השאלה: האם עלינו להרכיב את יחידת הסיירים חוליות חוליות, 3—5 אנשים בחוליה, ולצרפן חוליה-חוליה לכל מחלקה, או שמא יהיה זה יעיל יותר להרכיב את היחידה מכיתות בנות 15 איש כ"א, שתעמדה לפיקודו הישיר של מפקד חטיבת-המשנה, והוא יצרפן ליחידות קרב, לפי הצורך ובהתאם לתפקיד.

הכרענו לטובת הדרך השנייה: החלטנו שיש לאמן 15 סיירים לכל חטיבת-משנה (שמנתה 200—150 איש). אמנם, קרופוטקין טען במהלך ברורנו, כי הואיל ולפי היקף התפקידים המחלקות הן אשר תפעלנה בעיר קר פעולה עצמאית, הרי יש להכשיר סיירים לכל מחלקה. לעומתו טענתי אנוכי, כי את מספר הסיירים לכל חטיבת-משנה יש לקבוע לפי צרכיה שעה שכולה נמצאת במצב של פעולה, וכי יחידת הסיירים תעמוד לפקודת מפקד חטיבת-המשנה והוא אשר יצרפם למחלקות, — גם במהלך האימונים, ולאחר זמן — גם בעת פעולה — בהתאם למשימה המסוימת שתוטל על כל מחלקה.

הרכב יחידות כזה יאפשר להפעיל לעתים את כל הסיירים כיחידה עצמאית, ככות שיש לאל ידו גם לעמוד בקרב, כפי שיכול לקרות, למשל, בעת ביצוע סיורים בעומק שטחו של האויב, או במקרה של היתקלות בכוח-אויב ניכר. כמו-כן יש לעתים צורך לפעולה ביחידה גדולה יותר של סיירים, למשל, לשם ביצוע משימה המחייבת הכשרה מיוחדת, מאותו סוג הניתן לסיירים. הוספתי ואמרתי, כי התפקידים שהסיירים ממלאים חורגים לפי טיבם, לעתים קרובות, ממסגרת פעולת המחלקה, וטענתי היתה: הן כמעט כל אוסף-ידיעות-מוקדם הוא ענין למטה חטיבת-המשנה, ועל-כן תהא נודעת חשיבות יתרה לקשר הישיר, ללא עקיפין, בין הסיירים למטה, ואלו אם מבנה יחידות

ההוראות שהביא גוליאקוב אמרו, כי חטיבה, שמנתה כבר אותה שעה כ-1500 פרטיזנים בערך, תחולק, לפי ראות עיניו של מפקדה, לכמה חטיבות-משנה אשר תפעלנה באזורי פעולה ובדלים, אך תוך תי-אום אופרטיבי (היינו: במגמת פעולה אחידה, אך, לרוב, לא תוך קשר סקטי הדוק — המער). מגמתן של הוראות אלו היתה להבטיח את קיומן של חלק מחטיבות-המשנה, לפחות, במקרה שהאויב יצליח להכות בריכוז פרטיזני כלשהו, וכן כדי לאפשר לחטיבה לבצע פעולות על פני שטחים נרחבים יותר, מתוך כוונה ברורה: — לעצב אצל האויב רושם של כוח ניכר יותר, אך עם הסמכות שהוענקה למפקד-החטיבה לעצב את מבנה יחידות-המשנה לפי ראות עיניו, קיבל הוראות מפורשות לארגן, — להבטחת יתר-יעילות לחטיבה כולה — יחידות-עזר: של קשר, של חבלנות ושל סיירות וכמו-כן יחידות רפואיות. ההוראה אמרה שיש להקים יחידות-עזר אלה מיד ולהודיע על-כך באלחוט למפקדת-החזית, וזו תשלח מדריכים מתאימים, אשר ישארו עם החטיבה וישמשו גם מפקדי יחידות-העזר, כל אחד בענף שלו; היינו: איש-החקר ישמש כקצין-החקר של החטיבה, הרופא — כרופא החטיבה, וכי"ב. בידי הקפיטן גוליאקוב, שהיה איש שירות-הקשר, היה מינוי מטעם המפקדה לקצין-הקשר ראשי של החטיבה.

הננו מביאים להלן את סיפורו של אחד המדריכים-המפקדים הנ"ל, איש-ה"חקר" וה"סיירות".

כקצין-חקר, שנתנסה בחזית אוקראינה, רי-ביחוד ליד אודיסה, נשלחתי אני, קפיטן ליסיצ'ין, לחטיבתו של קרופוטקין. הוטל עלי לארגן את יחידות-החקר של חטיבת פרטיזנים זו — כיתה לכל חטיבת-משנה וכיתה מיוחדת למטה-החטיבה. רצוני לספר בזה מעט מנסיוני שהתנסיתי בו בבואי לארגן קורס-סיירים בתנאים מיוחדים. אנוכי, כקצין הצבא הסדיר, הרגיל לחשוב מחשבה צבאית במתכונת "הסדירה" — התקשיתי

בינו את הדבר, — וגם העריכו את הכדאיות שבמשלוח מיטב אנשיהם לענין זה — לחצו על כך שמשך זמן הקורס יצומצם ככל האפשר. אכן, מתובתי להודות, שגם תכנית המטה הכללי חייבו לסיים את תקופת האימונים והאירגון בזמן קצר, — לפני שהחטיבה תצטרך להיכנס לפעולה מקפת. פעולה שתחייב כל אלה מרובה ושינויי מקום מתמידים. תלו אלה יחד השפיעו על משך זמן הקורס ואף על תכניתו.

לאחר בירור נוסף ומדוקדק במטה של קרופוטקיין, ולאחר בדיקת המשימות ש"תוטלנה על הסיירים בפעולות הפרטיניות, נכללו בתכנית הקורס המקצועות הבאים: (1) קריאת מפה; (2) רישום מפה; (3) קריאת צילומי אוויר; (4) השגת נתונים טקטיים; (5) הסוואה; (6) מתנאות; (7) חבלה; (8) שיפור כושר הקליעה; (9) הכרת האויב.

כבר הזכרתי בראשית סיפורי כי נאלצתי לסור מן הדרך שאני, כאיש הצבא הסדיר, הייתי נוקט בה אילו הייתי חפשי לערוך את התכנית לאימון הסיירים כמקובל. כאן עם תום אימוני, חייב היה כל סייר לדעת — לפי סדרה מקצועות הנ"ל:

(1) לקרוא מפה, לשמש מורה-דרך לפי מפה, ולהכניס בה תיקונים לפי הצורך.
(2) להכין מרשמים מצביים ופרספקטיבים, לרשום פרטים על המטרות שנתגלו לו ועל מצבים טקטיים מסוימים. האימון בהכנת מרשמים פרספקטיביים כוונתו ללמד את הסייר לרשום מטרה אויבת בצורה שמפקד, או יחידה, שלא ראוה מעולם לפני כן יוכלו לזהותה.

(3) לגלות עצמים שונים ולהתאים קנה-מידה לחלקי צילום שונים, כשהצילום אנכי — מזה, וכשהוא אלכסוני — מזה.

(4) א) לבחור קוי התקדמות בהסתר; ב) לערוך תצפית, על ובלי משקפת; לבחור עמדות תצפית; לארגן את השטח הנצפה; לאתר את מקום האויב לפי קול היריה; לערוך תצפית-תצלום. ג) להתמצא בתנאים ובשטח ולהכין דו"ח. ד) למלא תפקידים עצמאיים בהולכת יחידות, בתפקידי תצפית, בהבטחת איזור הפעולה, בסיוור מכין ובהשגת

הסיירים יהיה חוליות-חוליות, בנות 3-5 אנשים, וכל חוליה תהיה מצורפת למחלקה מסוימת, הרי שכל הידיעות תצטרכנה לעבור בדרך למטה את מפקד המחלקה. ונימוק נוסף היה עמי: יש להתמיד באימונם של הסיירים, ובשום פנים אין להפסיקו עם גמר הקורס היסודי. גם עובדה זו מחייבת לכנסם יחדיו.

מאידך, הסכמתי לדעתו של קרופוטקיין, שעמד על כך כי שעה שמקצים חוליות-סיירים לפעולה עם מחלקה מסוימת יש להקצותה הקצאת-קבע, כי אז תשתתפנה החוליות גם באימוני-המחלקה והדבר יועיל להיכרות ההדדית ולטיפוח עבודת-גומלין יעילה. הודות לסידור כזה נזכה למלאכת-צוות נאה של אנשי כל חוליה עם חוליות-הסיור אחרות. תיה שעה שהן פועלות ככיתת-סיור שלמה; של כיתת-הסיור השלמה עם חטיבת-המשנה כולה, שאותה משמשת כיתה זו; וגם של כל חוליות-סיור עם המחלקה המסוימת שהחוליה מיועדת לפעול איתה. ועוד באנו לכלל דעה כי למען תהא עבודת-צוות זו של המחלקה וחוליות-הסיור שלה שלמה בתכלית, רצוי לשתף חוליות אלו, במידת האפשר, גם בהווי-החיים היומיומי של המחלקה.

סיכמנו, איפוא, את בירורנו במסקנה, ש עלינו להתחיל באימון מרכזי של הסיירים, בכיתות בנות 15 איש כל אחת, לפי מספר חטיבות-המשנה.

שומה היה עלי, קודם-כל, להכשיר סגל מפקדי כיתות-סיירים. אך הואיל ויחידות הפרטיניות לקו במחסור רציני במפקדים, הרי, למרות-רוחי הרבה, לא נענו לא קרר פוטקין ואף לא מפקדי חטיבות-המשנה שלו לבקשתי להוציא מיחידותיהם מפקדים מנויים, ולו גם לתקופה קצרה ביותר. נאלצתי איפוא, בליט ברירה, להסכים לכך, שהקורס הראשון יהיה קורס לסיירים-טוראים בלבד, והמצטיינים בו יושרו לאחרי-מכן כמפקדי כיתות-סיירים. אך גם כאן נתקלתי בקשיים: אני דרשתי שישלחו לקורס אנשים שהצטיינו בפעולות וגילו עירות-חושים ורמת תבונה. רוב מפקדי היחידות לא גילו כלל וכלל נכונות להוציא מיחידותיהם את הטובים באנשיהם; ואלו אותם מפקדים שה

ידיעות כלליות¹ על מטרות איכות; וכמו כן, פעולה במסגרת החוליה והכיתה לביצוע התפקידים הנ"ל.

(5) להשתמש באמצעי הסוואה הדרושים לביצוע תפקידו ה"א", ולהבחין בהסוואה האויב לשם העלאת ידיעות אודותיו.

(6) לבנות מחסות ועמדות-תצפית למיניהם, לבנות מעברות-מים ולהתקין בעצמו את מוונתו בשעת ביצוע תפקידי-סיוור בעומק שטחו של האויב.

(7) חללה אלמנטרית, היכולה להידרש לו כדי לבצע תפקידים מיוחדים (כי אכן, ה"תפקידים המוטלים על חוליות-הסיירים קשים הם, כיון שהסייר הוא לעתים גם מ"כ"ן הפעולה וגם מ"ב"צ ע"ה).

(8) א) קליעה מצטיינת, היינו — דיוק-אש רב, אשר, במסיבות מסוימות, בו תלויים סיכוייו של הסייר להצליח לחזור בשיום לבסיסו עם הידיעות שהשיג. ב) צלפות-קרוב.

(9) להכיר את היחידות וסוגיהן-החיל השונים של האויב, את מבניהם ואת ציידם, את סימניהם-היחידים להם ואת הטקטיקה שהם נוקטים בה, כדי שיקל לו לאסוף ידיעות ולמען יתמצא בהן בעוד מועד. לבד מזאת שקלנו כמה נתונים נוספים, שהיו עשויים להשפיע על האיומן שהיינו צריכים לתת לסיירינו:

ראשית נשאלה השאלה, האם יש להם לסיירים, תוך ביצוע משימותיהם, גם תפקידי קרב אחרים, נוסף על תפקידי-הסיוור שלהם? אם התשובה כאן, היא חיובית, הרי שיש לאמנם ולהכשירם לכך מבעוד זמן. ואו, כלום לא מן הראוי הוא להכליל גם איומן זה בתכנית הקורס שלנו? הלא בכל פעולה בשטח-אויב, בין אם הוא נתון לפיקוחו של האויב ובין אם הוא משתוע בתוך מחנותיו ממש, הסיירים הס"הם שיר ילכו את היחידה ויצעדו בראשה, לפי שהם המכריים את השטח (מכל מקום — יותר מאחרים), והחידה לתוכו תקל עליהם יותר מכלל חייל אחר, שפרטי השטח הוסברו לו באמצעות תרשים בלבד. אנו הגענו לכלל

דעה, כי אכן יהיה על הסיירים למלא תפקידי לחימה מיוחדים ובעיקר בחדירה לתחומי האויב. על כן, למען יוכלו לתפקידים אלה, ראינו חובה לתרגל את הסיירים, נוסף על האיומן הרגיל הניתן לכל לוחם פרטיזני, ולאמנם בביצוע חדרות ביחידות, בזוגות ובחוליות, גם לצרכי סיוור וגם לצורך פעולת-קרוב — היינו, ה"לכת יחידות בשעת פריצה לשטחי האויב. עם זאת קבענו, קרופוטקין ואני, הלכה לה"טבתנו, כי הראוי ומספר הסיירים הנו מצומצם באופן יחסי, והמאמצים הנדרשים להכנתם והכשרתם רבים הם, הרי למשימות-חדירה, או פעולות מסוכנות אחרות, יש תמשו במספר סיירים קטן ככל האפשר, וי"טפחו אליהם פרטיזנים מחטיבת-המשנה.

ברצוני לציין עוד כמה הבדלים שבגישה אשר נתגלו בזמן הראשון ביני לבין קרו"פוטקין, — ההבדלים בין "איש הצבא ה"סדיר" לבין "אישה-הפרטיזנית", כפי שהפך והיה קרופוטקין.

גם בענין הצלפות למשל, היינו — אם צריך הסייר להיות גם צלף או לאו — חלקנו זה על זה. הנחתי היתה, כי מאותו רגע שהצדדים הלוחמים באו במגע-קרובי, שוב אין לסייר כל תפקיד מיוחד, ופעולתו לא תהיה עוד אלא כפעולת איש מן השורה, ועל כן, טענתי, מן הראוי לאמנם כצלפים וליעדם כרזובה לרשות המפקד לתפקידי צלפות ולתפקידי-אש אחרים. נסיתי לחזק את טענתי זו בדוגמא: — מתן אש ישם ריתוק מגיניה של עמדה מסוימת, עת החבר לנים קרבים ובאים אליה. כאן חייבת האש המרתקת להיות מדויקת ביותר, כי אחרת עשויה היא עצמה לפגוע בחבלנים שנועדה לסייע בידם, ומן ההכרח הוא, איפוא, למסור תפקידי-אש אלה לצלפים בלבד.

קרופוטקין טען לעומתי כי א. רוב פעולות הפרטיזנים — ביצוען הוא בלילה. ב. יחידת הפרטיזנים תשאף, לרוב, לבצע את משימותיה בזמן קצר ובמינימום של אש, ועל כן שכר הכנת-הצלפים יצא בהפסד

(1) הסייר מבצע אוסף ידיעות בשני שלבים: שלב ראשון, בו הוא מרכז ידיעות ללא מגמה טקטית ברורה, ("ידיעות כלליות"), ושלב שני, אשר בו הוא עוסק בהבאת ידיעות בקשר לתכנית טקטית מסוימת, לפני ביצועה ממש.

התחמשת המרובה והזמן המרובה, הנדרשים להכשרת צלפים.

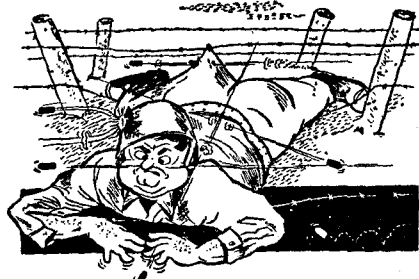
טענתי ואמרת לך, כי היא הנותנת: דוקא משום הנתנה שפעלותינו חייבות להיות קצרות, מן ההכרח שיעילותהאש שלנו תעמוד על רמה גבוהה. על כך השיב בני קרופוטקין ואמר: הזמן שבידינו — קצר; נשקנו — לא מן המובחרים; תחמושתנו — בצמצום גדול; דיננו, איפוא, אם נסתפק בשיפור הקליעה. סברתי וקיבלתי דעתו — וכך סיכמנו.

ענין הקשר, גם בו ניעורו ויכוחים בינינו: — אני טענתי בכל חום לבי כי הכרח הוא שהסיירים ילמדו את הלכות ה"קשר בכל צורתו, החל באיתות-ראיה וכלה באלחוט — ושם לא יכן תלקה עבודת הסיירים כולה. העברת הידיעות וכו' תהיה תלויה בחזרת הסיירים לבסיסם. והיה אם יצאו הסיירים לעמדה המרוחקת מבסיסם, נניח כדי 15 ק"מ, הרי שהידיעות שיאספו תגענה בפיגור של 4 שעות לערך, אם הסיור יערך בלילה. ואלו אם הסיור ייערך ביום עלול העיכוב בהבאת הידיעה להיות עד כדי 12-13 שעות, לפי שתנועת הסיירים כיום עשירה לגלותם לעיני האויב. אך קרופוטקין התנגד בתוקף לאיתות הראיה, בטענו: א. האיתות, "מגלה את עצמו" במידה יתרה. ב. הזמן הנדרש להתאמן בו כדבעי רב הוא, וכן מחייב איתות הראיה אימון בלתי-פוטק, והוא, כמסקד החטיבה, לא יתיר בשום פנים ואופן שימוש באיתות-ראיה ללא ידיעה רהוטה, בו, לפי שידעה לחצאין עלולה לגרום לשיבוש-ידיעות גדול. אמצעי הקשר היחידי המתאים, לדעתו, ואשר גם יינו מצדיק השקעת שעות אימון מרובות — הוא משדר-האלחוט הזעיר, אך זה לא נמצא לנו. עלי להודות כי גם כאן הכריעני קרופוטקין.

בהנחותיו, המבוססות על הכרת התנאים, והחלטנו שלא לכלול בתכניתנו את האיר-תות. אבל אחת הבעיות קרופוטקין: ל"ת בוע שיצניחו לנו בהקדם משדרי-אלחוט מטלטלים לשימושן של יחידות הסיירים. לאחר כל הברורים המוקדמים, אלה וא"חרים, ולאחר הכנת כל הפרטים הסידיים הדרושים — התיצבו המועמדים לפני; וא"שית שלחתיים לבדיקה רפואית מיוחדת, על מנת לברר את כושר הראיה והשימעה שלהם ואת מידת חוסנם הגופני. תוצאות הבדיקה היו משיעיות רצון בדרך-כלל, אך משיחותי עם האנשים, ומיזן ידיעותיהם, נתגלה עד מהרה כי רב הוא השוני בדרכות הידיעה של המועמדים, ולא ראינו לפנינו ברירה, למרות הזמן המצומצם שהיה בר-שותנו, אלא להתחיל את האימון כולו מב-ראשית.

במתן האימון הראשוני לא היה דבר מיר-חד אשר יפלה אותו מן האימון הרגיל, אך לאחר מכן, משהגיעה העת לתרגלם בביצוע תפקידי-סיירות, ניאזת לי קרופוטקין — לאחר דרישתו במפגיע — לצרף את חניכי לאחת מחטיבות-המשנה שהיתה מועסקת בפעולות בעומק מערך האויב, על מנת ש"ישותפו, הלכה למעשה, בביצוע המשימות שהטילה על חטיבתנו מפקדת גירת-החזית של הצבא-האדום.

לקח נסיונם של הסיירים בתוך חטיבת-המשנה, ולקח השגיאות ששגו בביצוע תפ-קידים שונים שהטיל עליהם מפקדה של חטיבת-משנה זו — היה ממשי ומאלף, ול-פיקך גם מועיל ביותר. הודות לכך יכולתי — משסיימו את פרק-זמן האימונים וה-תירגול — להודיע לקרופוטקין שעומד לר-שותו גרעין סיירים אשר חטיבתנו יכולה לבטוח בהם ובפעולתם.

דמותו ואימונו של מפקד בצבא בלתי-סדיר

(לפי שיחות עם קצין-פרטיזנים איטלקי 1944-45)

שנות 1939-45 העלו שפע דוגמאות ודמויות של גלגולי צורות מאבק שונים בין הצבא השגרתי, ה"סדיר", — מזה, ולבין הגייסות ה"פרטיזניים" ("גריילה", "בלתי-סדירים", "תנועות-התנגדות") — מזה. אי-ההבנות ושטטש המושגים בתחום זה נעשו נפוצים מאוד.

הרשימה הבאה הנה פרי התעניינותו של אחד ממפקדי היחידות היהודיות. קצין זה ניסה לסכם את דעתם של קציני הכוחות הפרטיזנים האיטלקיים, ששיתפו פעולה עם צבאות הברית, בענין המהותי ביותר והקובע את אופיו של כל חיל, היינו — מהן התביעות שהוא מציג בפני קציניו ומה טיב ההכשרה שהוא גותן להם. להלן המסקנות שהפיק הקצין הנ"ל מן הפרטים הרבים שליקט בשיחותיו על נסיון הפרטיזניות האיטלקית.

ואשר לרשימה עצמה: אף-על-פי שבתורת פיסות קיימים ועומדים המושגים של "צבא סדיר" ו"פרטיזנים" כמושגים "צרופים" — הרי במציאות העלו שנות המלחמה מהירות עשירה של סינתזות, אשר גמישותן אורח-הפעולה השתלבה בהן באופן מרחיק-לכת במשמעות איתנה בתוך היחידות ובניצוח מרכז של המרכז על שלוחותיו. כוונמאות לכך די לציי, למשל, את יחידות הקומנדו הבריטיות, על הטקטיקה, הנוהג הפנימי, היזמה האופרטיבית וההפעלה ה"איסטרטגית" שלהן; את לקח ה"צ'ינזיסיים", כחטיבה צבאית "סדירה-גמישה" שבעורף האויב; את חטיבות הפרטיזנים האבסונומיות הגדולות שבעורף הגרמנים בברית-המועצות, על מתכונתן הצבאית המובהקת, טיפוחן המכוון מלכתחילה וניהולן המרכזי; וכן כמה ממעללי ה"מרינס" (צבא-הצ'י) האמריקאיים; מיווג היסודות הנ"ל חייב סינתזה דומה גם בהכשרתם והתפתחותם של המפקדים בחטיבות אלו. הרי לא-גוריים הם המצבים שבהם מתגלה צורך — והצלחה — בטיפוח "טיפוס ממוזג", שנתמוג בו החיוני שבשניהם.

תי השגיאות, שבהן נכשלים לעתים קרובות מנהיגי צבאות פרטיזניים. ואלו הן השגיאות: זלזול בתורה הצבאית ה"סדירה" ושלילתה — מצד אחד, או השתעבדות גמורה לה וחקיקיה ללא הבחנה — מצד שני. ורצוני להעיר לך כאן, שבדברי אלה מתעלם אני במתכון מהעובדה כי שתי השגיאות הנ"ל — מקורן איננו בגישות תיאורתיות או מעשיות המצטמצמות בתחום הצבאי בלבד. שתי הן מושפעות, עפ"י הרוב, גם מנטיותיהן ואופיין של השפעות השונות והאינטרסים ה"שונים שבמסגרת כל צבא לאומי.

אולם — נחזור-נא לנושא המענין אותך. ההבדל היסודי בין צבא סדיר לבין צבא

אביא לפניך את סיכום נסיוני באימון מפקדים בשביל יחידות הצבא הפרטיזני ה"אומי שלנו. גם אנו, ככל צבאות בלתי-סדירים, שאפנו לסגל לצרכינו את התורות הצבאיות המקובלות. גם אצלנו, כמו בכל צבא בלתי-סדיר, קבעו צורתו וטיבו של הסיגול הזה את התביעות שיש להציג כלפי מפקדינו. עליכן ברצוני להקדים לך כמה הערות כלליות, מקצתן — כדי להבליט את השוני שבין צבא סדיר ובלתי-סדיר, ומקצתן — כדי לציין את העיקרים המשותפים לשניהם. נדי על יסוד זה תוכל מלאכת סיגול התורה הצבאית ה"סדירה" לצרכי מלחמה "פרטיזנית" להיעשות מבלי שתיכשל באחת מש-

מאיך נובעים ממנו גם כמה מצדדי החולשה שבו, בבואו לשמש מכשיר מלחמה נגד כוח בלתי־סדיר.

את השאיפה הזו לפיתוח אורחות־קרב א־חידים העלה הצבא האנגלי לשיאה בשטח ה Battle drill (תרגולת־הקרב) שלו המוכרת לך היטב.¹

***

וכעת ברצוני לגעת בבעיה עדינה אחרת, הקשורה בדברי הקודמים על הסטנדרטיזציה של המחשבה והטכניקה הצבאיות. יש אנשים, ובעיקר בשורות הצבא הפרטיזוני הלאומי שלנו, הסוברים כי תהליך־קרב מתורגל־מראש שולל באופן מהותי מאת המפקדים את יזמתם העצמית, ועל־כן קציני הצבא הסדיר הם חסרי יזמה „באופן מוחלט“. אין, כמובן להסכים לדעה זאת. פעולתי רבת השנים, הן במסגרת של צבא סדיר והן במסגרת של צבא בלתי־סדיר, לימדנני לדעת כי „יזמה“ הוא מושג יחסי. כל צבא טוב שואף לפתח את חבר קציניו מבחינת היזמה: אולם, היזמה הנדרשת מקצין הצבא הסדיר שונה מזו הנדרשת מקצין בצבא בלתי־סדיר. יזמת־הקרב של קצין צבא סדיר היא, בדרך הטבע, מוגבלת תמיד. ואפשר לאמור, כי „לאו־אשרו“ הדבר. שכן „הגבלת“ היזמה באה כאן ע״י הנשק הסטנדרטי־האחיד; ע״י השירותים, שפעולתם אף היא סטנדרטית — לפי תקנים ונוהגים הקבועים־מראש; וכן ע״י תהליכי הקרב עצמם, שאף הם אחידים — לפי שיגרה פיקודית, ולעתים לפי אורחי־ביצוע מתורגל־מראש. וקצין מוצלח — ובעל־יזמה — בצבא סדיר הוא אותו קצין היודע להתאים את הסכימות הקרביות (האופרטיביות) זה־מנהלתיות (אדמיניסטרטיביות ואפסנאיות) ש־לו — לפי הדוגמאות המגובשות שבית־המדרש הצבאי הנחיל אותו לו — למציאות שדה־הקרב, הנקבעת בכל עת על־ידי פני הקרקע ויחסי הכוחות.

רואה אתה, איפוא, כי, לדעתי, גם קצין בצבא סדיר איננו „חסרי־יזמה“ — אלא שיש מתו מוגבלות ומתוחמת היא. נבחון

בלתי־סדיר הוא קודם כל בתפקיד. הצבא הסדיר הוא מכשיר להכרעה בכוח, במטרה לשבור לחלוטין את כוחו הצבאי של היריב. ואלו הצבא הבלתי־סדיר הנו בראש וראשונה מכשיר של הטרדה, הנערכת א־גם, לעתים בקנה־מידה רחב, איסטרטגי.

כן יש הבדל גם בעיקרון האיסטרטגי העיקרון האיסטרטגי החשוב ביותר המדריך את פעולת הצבא הסדיר הוא עיקרון הריכוז. בעת שהעיקרון האיסטרטגי החשוב ביותר המדריך את פעולת הצבא הבלתי־סדיר היה הפיזור. מן ההבדל הזה בתפקיד ובעיקרון האיסטרטגי נובע ההבדל שבמבנה ובטקטיקה והבדל זה, מצדו, מייבא הסדר הבדל בין טיפוסי המפקדים של הצבא הסדיר והבלתי־סדיר.

***

מבנהו של צבא סדיר היהו מבנה צנטריסטי מובהק בכל מהותו הארגונית. צבא סדיר הוא מעין מכונה כבדה, רבת חלקים ומגננונים, אשר הבעיה המרכזית בה היא כיצד לכוון, לאור מגמה או תכנית אחת, את פעולת החלקים הרבים והשונים שלה. תיאום בפעולות אורגניזם מורכב נעשה קל יותר במידה שאורגניזם זה מסוגל לפתח סטנדרטיזציה מרחיקה לכת בכל מעשיו ופעולותיו. על־כן, באימון מפקדים בצבא־הסדיר מוטל הדגש על פיתוח כושר התיאום. זהו אבן־היסוד שבמגמה המקובלת להאחדת הנישק והשימוש בו, האחדת הציוד הטכני ופועלת השירותים השונים, ועל־הכל — האחדת הממשלה הצבאית והפיקחה, על־ידי תירגול, לטבע שני. על כן שואף הצבא הסדיר לפתח בשטח טקטי אורחות־קרב „מתורגלים“, אשר יבטיחו תיאום פעולה א־טומטי־כמעט, שאינם מתבססים על תכנית מדוקדקת, מיוחדת לכל מקרה בודד במערכות רבת רשת השינויים והתהפוכות של הקרב המודרני.

בפיתוח תהליכי־קרב מתורגלים כנ"ל, על יסוד טכניקה צבאית סטנדרטית, טמון כוחו של צבא כמכשיר להכרעה בכוח — אך

(1) יצוין, כי יוצרה ומטפחה של שיטת ליאונל ויגרם נפל בשעתו בחזית איטליה, פרטיזנים איטלקיים. — המער.

והמשתנית ממקרה למקרה — לשם פתרון בעיות הקרב המיוחדות הקשורות בו. כאשר תוטל על הקצין בצבא סדיר משימה של כיבוש עמדה מבוצרת, הרי תפקידו הוא, עפ"י, להחליט היכן להציב אותו חלק מכוותיו, שמשיתמו היא לרתק את תש"ר מתלבם של מגיניה־אויב ואישם; על איזה אגף לבצע את פעולת ההלם וההתפרצות; וכיצד לתאם את ההלם עם פעולת החבלנים — במקרה שאין לו סיוע ארטילרי. כזאת תהיה לרוב דרכו, אם גם יהיה עצמו חפשי מנשית־יתר לשגרה. באשר עצם תנאי המלחמה ה"סדירה" שוללים ממנו ממילא את שלל האפשרויות של התחפשות, הערמה וא"פתעה, הקיימים בצורה מובהקת בכמה מצ"רותיה וגלגוליה של המלחמה ה"זעירה".

ואילו מפקד בצבא בלתי־סדיר יבקש, במ"קרה דנו, למצוא פתרון על יסוד הנתונים שבידו על האויב ועל השטח, אשר יפטר הו מן השימוש בכוח. הוא ישתדל להכניס מטע"ני נפץ לתוך העמדה בערמה, — ולגבי ערמה ותחבלנות א"אפשר, כידוע, לפתח סכימות ושיגרות. גם בפעולה המחייבת שימוש בכוח, ייאלץ, לרוב, להמציא דרכים מתאימות — הרחוקות מן השיגרה ומן הנוהות היחסית המקובלות במסגרת־הצבא — לגבי פתרון בע"יות האספקה, התובלה, השירות־הרפואי, ה"הסתלקות, שטוש־העקבות וכיו"ב, ואפילו לגבי הקשר.

• • •

- לפיכך המגמות של אימון־המפקדים ב־צבא פרטיני תהיינה כדלקמן: —
- (א) פיתוח יזמתו של המפקד וכושר התחבלנות שלו;
- (ב) פיתוח כושרו לתיכון קפדני.
- (ג) פיתוח כושרו לניהוגן ולניהוגן של יחידות רבות, המפוזרות על פני שטח נרחב.
- (ד) פיתוח כושר מנהלתי (אדמיניסטרטיבי) גבוה.
- (ה) המלחמה הפרטיזנית — היא המשוה ל־סעיפים ב, ג, ד, חשיבות מיוחדת. המביצעים הצבאיים עצמם — הרי הם פשוטים באופן יחסי ב"מלחמה זעירה", ואינם מחייבים דרגת ידיעות טקטיות וכושר

עתה את אותם הדברים עצמם בצבא בלתי־סדיר. קודם כל ניוכח לדעת כי הצבא הבלתי־סדיר, על פי הנטייה שבמהותו, הנו דצ"נ טרליסטי בין לגבי חבורות זעירות הפועלות במספור, ובין לגבי חטיבות יותר גדולות, מטופעות בהרכבן, אשר סמכות־היזמה הא"פרטיבית הניתנת למפקדיהן חורגת משיגרת הצבאות ה"סדירים".

כוחו של הצבא הבלתי־סדיר הוא בפיזור ואין כל חסירה בין עובדה זו לבין הנטייה המציינת כל צבא בלתי־סדיר בתהליך התבססותו והתחזקותו, להגברת השליטה האופרטיבית הצנטרליסטית, המשמעת החיצונית והפנימית, והפיקוח המרכזי. נטייה כזאת באה מכיון שניהול "מלחמה זעירה" גורבת ובעלת מגמות איסטרטגיות ממשיות מ"חייב פיקוח וניהול מרכזי — בד בבד עם "פיצול־הפונקציות" שבין המרכז והחטיבות לאזוריהן, ומידת־החופש הניתנת — והחייבת להינתן — לאזורי הפעולה השונים.

זאת ועוד: כל צבא בלתי־סדיר צופה מיד לתקופה בה הוא יהפוך להיות לצבא סדיר — הלא היא השעה בה יוכרע האור"ב וינצח; ועל־כן שואף הוא, גם בתקופת ה"אי־סדירות" שלו, מחייבת התנאים, לפתח בתוכו גרעיני "סדירות". אולם, "מלחמה זעירה" מחייבת מיסודה פיצול ושימוש ב"יחידות קטנות. זולת זאת רק לעתים רחוקות מצליח צבא בלתי־סדיר להקים לעצמו אוצר נשק סטנדרטי־אחד — ועל־כן גם ה"טכניקה הצבאית האחדה, שהיא בחזקת היסוד האובייקטיבי לתהליכי־קרב אחידים, לפי שיגרה אופרטיבית קלאסית, אינה מגיעה, לרוב, במערכותיו לכלל דרגה מושלמת, והרי בלי מבנה של תקן, בלי ציוד־שלישיגרה וכלי נשק אחיד, אין יכולה גם טקטיקה סטנדרטית להתפתח התפתחות מלאה.

זאת היא אחת הסיבות העיקריות שיוזמת מפקד בצבא בלתי־סדיר היא אחרת מ"אשר יזמת קצין בצבא סדיר. האחרון חייב רק להתאים תהליכי־קרב מקובלים ואמצעי־טכניקה שגורים לתנאיה־שטח וליחסיה־הכוחות המיוחדים בכל מקרה; ואילו הרא"ש ח"ן חייב לרוב למצוא דרך מקורית, המיוסדת כמעט תמיד על ערמה טכסטית

ניהוג גבוהים במיוחד. בעיות של תכנית-אש מורכבת לסוגי נשק-האש השונים ושל הת-אמת תנועת יחידות שונות לתכנית כזאת, אינן מתיצבות באותה מידה של חומרה כפי-ני מפקד במלחמה-זעירה כמו בפני מפקד במלחמה „סדירה“. והלא בעיות אלו הנהן המהוות את תמצית הטקטיקה הצבאית הרגי-לה.

במלחמה הזעירה, אשר בה המיבצע הצבאי הוא של יחידה קטנה או של מספר יחידות קטנות, הקושי האמיתי היא בשלבים הבאים: (א) רכישת אינפורמציה. החייבת ל-היות מדוקדקת — שכן בה תלויה ה-התכנית בכל מאת אחוזה.

(ב) ריכוז כוח-האדם, הנשק והציוד ב-בסיסי היציאה.

(ג) העברת הכוח, הנשק והציוד לעמדת ההיערכות.

(ד) הנוסיה — הכוללת העברת הכוח, הנשק והציוד לבסיסי פיזור, שטטוש עק-בות, הטמנת הנשק והציוד, והעלמת הכוח. חשיבותם של השלבים הנ"ל גדולה ביחוד במצבים היסטוריים כאלה בהם ריכוז בידו ה-אויב מידה רבה של שליטה במדינה, והכורחות הפרטיזניים לא הצליחו, או טרם הספ-קו, ליצור לעצמם בסיס טריטוריאלי לפעור-לותיהם.

* * *

הניתוח הקודם מאפשר לי כעת להטות לפניך איאלו קוים לתכנית אימונים של המפקדים בצבאות פרטיזניים.

(א) בראש וראשונה צריך האיש לקבל י-דיעות יסודיות על המבנה, הטקטיקה, והציוד של הצבא הסדיר אשר נגדו הוא לוחם. ידיעות אלו צריכות להיות מקיפות ושרשיות במידה כזו שהאפשרנה לו „לקרוא“ את אורח מחשבתו ושיקולו של קצין טיפוס-י בצבא האויב, היינו: להיכנס ב„עורו של האויב“ — אף על פי שחייב הוא לזכור תמיד את האפשרות להיתקל במישהו שא-ינו נוהג לפי השיגרה המקובלת.

ידיעה כזו תתקל עליו לפרש פירוש אופרטיבי בכון את האינפורמציה המגיעה אליו. לדוגמה: את הידיעות שיקבל על סי-דוריה-הבטחה של תנועת כוחות-האויב, וכ-

יובי. וכן תקל עליו לנקוט נכונה בתכ-סיטי-ערמה שונים. כי החולשה הגדולה ביד-תר של קצין צבא סדיר מול הפרטיזנים היא חוסר-גמישות. אורח פעולה „מכונתי“ במר-בן-מה. מפקד בצבא פרטיזני חייב לדעת לנצל חולשה זאת — אך עליו לא להסיח דעתו מן האזהרה הנ"ל בדבר היוצאים-מהכלל, ולזכור כי לאחר נסיון-מה של התנגשות ביריב בלתי-סדיר נוהג קצין-הקף הגון של צבא סדיר להמציא דרכי-פעולה מחודשים ומפתיעים, ולהסיף להם בחבר-הקצינים.

(ב) חייב הוא ללמוד לדעת את המבנה ואת אופן הפעולה של שירות-הריגול החד-קירה של האויב, ושל משטרות, למען יוכל לנקוט תמיד באמצעי זהירות מתאימים בפי-עת הכנת הפעולה ועם סיומה. הוא צריך לד-עת כיצד עליו להתנהג במקרה שיפול לידי צבא האויב או כוחותיו האחרים. בקיצור, עליו ללמוד ולדעת נוהג-מחתרת מהו. (אגב, זהו אחד הדברים אשר אנשי-המחתרת בצר-פת נהגו בו מראשית פעולתם ושנשינו האי-טלקים זלזלו בו זלזול-מה. ורק לאחרונה ה-חלו דואגים לו גם הם).

(ג) חובה עליו ללמוד על בוריה את מלא-כת שטטוש העקבות בשטח-הפעולה וב-בסיסי היציאה או הפיזור.

(ד) חובה עליו ללמוד שיטות שונות של ריכוז כוח ונשק לקראת פעולה ושל הטמנת נשק וציוד אחריה. במסיבות שונות.

(ה) חייב הוא לדעת לנצל את אוצרות ארצו לצרכי מלחמתו, לסגל לעצמו היטב את ידיעת אמצעי התובלה ונקורות האספקה המצויים בה, כי הצבא הפרטיזני — כל עוד נאלץ הוא להוסיף ולהישאר כזה — הנו תמיד הצד החלש; ועל-כן, הכשרון לנ-צל באופן יעיל כל הנקרה תחת ידו — הוא אחת התכונות החשובות של מפקד ב-„מלחמה-זעירה“.

על מנת לפתח במפקדינו את היכולת לפ-עול לפי קוים שציינתי לך לפני-כן, מצאנו אף בפרקטיקה הקצרה-יחסית שהיתה לנו בצפון-איטליה ובהרי האפנינים, כי צריך רא-שית-כל „לבנות“ תרגילי-תכונן לפי מפות, או לפי „תיקים“ של שירות-הידיעות, ולנ-

חי לדעת כי דוקא את הדברים הללו קשה ב' יותר „לתרגם“ לשפת-האימונים — ואולי זאת הסיבה שבגללה לקחה אצלנו שיטת אימון המפקדים בשטחים הנ"ל, דבר אשר אותותיו ניכרים אח"כ, גם בתיכנון הפעולות וגם בביצוען.

* * *

יתכן, כי עלי להעיר עוד, לבסוף, כי הצד הטקטי של אימון מפקדים בצבא פרטיזוני איננו מעורר, בעצם, בעיות מיוחדות, היות וחיל מסוג זה מסגל, בדרך הטבע, לצרכי מלחמתו את השיטות הטקטיות של יחידה קטנה, הפועלת במבודד או בריחוק מקום מכוחות חילה-הצבא העיקריים.

חון אח"כ את התכנית בשטח עצמו או, כשה" דבר אינו אפשרי בשטח הנתון, אוי בשטח שנבחר בגלל דמיונו לזה שישמש זירת-פעור לה — תוך הדגשת הפרטים המנהליים, בעיות ריכוזי הכוח ופיזורו ותיכנון סידורי הזהירות להבטחת הכוח המופעל והצ' לתת הפעולה. אכן, עריכת ה"ב"ח"נה בתרגי" לים ממין זה קשה לרוב, אולם עיקר חשי" בותם היא בזה שהם מכניסים את המפקד לעולמן של אותן הבעיות אשר תעמודנה לפניו במציאות — אפילו אם אין בהם האפשרות השלימה לבחון במלואה, עד ל" מסקנה האחרונה, את נכונות פתרונותיו. אף בנסיגה הקצר בתחום הפרטיזוני נוכח"

זוּסוֹת - אִסוּסִיּוֹת

במעוף הדמיון...!

להיות קל לטלטול במעברים צרים ובשטחי שיחים. יש לציידו בכלי קל אך יעיל, כסין מסוג מסויים, וכסוי קל שיהא חם ובלתי חדיר לגבי מים כאחד. כל מערכת בגדים כזו צריך לתכננה ולהתאימה באופן מחושב לת" נאים להם נועדה.

מן הראוי לצטט כאן את גלוי דעתו של קולונל אחד מצבא-הצי: „אם יש ברצונך למצוא את המכשיר האידיאלי, את הציד האידיאלי לכל צירוף של נסיבות, טוב ופנה לך למומחים האמתיים בענין זה, לילידים שפיתחו מכשירים מיוחדים במשך מאות ב' שנים. הצעד הראשון הוא לגלות את העק' רונות שעליהם בנו את מערכת כליהם. אחר" כך יש להגשימם, הלכה למעשה, באמצעות חמרים מודרניים ביותר.“

השפעת פצת-האטום על הטקטיקה של חיל-הרגלים טרם נתבררה כל צרכה, אך כבר ניתן לקבוע שתי הנחות מסוימות: (1) נטיה כללית לפיזור-כוחות וליתר נייחות מ' אשר בעבר. (2) חוסר האפשרות לקיים מחס' ני אספקה עצומים ויחידות אדמיניסטרטי" בית גדולות בשדה. הגייסות שבקו החזית יצטרכו להיות עצמאיים, פחות או יותר, ביחס לבסיסהם. להנחות אלה יש גם פועל-יוצא מסוים: עוד תהיינה נטושות על פני כדור- הארץ מלחמות בלתי-מוכרות רבות בין גופי" גייסות זעירים שתעלינה עמן את בעיית ציודם של החיילים בשעת קרב במקומות נידחים ונכריים, שאין בהם רשת-דרכים וגם כל אפשרות להשתמש בציוד הממונע המודרני לא תהיה בס. מן ההכרח שתהיה לו, לי אש הצבא קצבת מזונות ערבה לחיך, שאפשר, בשעת הדחק, לאכלה כשהיא צוננת. חשוב ביותר שאוכלו יהא נוח לטלטול. מן ההכרח שיהא מסוגל לשאת אתו צידה של שבוע ימים לפחות, מבלי שיהפך סוס משא המשתרך לאטו. מן ההכרח שתרגילו יהא מתוכנן מתוך חישוב, כדי שידיו תהיינה משוחררות. יחד עם זאת צריך התרמיל

חילות הערבים בשעה זו

צבאה של מצרים (ב)

חיל-התעופה

חיל-התעופה מונה כיום 4030 איש. מספר זה מתחלק כדלקמן: 200 קצינים-טייסים ו-20 טייסים-סמלים (מהם 10 מבני 35 עד בני 40 והיתר בני 25—35); 30 קציני-קרקע ו-160 סמלי-קרקע, 47 קדטים, 1300 עובדים בשירות-הלואי השונים; 1200 חיילי-תעופה; 1080 עובדים אזרחיים (מהם 900 מכוואים ו-180 פקידים).

עובדי שירותי-הלואי חייבים להיות בוגרי בי"ס תיכון, ועליהם להתחייב לשירות בן 25 שנה¹). מן הסמלים משמשים 50 בשירות-הקשר, 50 כתותחנים (כנראה — להגנת האווירודומים, כי המדובר הוא בסמליה-קרקע), 25 כמדריכים לאדמיניסטרציה ו-2 צלמים וכו'. עד כה קיבלו רק 2 הכשרה מלאה בטיסה, ושניהם כאחד אינם עובדים בטיס; אחד משמש כמפקד של ביה"ס הטכני, והשני הוא ראש האגף הפרסונלי.

צידוד-האווירונים מסתכם, לפי מקור מסוים, ב-177 מטוסים (בפרוץ המלחמה עלה מספרם ל-150 בערך), רובם "ספיטפיירים" — היינו — אוירוניקרב, שתפקידם — הגנתו בעיקרו, או שבאים לשרת חיל-מפציצים משל אחרים. (100 ספיטפיירים מטיפוס מס' 9 ו-20 — מטיפוס מס' 5 המתישן והולך). המטוסים מחולקים ל-10 סקוודרונים, מהם 8 סקוודרונים-של-קרב, אחד למיטיאורולוגיה ותצפית, ואחד — להובלה. סקוודרונים-של-קרב מורכבים מ-18 מטוסי-קרב כל אחד, המצוידים, ברובם, ב"תותחים" אבטומטיים, בני 20 מ"מ. אך מקור אחר, הנראה כמוסמך ביותר, מפרט כך את הרכבו של חיל-האוויר המצרי המלכותי בראשית שנת 1947:

הא.מ.מ. מורכב 5 סקוודרונים אופרטיביים, ואחד — לטיסת-קשר (הלוז מכיל גם

את טייסת-המלך), והם:—

סקוודרון מס' 1 (קרב-סיוור)	— אוירוני "הריקיין"
2 " "	" " " " " " " " " " " "
3 " "	" " " " " " " " " " " "
4 " "	" " " " " " " " " " " "
5 " "	" " " " " " " " " " " "
6 " "	" " " " " " " " " " " "

ובצדם של אלה, כמובן, צריכים להתקיים גם סקוודרונים לימודיים לאימון הטייסים הנוספים — ודבר זה אפשר שיש בו להסביר במידה רבה את הפרש שבין שתי ההערכות המובאות כאן במספרי הסקוודרונים והמטוסים. כל טיפוסיה-המטוס הנוכחים ברשימה זו, הנם בריטיים, פרט ל"דקוטות" האמריקאיות, שאמנם גם הן ציוד-תקן בחיל-האוויר הבריטי מאז 1943. המטוס "אנסון" שייך לטיפוס מתיישן, ועוד יותר מכך — מטוסי-הקרב "גלדיאטור", דרמשחתי מתקופת שנות השלושים. יתכן, כי בענין זה מוכנסים עתה שינויים. ואפשר שמגמת ההחלפות באה לידי ביטוי בהרכב המטוסים שצוין בהערכה הראשונה מאלו שהובאו לעיל.

הסקוודרונים מס' 2 ו-6 — חנית-הקבע שלהם בהלואן, ואלו של הנתורים — באל-מאזה. תפקידי הא.מ.מ. לפי אותו מקור (זה שבהערכה השנייה), כוללים הגנת-האוויר על הארץ,

1) דבר, שיש בו אולי כדי להקל במקצת מן ה"לחץ" שלוחץ על השלטון המצרי המון בוגרי בתי-הספר התיכוניים, חסרי הכשרה מקצועית מסיימת להתעסקות פרודוקטיבית, שהם ציבור "חסרי-המשרות" במצרים ואחד המקורות הגדולים להרגשות קיפוח. מורת-רוח ומרירות כלפי השליטים...

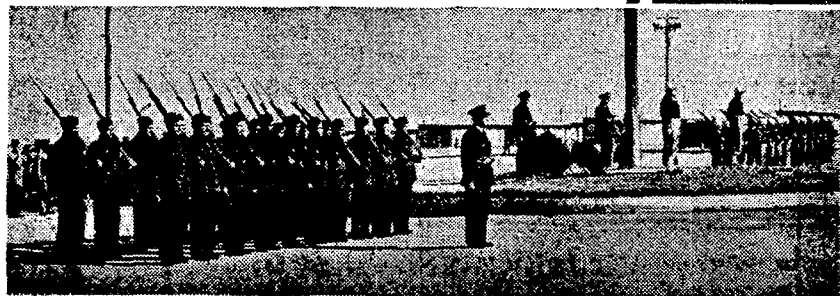

סיוע לפעולות צבא-היבשה ושיתוף-פעולה עם בריגדת-הספר בסיוורים נגד מבריהי-הגבולות. ח.א.מ.מ. נחשב לחטיבה עצמאית, ומנהלו — המיור-גנ. מתואל-יפחה — אחראי במישרין בפני מיניסטר-ההגנה. אבל חיל-האוויר נזקק לצבא בכמה משירותי-העזר הדרושים; ולמטה-הצבא ישנה מידת-מה של שיטת אופרטיבית עליו.

את מעמדו וממדיו הנוכחים של חיל זה יש לראות לאור העובדה, כי ב-1932 (שנת ה'תש"ב) עדיין מונה היה רק 2 קצינים מחיל-האוויר הבריטי ר"6 סמלי ר.א.פ. ו-40 מכונאים מצרים, צבאיים ואזרחיים. ואלו כל מטוסיו היו 5 מטוסי-אימון קלים. מאז 1937 (לפי חוזה 1936) נמסר הפיקוד על חיל זה לידי קצין מצרי, ואנשי ר.א.פ. נכללו מאז במשלחת הבריטית הצבאית במצרים (עכשיו מתחללת גם היא), היינו, פעלו כיועצים ומדריכים.

ישנן ידיעות, אשר לפיהן רוב מטוסיו של חיל-האוויר המצרי חונים ברוב ימות השנה על הקרקע, לשם תיקון ובדק; חסרים חלקי-החילוף ומכונאים מאומנים לטיפוסים אלה; ואלו לפי ידיעות אחרות הותאמו המטוסים כולם מחדש, וצורתם טובה עד מאוד. הם משמשים כעת לאימונים בלבד; בשעת הצורך עומדת לרשותם כמות רבה של תחמושת „תותחים” ומכ"י ושל פצצות קלות.

באופן מיוחד יש לציין את נמל-האוויר הגדול „פארוק”. בדצמבר 1946 באה הידיעה על מסירת שדה-התעופה האמריקאי הגדול „פיין-פילד” (שהובטחה עוד לפני כן) לידי ממשלת מצרים, שכינתהו בשם „נמל-האוויר פארוק”. שדה תעופה זה נוסד באוקטובר 1943. הקמתו עלתה בחצי מיליון ל"מ. הוא מצויד בכל הציוד החדשי, וכן בסדנאות הנחוצות כדי לשמש מטוסים שיהנו בו, ושלושת מסלולי-ההמראה שבו — אורכם 600—700 מטר. עובדים בו כ-300 פקידים, מהנדסים ופועלים מומחים. לפי תכנותיו יש בו כדי למלא את תפקידו של אוירודרום-הצומת המרכזי לרשת דרכי-האוויר הפרושה על כל המזרח-התיכון ומזרח הים-התיכון והקיום העולמיים החוצים שטחים אלה.

סכס מסירת נמל-האוויר. פארוק לידי המצרים

סיפין-יחידה אמריקאית. המוסרת את נמל-האוויר. ששאל-יחידה ח.א.מ.מ. הפקבלת אתו

הקצבות לחיל-האוויר. בינואר 1946 החליטה הממשלה להקציב 2 מיליון ל"מ לקניית מטוסים לאחזיקיה וספינות למשמר החופים. בפברואר 1946 הוקצבו, מתוך התקצבה הכללית, ההדפעמית, בסך 983.000 ל"מ לארגון הצבא והתעופה, 200 אלף ל"מ להרחבת שדה-התעופה אל-מאזה (המרכזי), 150.000 ל"מ להקמת נמל אווירי באלכסנדריה. בעצם, ממשלה נוקראשי (הראשונה בראשותו) הקציבה, כבר ב-1945, סך 800 אלף ל"מ לרכישת מטוסים, כאחד הסעיפים הדחופים ב"תוכנית החומש" שלה. גם ההוצאה השוטפת, לשנת 1946-7, לתעופה הצבאית מתקרבת למיליון ל"מ; ויחד עם הוצאת-המדינה לטיפול התעופה האזרחית, — שגם היא חשובה למעמדה הצבאי-החברותי של מצרים, — יגיע הסכום למעלה ממיליון ושש מאות אלף לירות.

הצי

הצי המצרי כולל אניות-ליווי אתת (לשיירות) — ערכה מעין זה של אניות-משחית (קטנה), שתי אניות-הובלה, 4 סירות-מנוע למשמר-חופים, אניות-מחקר לדייג, ה"יאכט" המלכותי, "מחרוסה" וכמה כלי-שיט קטנים.

תוכניות להקמת צי נערכו בראשונה באוקטובר 1938. לאחר צמצומים, שבאו בזה אחר זה בתוכניות, הוחלט אז לבסוף להקים גרעין של צי בן 9 ספינות: (סיירת בת 1800 טון לשמירת החופים; 4 שולות-מוקשים בנות 700—800 טון, 4 סירות-טורפדו מנועיות, אורכן 60 רגל); ולצורך זה נקבע תקציב של 3½ מיליון ל"מ. המלחמה מנעה את ביצועה של התוכנית. עם סיומה, נתעוררה השאלה מחדש. חודש המר"מ עם אנגליה על יצירת צי יהיה מורכב מאניות קטנות למשמר-החוף ואניות-דגל גדולה יותר. את הספינות הללו אמרו לקנות, בעיקר, מבין אלה ששמשו בימי המלחמה במשמר-הלוחי לשיירות. בינואר 1946 קוראים אנו, כי שולות-המוקשים תבואנה בשנים הבאות, ואלו ב-1948 יגיעו כמה אניות-משחית וסירות-טורפדו. קציני הצי הבריטי יהיו הקאדרים הראשונים. מאידך גיסא יקבלו קציני-צי מצרים את אימונם בצי הבריטי בטרם יוטלו עליהם תפקידי פיקוד בצי המצרי. בסידורים אלה צריך היה להתחיל במאי 1946. לפי התוכנית עמדו לצרף מן הקצינים-המשלמים המצריים ליחידות העוגנות במלטה, וקצתם — לאלה שבאלכסנדריה, 20 קציני-צי שגמרו חוק-לימודים מוקדם באלכסנדריה יצאו לאנגליה, לשם תוספת השתלמות. בקשר ל"התעצמותה הציית" של מצרים, יש עוד לציין, כי עם העתקת בסיסה-הצי הבריטיים מאלכסנדריה — שאירעה בינתיים — נטלה על עצמה האדמירליות המצרית את מלא התפקידים והסמכות בסדרי חופים ונמלים, אשר היו מחולקים עד כה בינה לבין ציגי האדמירליות הבריטית.

ואשר לתקציב הצי, הרי הצעה לתקציב בן 3 מיליון ל"מ להקמת הצי, נידונה בסניט ביוני 1946, אך היא הועברה לועדת ההגנה לשם עיון נוסף.

החרושת הצבאית

הרקע התעשייתי הכללי של מצרים לא הוכשר עדיין הכשרה של ממש לקיים, קיום עצמי, כוחות-צבא (אוויר) חדישים. התעשייה הקיימת במצרים — והמספקת, בדרך כלל, רק חלק לא-רוב מתצרוכת הארץ לסחורות אינדוסטריאליות, — נמנית כולה עם סוג "התעשייה הקלה". העובדה כי במצרים קיימות, כנראה, גם עפרות ברזל, אינה משנה מצב זה, כי דעת הבקיאים בדבר היא שמחמת העדר הפחם בארץ, וכן מחמת מסיבות כלכליות וטכניות, עדיין ארוכה הדרך לפיתוח ייצור מתכתני במצרים. ואשר לתעשייה הצבאית, במשמעה המובהק של המלה, הרי לפי התוכניות שנתכנו בפרוס המלחמה, אמרו להקים במצרים 3 בתי-חרושת: לנשק-קל, לתחמושת, ולשלדי-אווירונים. ואלו הידיעות שבאו לאחרונה מדברות על הקמת 5 מפעלי-תעשייה, שצריכים להקיף את ייצורם של 3 סוגי-תחמושת הנ"ל, וכן של כמה כלי-ציוד צבאיים-טכניים.

אבל במציאות לא נוסף ליכולתה הצבאית-החרושתית של מצרים אלא דבר אחד בלבד, הלא הוא חלקימה מצידום של בתי-המלאכה הנרחבים לתיקוני-נשק ולבדק-

מכונות, שהוקמו ע"י הגייסות הבריטיים בשנות המלחמה, ושחלק ממנו נמסר בזמן האחרון לממשלה המצרית בתנאים נוחים — וכן בתי-המלאכה המצורפים לשדה-התעופה האמריקאי, שמצרים ירשה אותם.

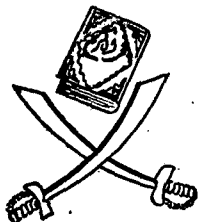
סיוע

אף כי מצרים, לפי מספר אוכלוסייה, אפשרויותיה הכלכליות ורמתה התרבותית היחסית הנה בעלת הפוטנציאל הצבאי הגדול שבכל ארצות ערב, ואף על פי שבזמן המלחמה נוספו לה כמה קצינים-מדריכים וקצינים-מטה מאומנים, וכן נתרבה מספר הטייסים, — ובפרוס המלחמה, וכן בשלהי המלחמה ואחריה, נוספה גם כמות ניכרת של כלי-מלחמה מודרניים, — מכל מקום, מחמת כמה טעמים וגורמים שציינו לעיל, ספק הוא אם תהיה מצרים מסוגלת לכונן צבא חדיש בעל ערך מלא, ואפילו בעזרת גורמים-מסייעים מבהוץ. מצד אחד מופיעים כאן — בתורת מעכבים ומרפים, — גורמים נפשיים ותכונות שבאופי; כי אין המצרים, על כל שדרותיהם, להוטים אחרי קריירה של חייל שמלאכתו בכך ואף של קצין מקצועי — וכתוצאה מכך לא דוקא המשובחים שבכל שדרה חברתית עשויים לפנות אל המקצוע הצבאי. ומאידך גיסא — עומדים למכשול גם גורמי המשק והטכניקה: — כי לפי שעה אין להם, למצרים, תעשייה מלחמתית אמיתית, ובעצם חסרה היא גם את רוב המריה-הגלם די הצורך להקים תעשייה כזאת, וכן למלא את החסר לה מחמת מיעוט יכולתה הטכנית של האוכלוסייה². אכן, גם חוגים מצריים מסוימים מתנגדים לחיזוק הצבא: — כיון שממילא אין ידה משגת להקים צבא שיהא שקול כנגד צבא אירופי — לפיכך, סבורים הם, מוטב לה, למצרים, שתשקיע את מאמציה ומומנה במפעלים קונסטרוקטיביים יותר. יש גם המאשימים את המשלחת הצבאית הבריטית בכך, שהיא עשתה הכל כדי להפר את תכנית ההרחבה של הצבא.

אכן, ימים יבואו — ובקרוב — ויוכיחו מה יהא קצב הגידול (ובעיקר — מה תהא איכות) בצבא המצרי, משיסולק עתה כל שריד של הדרכה והנהגה בריטיות. דעה פסימית ביותר על הצבא המצרי, במצבו של היום, גשמעה (במרס 1945) גם מפי מומחה מובהק בענייני הצבא המצרי, הלא הוא אחמד עטיה פחה, כיום (וגם בתקופה מסוימת בעבר) מיניסטר ההגנה של מצרים; "מצב הצבא" — לדבריו — "אין בו כלל וכלל כדי לעורר אימון. רוב הטנקים שלנו נתישנו, ו-75% ממטוסינו אינם ראויים לשימוש". ואמר עוד דברים-כדרכנות על הרעבו וטיבו של הצבא ומפקדיו.

אם נוסף, לכל הנ"ל, גם את הרושם והיחס שמצרים מעוררת בארצות שכנותיה — כל שכן אם נביא בחשבון את ההערכות המסורתיות שמעריכים קבוצי-הערבים ומדינותיהם אשר בקדמת אסיה, את מצרים, הערכות שיש בהן מצד אחד התפעלות מעשירותה, ומעריכותה של מצרים (היינו: — של השכבה השליטה) ומצד שני הזלזול הידוע, שנשמר בקרבם, לגבי תכונותיו של המצרי כלוחם, — אם את אלה נוסף ושלמה כמעט לפנינו תמונת מעמדה הצבאי של מצרים בקרב העולם הערבי. לפי אלה ניתן לשער כי היכולת העומדת לרשותה (בין הצבאית-גרידא, ובין זו של משקלה הכלכלי) תספיק לה לכל תעודותיה בגבולה המצרי; כי בתחומה הדרומי יהיו סיכוייה להשפעה ולהטלת מרות מותנים ומוגדרים, קודם כל, במעמדו ובמידת תקיפותו של הגורם האירופי השליט שם כיום; וכי לעבר המזרח יותר משתקבע מידת ההגמוניה הצבאית-הפוליטית של מצרים ע"י תהליכי התפתחותה הפנימיים של מצרים עצמה במשך הדור הקרוב, — תהא ההגמוניה הפוליטית שלה תלויה ונובעת ממידת בגרותם, התקדמותם וליכודם (או מהיפוסם של דברים אלה) של קבוצי-הערבים אשר באסיה, ובמידת עצמתם של גורמים חרשים ודינאמיים במערכה של אותה יבשת עתיקת-ההיסטוריה.

(2) הרמה ההשכלתית הכללית הנמוכה של המוני העם המצרי — ואופיה התלוש של ההשכלה התיכונית של בני השכבה האמידה יותר — הנם מעצור כללי מכריע לכל מודרניזציה מופלגת, בין במנגנון המשקי והצבורי של הארץ בכללה, ובין במכשיר הצבאי של המדינה המצרית (עיי' ב"מערכות" י"ח-ט, במאמרו של אל. ששן, פרקים מצריים).

אהרן חיים כהן

„האחים המוסלמים“

(לאפיו של הפאשיזם הדתי בארצות המזרח התיכון)

„הכינותם נגדם ככל אשר תוכלו חיל, ומחנה סוס, לירא בהם אויב אלהים ואויבכם.

(הקוראן)

הפסוק הנ"ל מפרש „השלל“ שבקוראן, שבו עורר נביא האיסלאם את מאמיניו בתקופת „הבערות“ („ג'אהליה“) כנגד הכופרים בעת ההיא, משמש כיום ל„אחים המוסלמים“ סיסמה לנאומיהם ומאמריהם הפרוגרמטיים. שתי חרבות, וספר הקוראן באמצען — הוא כמל „האחים“. החרב האחת מסמלת את חרבו של הנביא מוחמד, והאחרת את חרבו החדה של האימאם עלי בן אבוטאלב, חתנו של הנביא. הקוראן מוצג כאן כספר החוקה הדתית והאזרחית שעליו יושבת המשטר האיסלאמי הנכסף.

תנועת ה„אחים“, מקורות יניקתה, מנהיגיה ורקעה.

ארץ מצרים, שהמוני אדם הפכו להיות בה כדומין-חוצות בגלל האינטרסים האנוכיים של קומץ הפיאודלים ואליה-הכסף, שרוב בנינו ורוב בנינו של העם מהלך בה שפלי-ריוח ושפלי-ברך, ידוע חולי ומטרה לניצול מופקר בידי הבקיס והפחוחות — כזה הוא הבסיס שעליו מושבת תנועת „האחים המוסלמים“.

שלוש תקופות היו בתולדותיה של התנועה הזאת. שתי פעמים, ב־1928 וב־1937, קמה תנועת „האחים המוסלמים“ ונפלה. פרסומה הלך ונתמעט מפעם לפעם. אך היא נתחזקה מיד לאחר מלחמת-העולם האחרונה, שעה שהחליטה לקום שוב לתחיה והפעם — על מנת לחרוג מגבולות מצרים ולתקוע יתדותיה גם בארצות אחרות. המרבה אומד את מספר חבריה במיליון וחצי — אבל גם הממעיט אומדה — בחצי מליון איש, המפורזים על פני מצרים, סוריה, לבנון, ארץ-ישראל, עבר-הירדן, עיראק, כווית, הודו, מאדאגאסקר, וזאנוביאר.

„המדריך“

זה תארו של שייך חסן אלבנא, מיסדה ומחוללה של תנועת „האחים“. נולד ב־1908 באיסמעליה. את השכלתו קיבל בבית-המדרש המוסלמי הגבוה „אל-אזהר“ ובסמינר למורים „דאר אל-עולום“. אין „המדריך“ יודע שום שפה זרה על בוריה, אף על פי כן אומרים עליו כי נהירות לו דעות אנשי המערב על בעיות הדת והחברה. את הקריירה שלו התחיל כמורה בבתי-הספר של „אגודת הצדקה האיסלאמית“ באיסמעליה, ואחרי כן בבתי-הספר הממשלתיים, שם הורה עד לפני זמן קצר את יסודות הדת האיסלאמית ואת הלשון הערבית. חסן אלבנא מגדל זקן לפי המסורת המוסלמית. אלה ששמעו את נאומיו מספרים כי יש בהופעתו החיצונית משהו מן האכזויות הלוקחת את לב התמימים. הליכותיו הנאות ונועם דיבורו מושכים עליו חוט של חן רומנטי הכובש לבבות — החל מן הבריזנים ומבריחי החשיש, השורצים בסלימטאותיו האפלות של העולם התחתון במצרים, וגמור בעסקים ידועים לשם, עמודי ההברה המצרית.

חסן ידוע היה משכבר כמורה מחונן, אך כנאם ועסקן פוליטי בעל שם נתגלה רק בזמן האחרון. לפני כן היה מסתופף בצל חסידיו ומקייריו המעטים. עכשיו מציינת אותו העתונות המצרית כאחד הנאמרים המובהקים, שמעטים כמותו במצרים. וזאת לדעת, כי העסקנים המפורסמים במצרים, כבשאר ארצות המזרח, קונים את עולמם באחת משתי הדרכים: או שהם מפורזים כסף ביד נדיבה בקרב תומכיהם ומקורביהם, למען יפרסמו אותם בציבור, או שנאומיהם ודיבוריהם מתחבבים על הקהל. חסן אלבנא נמנה, לדעת הכל, על הסוג השני. אמרים עליו כי הוא שואב את כוחו הרוחני המיוחד מהאחרים מן האיטלאם. חוקי הקוראן והמסורת המוסלמית הם, לדעתו, האידיאולוגיה הנעלה ביותר, שעליה כדאי ורצוי לבסס את החברה הערבית החדשה. המונים רבים במזרח-התיכון עדיין נתונים לקסם ההספה הדתית הבנויה על פסוקי הקוראן, וחסן אלבנא הוא מיחידי הסגולה היודע לגלגל באמרות הקוראן ובמשליהם של חכמי-ערב ולעשות מהם מטעמים למאוינו.

חסן אלבנא, מוקף „אחים“, בפגישת עתונאים

תומכיו של חסן אלבנא רואים אותו כאדם עקבי, בעל מחשבה עצמית, שיש לו דרך משלו, אך לא פעם טפחו העובדות על פניהם, והוכיחו כי אינו אלא הרפתקן ערומי ושנון, המחליף דעותיו חדשים לבקרים, בהתאם לזמן ולנסיבות. אף על פי כן הוא מצליח ללכד המונים מסביבו. במה, איפוא, סוד הצלחתו?
 עתונאי* ערבי נודע, ששמע את חסן אלבנא כמה פעמים, סיפר לכותב הטורים האלה כי מעטים הנאמרים המצריים המצליחים כמותו לעורר בקרב שומעיהם את רגש ההדירות, שמקורה נעוץ בשחר האיטלאם, שעה שהמאמינים בתורת מוחמד היו אך מתי מספר, מנודים ונרדפים עליידי עובדיה-האלילים. מעטים הם היודעים ומצליחים כמוהו, לדברי העתונאי הנ"ל, לחשוף את נגעי מצרים ואת פגעי משטרה המדיני והחברתי, לחטט במגרועותיה ולגלות את נקודות-התורפה שבחיה, לשלח בהם

את חצי בקורתו ולהתחמק בו בזמן מלהחיש להם סמ־מראפ. וההמונים נוהרים לשמוע את דברו.

„האחים“ בכלי שרת

הסערות של שנות המלחמה האחרונה לא בלבד שלא פסחו על המזרח־התיכון אלא גרמו ליקיצה גדולה בתוכו. ההמונים המופקרים והמדוכאים של עמי־ערב, הנחונים משכבר הימים במצוקה ובמחסור, התחילו טוענים לאפשרות הקיום ותובעים את זכויותיהם בית־מרץ. לפי אותן הצורות המקובלות בארצות המתקדמות: ארגוני פועלים, אגודות מקצועיות, איגודי איכרים ופלאחים, ארגוני נוער לומד וכיוצא בהם, ויש מהם שהתחילו חותרים ליציאה מן הדלות המחרידה. אף פלגים של העתונות הערבית, הענפה והמסועפת, התחילו מדברים בשער על זכויותיהם של המוני העם — מי מטעמים שבהכרה ומי מטעמים אחרים. שביטות מקצועיות, ארגון הפגנות ומחאות כלפי פנים — להבדיל מן ההפגנות שהיו נערכות כנגד הכובש הזר — בלטו כניצנים של תהליכי המאבק בין שאיפות דימוקרטייות ובין מגמות ריאקציוניות. האפנדים, אילי ההון והתעשייה שבארצות ערב, ויחד עמם המושלים והמלכים הערבים בכל אתר ואתר, עקבו אחר ההתפתחות הזאת בהתדהה רבה — הם מתאמצים בכל כוחם לשמור על עמדותיהם־הם ולבלום את זרמי ההתפתחות החדשה.

נוסף לשותפות האינטרסים האובייקטיבית כוחות הריאקציה ובין ראשי „האחים המוסלמים“, ניתן להניח כמעט בודאות כי ארגון זה, ארגון „האחים“, הוא אחד האמצעים הבדוקים ביותר העומד לרשות צירוף־המעמדות השליט בארצות ערב, ונוצר ככונת־מכוון ליצוק מים על סחנות הריאקציה שבמזרח־התיכון כולו. אילמלא כן לא היו נפתחים לפניו כל השערים לרווחה.

„הדת כמכשיר ארגוני ומדיני“

וזאת לדעת: האיסלאם לא נצטמצם מתחילת ברייתו אך בתחומי הדת בלבד, אלא היה גם משטר מדיני וסוציאלי. הקוראן שימש יסוד לכל סדרי החיים התברתיים והאישיים. מראשית היווסדו טיפח האיסלאם בקרב מאמיניו את רגש האחדות והאחווה, „כל המאמינים אחים הם“, אף על פי כן לא היה העולם המוסלמי זה דורות רבים, מאז ביטול הכליפות, חטיבה אחת, ומשום כך לא חסרו מעולם בארצות האיסלאם תנועות דתיות שחתרו לאחדות כוללת ולהחזרת עטרת האיסלאם ליושנה. כל הערכים האידיאולוגיים שנקבעו ע״י מיסד התנועות הללו נתכוונו מאז ומתמיד לנטוע בלב חסידיהם ותלמידיהם את ערכי הדת והמסורת, ומצרים, המשמשת זה דורות מרכז רוחני גדול לאיסלאם עלתה מבחינה זו על כולן, מחוץ לבתי־האולפנה הדתיים הרבים ומחוץ ל„אל־אזהר“, המשמש זה אלף שנים סמינר דתי מרכזי לכל צעירי המוסלמים כאשר הם שם, קמו בזמנים שונים ארגונים רבים, ששמו להם למטרה לטפח ולהעמיק את רגשי הדת בקרב שדרות העם. הנה, למשל,

„מפלגת האלהים“

גם מפלגה כזאת קיימת במצרים. חבריה הם קומץ צעירים מגדלי זקן, הדבקים כדת האיסלאם ומתיימרים באהבת „אללה ושליחו מוחמד“. בראשם עומד דוקא איש משכיל, שלמד יותר משמונה שנים באיטליה, באנגליה ובצרפת, וכיום הוא מכהן פאר במיניסטרי־החינוך המצרי כמפקח על ההשכלה המקצועית במדינה. צעירים אלה חותרים, לדבריהם, להשליט את מצוות האיסלאם בחיי המדינה, כפי שהיו מקובלים

ונתונים בימי מוחמד; ובמידה שהם רואים לתיקון החברה המצרית מבחינה מוסרית, לכלית או פוליטית, היו רוצים כי כל אחד מן התיקונים הללו יהא חתום בחותם האיסלאם. מנהיג המפלגה הזאת סובר, למשל, כי תיקון חייה הפוליטיים של מצרים מותנה בעיקר בפיוור הפרלמנט, חיסול המפלגות ובחירת "חבר-יועצים" שיעמדו לימין המלך, ואשר יסלו לידם את רסן המדינה. אחד היתרונות הנדרשים מן ה"יועץ" הוא "יראת שמים". כן רוצים חברי המפלגה הזאת להחזיר את האשה ה"ביחה", אל מעבר לחומת-החצר, לבל תוסיף להתנגש עם הגבר בשדה הכלכלה והחברה. על האשה לחזול, לדבריהם, מלהיראות בחוצות כשהיא גלוית-פנים ולהימנע לחלוטין מלהתערב עם גברים. בלעדי אלה אין אנשי "מפלגת-אללה" רואים כל תקוה לתיקון חייה הפנימיים של מצרים.

יש ואתה עומד ותוהה בפני ראש המפלגה: "היתכן? באמצע המאה העשרים מטרה ותכנית כזאת? האם לא יאמרו האירופיים כי חשכת העבר הרחוק חופפת עליהן?" "לא ולא!" — יענה ראש המפלגה בחמת אפו — "אני עצמי הייתי באירופה וראיתי בה, אמנם, ברק רב, אך לבסוף נוכחתי לדעת כי אין זה אלא ברק חיצוני. משום כך הגעתי לכלל הכרה כי התרבות האיטלאמית היא המתקדמת שבתרבויות העולם..."

אמנם, לא היה קשר בין מפלגה זו לבין "האחים" — אך רבים מתכריה נצטרפו לתנועת "האחים".

יד, "האחים" בכל

ההשקפות המוסריות והרוחניות שעליהן מושתתת "תנועת האחים", אינן נוסלות כמעט במאומה, במידת התיאוקרטיית שבהן, משאר הארגונים הדתיים מסין זה. גם הסן אלבנא וחבר מרעיו רואים בעיני רוחם את תנועתם כארגון דתי השואף למהפכה רוחנית בחיי החברה והמדינה, שחביא לתיקון האדם המוסלמי ותנקה אותו, כביכול, מחלאת החטאים הפליליים והמוסריים שבהם שטוף העולם הזה. מנהיגי "האחים" מעמידים פנים כמבשרים חדשים של האיסלאם וכיוצאי תנועה, "משיחית" איטלאמית". אין הם חדלים מלהטיף להחזרת זוהר העבר לדת המוסלמית, שרק ברוחה יתכן להגשים את שאיפותיה של מצרים.

המבדיל בין "תנועת האחים המוסלמים" לבין שאר הארגונים הדתיים הוא אופיה העממית-המוני, כי היא לא בחרה לעצמה לא מעמד מסויים ולא חוג מסויים, בעל אינטרסים חמריים או רוחניים, כשם שלא הגבילה את גילם של האנשים הנמנים עם חסידיה. ידה פשוטה לקבל תחת חסותה את הכל: — את האפנדי ואת אריסו, עשיר ורש, אציל ובן דלת-העם, פועל ומעבידו, וכן תמצא בתנועה זו אבות ובנים גם יחד, במידה שהדת האיטלאמית יקרה לשניהם.

אם בכל ארץ מהוה הנוער טיפוס חברתי מסויים, הרי במצרים הפרובלימה קשה במיוחד, ורבים מאנשי-המחשבה המצרים יושבים על מדוכתה.

האוניברסיטאות, ובתי-המדורש האחרים, פולטים מדי שנה בשנה אלפי בוגרים המהווים ברבות הימים, "גוש" בפני עצמו, ומעיקים על הארץ כולה. ההגה, בצד החינוך המחמיר בקיום המצוות הדתיות מקיים ראש "האחים" גם ארגוני ספורט ושעשועים, כשם שהוא מקיים תאינוער מיוחדים המסגלים לצמם אורח חיים צבאי, ועיקר כוונתו — ליצור תנועה שתהא, "דינאמית" במסגרתה התיצונות וריאקציונית בתכנה ובתפיסתה. בניגוד לכל המפלגות והארגונים במצרים נעשו "האחים" אפורופסיים גם לאשה הערבית ויצרו לה מסגרת מתאימה בתוך המערכת המסופעת של ארגונם.

זוהי אחת מהנחות היסוד של חסן אלבנא. תופעה מעניינת היא, שכל מי שנמנה עם „האחים“ רואה בתורתם את פרייטביטו הוֹא, או את פרי תנאי־חיינו של הוֹ, ואלו השקפותיו ומשאלותיו של היחיד, שתנועה זו מטפחת אותם, מטשטשות את „גוקדת השיתוף“ שבתכנית פעולותיהם ומגמותיהם של „האחים“, אכן, תורתם של ראשי „האחים“ נראית כמובנת לרבים, מאחר שהיא מרבה לדבר על ארגון העולם המוסלמי כנגד כל מי שאינו מוסלמי, על עליונותה של הדת האיסלאמית, אך יותר מכל על עליונות הגזע. הערבי והמסורת הערבית בכלל. ואמנם, שפעת נאומיהם, חיבוריהם ודרשותיהם של עסקני „האחים“ נצטרפה במשך זמן קצר לאוצר שלם של „מחשבה“ ו„רעיונות“ על סהרת האיסלאם, המסתמכים יותר על האינטואיציה של הדרשנים והמטיפים עצמם מאשר על עובדות של ממש. כי התכלית היתה, והנה גם כיום, להשפיע על הפסיכולוגיה של הציבור לכל שדרותיו, מתוך כוונת־זדון להאפיל על אפקי המחשבה של החברה בימינו, לדכא את רוח ההתמרדות בסדרי המשטר הנוכחי בארצות־המזרח ולבלנך את השאיפות לצורות חדשות בחיי החברה והתרבות. מתנגדי „האחים“ — והם רבים בכל מקום ומקום — רואים בצדק את עלייתם על הבמה הציבורית כהופעה פתולוגית, שמקורה בתנאי השפל של המוני העם הערבי, אשר התריפו ביותר במצרים, ומכיון שאין כמצרים להרפות הניגודים הפנימיים, מסתבר שדוקא משום כך היתה ל„ארץ המכורה“ של תנועת „האחים“, על גילויים אחרים בקו הנפתל של מדריכי „האחים“ נייחד את הדיבור בפעם אחרת.

ר ש י מ ו ת מ ד י נ י ו ת

” ש ש פ ט - ש ל מ ה ” ב צ ב א - ה ו ד ו

עם התקרב מועד חלוקתו של צבא קיסרות־הודו לשעבר, בין שתי מדינות. ההינדית המושלמית, רבו בעתונות הבריטית, הצבאית והכללית, כתבות של קצינים בריטיים ותיקים המביעים את צערם על „שבירת הכלי המשוכח הזה אשר נוצר וטופח ע״י חבר הקצינים הבריטי שבהודו במשך כמה דורות חיים ועמל“.

רבים מבעלי המאמרים והרשימות אינם מסתפקים בצד הסנטימנטלי שבדבר. הם מפסקים פיקפוק רב אם יוכלו בני־הודו כבר כרגע לנהל את ענייני צבאם במלוא היקפם — וביחוד בדרגות הפיקוד המנהל העליונות. מהם מתאבלים על שבירת מסורות־גדודים וסגל־מפקדים, הכרוכה בפירוק היסודות העדתיים והשביטיים השונים, אשר עד כה שימשו בצירופין ברוב יחידות הצבא ההודי. מהם טוענים לחוסר־אפשרות אובייקטיבי לנהל את ענייני הגנת־הודו המשותפת כלפי־חוץ ע״י שני מסות־כלליים נפרדים, כשחצי־האי מבור לרשנים, וביחוד כשרצועת־הגבול הצפון־מערבית תהיה בידי מדינת פאקיסטאן, הקטנה והחלשה בהרבה מרעותה, ונעדרת ה„עומק“ האינטרנטי — עובדה המגבירה את הסכנות הצפויות מעבר אפגניסטאן.

ומרכז-אסיה; ואלו באיזור הגבול הצפון-מזרחי, שהסכנות האורבות ממנו נתגלו מאז כיבוש-בורמה היפני, ישמשו מעתה בערבוביה: תחילה חבל אסאם, ההינדי ברובו, מאחריו — "מדינת-המזרח" של פאקיסטאן (המזרח-בנגאלית, בצירוף חבל סיחלאט, המושלמי ב־55 אחוז, מתוך אסאם), ורק מאחריה מדינת הינדוסטאן ("הודו") העיקרית...

• • •

סידור ענייני צבא-פאקיסטאן, אשר מרחק של כאלף ושלוש מאות קילומטר משתרע בין מדינת-המערב ומדינת-המזרח שלה, (ובדרך-הים יעלה המרחק בין נמליהן על אלפיים קילומטר!), מציג קשיים שאין להם, בעצם, פתרון. ונוסף על הכל — בא עניין מדינות-הנסיכים שבהודו, ומוסיף סבכים נוספים: סבך פנימי גדול, בהיות העיקרית שבמדינות-הנסיכים — מדינת ה"ג'וזאם" של היידראבאד — שהוא עצמו מושלמי, ואלו עד ל־90 אחוז מ־17 המיליון של תושבי מדינתו הם הינדים — תקועה בלבב ה"דומיניון" החדש "הודו"; וסבך מורכב עוד יותר, פנימי-חיצוני, של מדינת המהאראג'ה של קאשמיר, בצפון הרחוק, שבה השליט הוא הינדי, ורוב-רובם של ארבעת המיליון ומעלה תושבים שבה — מושלמים; מדינה זו גובלת בצפון-מערב באיזורי השבטים המושלמיים, אוהבי השוד והקרבנות, שבספר האפגאני; "פאקיסטאן המערבית" נכנסת מדרום כטריו בינה לבין דרום-הודו; בעוד שמצפון ומצפון-מזרח היא פתוחה להשפעות וחדירות מעבר אסיה המרכזית — הן מהשטחים הסובייטיים, והן מ"מזרח-תורכיסטאן הסינית" אשר להשפעה הסובייטית יש יד במטרה המדינית-הצבאית. לשם יצוב המצב בהודו, נוכח הסכנות הבין-לאומיות היכולות לנבוע מהתערערות מעמדה המדיני, ההגנתי והבטחוני-של הודו, מציעים כמה קציני-צבא בריטיים לנסות להקים שם — נוסף על חילות-המקום — גיס בין-לאומי ראשון, אשר ישמש בתפקיד דומה לזה שמילא שם הצבא הבריטי בשנתים האחרונות. אך ברור לכל כי היום אין להצעה כזאת אלא ערך אקדמי בלבד.

• • •

בינתיים, באמצע יולי, החליטה כבר, "מועצת-החלוקה" על חלוקת צבא-הודו, לפי סימן עדה, כפי שניתן לקבעו בערך". לפי זה יקבל "דומיניון-הודו" 15 מתוך עשרים ושלושה הרגימנטים של רגלים שהיו בצבא קיסרות-הודו. יצוין, כי מהודעה זאת אין לדעת בבירור בכמה בטליונים יתבטא הדבר למעשה, כיון שמאה וכמה הבטליונים שהיו בצבא-הודו המאוחד — פרט לעשרים הבטליונים לערך של בניגורקה — היו מחולקים, כדוגמת בריטניה, ל"רגימנטים", אשר מספר הבטליונים בהם לא היה שווה, כי הם היוו רק יסוד לחיול ומסגרת הברי-הקצינים ומסורת-הגדוד, אך זה מכבר חדלו לשמש גם חטיבות טקטיות מתמידות. ברם, יש להניח כי חלוקת חיל-הרגלים מתאימה ביסודה ליחס המספרי שבוטא במספר הרגימנטים.

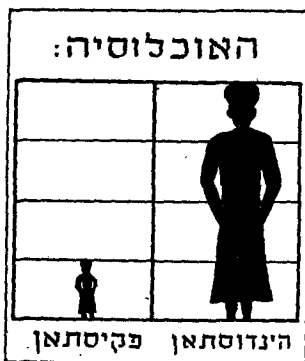
מחילה-השריון תקבל "הודו" 12 יחידות (רגימנטים של מכוניות-שריון וטנקים —

קלים ובינוניים), מחילה-התחתונים — 18½ רגימנטים (2 סוללות ר-24 כלייריה בכל אחד, לפי הדוגמה הבריטית), ומחילה-מהנדסים — 61 יחידות שונות (פלוגות-שדה של מהנדסים, פלוגות-ציוד וכי"ז). ואלו לפאקיסטאן ניתנים 8 רגימנטים-רגלים, שש יחידות-שריון, 8½ רגימנטים ארטילריים, 34 יחידות-מהנדסים.

יש עניין בדרך שנקטו בה להגשמת חלוקתו של צבא-הודו. היחידות ש-הוקצבו לכל אחת משתי המדינות-היורשות נקבעו לפי העדות או השבטים שהיוו עיקר בתוכן. הן הועתקו, לפי הצורך, לחזיות בתחום הדומיניון המתאים. הפלוגות של ה-„מיעוטים“ שבתוכן (כי כל בטליון רגלים בהודו כלל פלוגות של בני שתי עדות, או גם של יותר), או של פרטים — מועברים והולכים בהדרגה אל הדומיניון „שלהם“, ושם מספחים אותם אל יחידות מתאימות חדשות. כתוצאה מתהליך זה ייפגע קשה, למשך השנה הקרובה, ערכם הצבאי והלוחם של הגייסות ההודיים.

• • •

יש צד מספרי מעניין במצב שייוצר עתה, אשר הוא גם צד איכותי. מספר תושביו של דומיניון-הודו (יחד עם מדינות-הנסיכים שכבר נספחו עליו, או העומדות להיספח) יהיה רב יותר מזה של פאקיסטאן כמעט פי-ארבע. אך עצמת צבאו, לפי קוי החלוקה, תעלה רק פי-שניים (או קצת פחות מזה) על זו של חיל-פאקיסטאן (וגם בצי ובחיל-האוויר יהיה המצב דומה).

סיבות גיאוגרפיות והיסטוריות כאחת לדבר. פאקיסטאן — מדינת-ספר תהיה, וכן כלול בתחומה אחוז גבוה ביותר של „השבטים הלוחמים“ אשר בהודו. אורבא, אם ארץ-פונג'אב נחשבה למקור של כמעט מחצית הגייסות ההודיים (ולפי מספר תושביה היתה פחות מ-10 אחוזים באוכלוסית הקיסרות), הרי מעתה יגדל, לעומת העבר, אחוז החיילים הבאים ממקורות עדתיים חדשים, או ממקורות שהיו בעבר מקובלים פחות, ואין זה מן הנמנע שערך נעמוד בפני חזיון של התחרות בעצמת הצבאות, כשלעומת המסורת הלוחמת של המושלמים הפונג'אביים, למשל, או של הפתאנים מגבול אפגאן. יטיל דומיניון-הודו, יחד עם שבטיו הלוחמים הוא (המהרטים, הרג'פוטים, וכ"כ הסיקהים) גם את יתרונות הכל-כלה וההכשרה הטכנית שלו.

כבר צוינה בעיית הנסיכויות ההודיות. יש מהן אשר קיימו בעבר צבאות שלא היו חסרי-ערך (ביחוד — הידראבאד וכמה מהנסיכויות הרג'סותיות). עם חלוקת הקיסרות-לשעבר נטו כמה מהגדולות שבנסיכויות לנקוט בדרך של עצמאות. הידראבאד, למשל, וטרבאנקור (נסיכות-רוף הינדית, בת 6 מיליון תושבים) כבר הודיעו על כוונות כאלה. הנה, באה ביולי הודעת המשנה-למלך, כי נסיכות אשר תבחר בדרך כזו — תמצא את עצמה מנותקת מכל מקור של אספקה צבאית ושל ציוד-מלחמה תדיש. ימים מעטים לאחר זאת הודיעו הנסיכויות הנ"ל על החלטתן להצטרף אל דומיניון-הודו: — החלטה שצריכה היתה להיות קשה ביותר בשביל הניוצם, גדול נסיכי הודו, מושלמי קנאי, "הער לסיסמאות פאך אסלאמיות" ומקיים בצבאו גדוד ערבי מיוחד.

עכ"פ, עוד תתיצב לפני הדומיניונים השאלה של תיאום בין צבאותיהם לבין חילות הנסיכים ה"פריטיים".

• • •

וזאת לזכור: גם באם נתעלם מבעיות מדינות-הנסיכים, מוסיפים להישאר גם לאחר החלוקה, הן בהינדוסטאן והן בפאקיסטאן, מיעוטים ניכרים — של עשרות מיליונים! — מושלמים מזה והינדים מזה, מבלי לדבר כבר על סיקחים ועדות קטנות אחרות. (רק 50 מיליון מהמושלמים נכללים בתחומי פאקיסטאן, ואלו 30 מיליון — יישארו גם בעתיד תחת שלטון דומיניון-הודו; ואותה פאקיסטאן שנתאשרה קרויה בפני רבים "קצוצה"). הסיקחים ודאי שיוסיפו למלא תפקיד צבאי רב-ערך, וביחוד במדינת-הודו, בה ירגישו את עצמם יותר בני-בית, וגם יהיו מרובים יותר מאשר בפאקיסטאן. מיניסטר-ההגנה של מדינת-הודו — סיקח הנו, אות התחשבותה של המדינה החדשה במיעוט רגיש וגאה זה, בעל תכונות-לוחמים מובהקות. אכן, אף במדינת-הודו תוסיף להתקיים שאלת המיעוטים בצבא, והתרכב העדתי של גדודים וחיטיבות. בהרדו כפאקיסטאן תעמוד שאלת שיון המיעוטים בשירות הצבאי, על חובותיו וחיותיו.

• • •

עם חלוקת הודו לשני דומיניונים חדשים (זהו, עכ"פ, מעמדם למשך השנה הקרובה) התליט כל אחד מהם להזמין קצינים בריטיים גבוהים בתור מצביאי צבאותיה. שנהי הגנרלים שהוזמנו הם בעלי ותק מחזית בורמה — הגנרל סלים הוזמן לשמש מצביא לחיל הינדוסטאן, והגנרל מאַסְאָרוֹי — כמצביא חיל פאקיסטאן. מכל מקום ברור, שבשנים הקרובות יוסיף בסיס זיוגם של צבאות הודו להיות קשור למתכונת הזיוג הנהוגה בהם כיום, דהיינו, לפי המבנה הצבאי וטיפוסי-הנשק הבריטיים; — במידה שאספקת נשק מאמריקה, למשל, לא תשנה אותו. הן המסיבות המדיניות בהודו והן מצבה הצבאי מביאים לידי המסקנה כי על רקע המצב הכללי במזרח, עתידה מעתה הודו (וביחוד — הודו הצפונית, המושלמית) לשמש, למשך תקופת-שנים לא-קצרה, גורם מסייע ומחמיר — ולעתים גם מקור ונקודת-המצא — לחוסר-ציביות, ואולי גם לזעזועים, בכל רצועת ארצות-האיסלאם, המשתרעת מהררי טיבט ועד לחופי-הים-התיכון.

„טראנס־ערב“ — מסי״ב איסטרטגית

לפי כתבה לונדונית מאת ג'ון קמחי מראשית יולי, יש לצפות עתה לתזוזה ניכרת במצבה האיסטרטגי של ערב־הסעודית — וכן בהשפעה האמריקאית במזרח־התיכון — עקב החלטת אבן־סעוד כי יש להתחיל עוד השנה בסלילת מסה״ב ה„טראנס־ערבית“, מראס־טנורה שבחוף המפרץ־הפרסי (מול איי־בחריין) אל ריאד בירתו, השוכנת במרכז ערב. הוא גמר אומר להתחיל בכך „על אף עצת מומחים בריטיים ואמריקאיים, אשר לפיהם לעולם לא יהיה מפעל זה נושאת־עצמו“.

אורכה של מסה״ב שבתכנית יהיה כ־500 קילומטר. בנקודת מוצאה, ראס־טנורה, נמצא בית־הזיקוק הגדול ביותר של חברת נפט־ערב האמריקאית. מכאן תלך המסילה אל קתיף ודמאן, מרכזי התפוקה העיקריים של שדות־הנפט האמריקאיים החדשים. משם תימשך לעבר הדרום, בואך ל„בוה“ המדבר הסה ותפנה משם מערבה, לאורך נתיב השיירות, כיברת־דרך של 350 קילומטר בערך, ותעבור את מדבריות סומאן הנוקשות עד לכאפס — מקום ממנו תבוא תפנית לעבר דרום, אל ריאד, אחת משתי בירותיו של אבן סעוד (הבירה השניה היא מפה אשר בחיג'אז).

מניחים כי מסי״ב תושלם במשך שנתיים בערך, וסלילתה תעלה ב־22 מיליון דולר; יש לחשוב כי הסכום הזה יבוא מתשלומיה של חברת הנפט המשלמת לאבן־סעוד תשלום מסוים מכל טון תפוקה.

אולם בינתיים נערכות גם תכניות נוספות, להארכת המסילה בעוד אלף קילומטר נוספים עד לחוף ים־סוף, ליד ג'דה, ולחיבורה (כנראה במדינה, או בחצי הדרך בין מדינה למכה), עם מסילת הברזל החיג'אזית. משתושלם תכנית מעין זו תעניק לאבן־סעוד קשר־רכבת ישירים עם עבר־הירדן, סוריה, א״י, מצרים ותורכיה — ועם זאת גם כוח רב הרבה יותר בקרב הליגה הערבית. אכן, לפי מקורות ערביים בני־סמך, אחד הקשיים שבהם נתקל כעת אבן־סעוד לגבי תכנית כזאת הוא, כי משרד המושבות הבריטי מסרב לסייע בדבר, במידה שהוא נוגע בא״י; וכן לא הצליח עדיין אבן־סעוד להגיע לידי הסכם בענין זה גם עם עבר־הירדן, אשר דרכה עובר חלק חשוב של המסילה החיג'אזית (בענין זה — ראה הידיעה ב„צורר“ זה, בדבר המו״מ בין המדינות בעלות חלקי המסילה). אולם, היות ואין זאת מטרתו המיידית, הרי אין בדבר כדי להפריע לתכניות הסלילה שלו למשך השנתיים הקרובות. חשיבותה האמתית של מסילה חדשה זו היא בכך, כי משתושלם תעתיק בהדרגה את נקודת־הדגש האיסטרטגית שבשטחיה ובמעמדה של ערב הסעודית מחופי ים־סוף אל המפרץ הפרסי: דהיינו, מה„איזור“ הבריטי שבמזרח התיכון לעבר ה„איזור“ האמריקאי (נוסף על כך — עיין במפה „הפשפש האחורי האיסטרטגי של ים־סוף“, — ב„מערכות“, ל״אל־ב“ — המבליטה את הקשר שבין נמלי חוף מצרים וסודאן לבין נמלי חיג'אז, ובין

מסילת הברזל המצרית קנה־ספגה מהנילוס אל ים־סוף, לבין כל מסילה שתיבנה בחופו הסעודי של ים־סוף ותחברו עם המפרץ הפרסי. — המער').
 להתפתחות חדשה זאת מיחסים ערך רב הרבה יותר מכפי שנראה מהמבט הראשון, היות והאמריקאים כבר החלו מרחיבים את הנמל הטבעי שבראס־טנורה עד להיותו נמל מסחרי גדול, בעל מים עמוקים — אשר, כפי שסבורים בלונדון, נקל יהיה להרחיבו הרחבה נוספת, עד כדי כללו גם בסיס לכוחות ציי־מלחמה.

(וזאת לזכור: צי מלחמה בימינו כולל, במרכזו, כוח של נושאות־חטוטים; ונמל מעין זה עלול על כן לשמש בסיס־בכוח גם לחיל־אויירי בעל היקף, העשוי להגיע לשם בנושאות־חטוטים שלו, הוך כדי שבו־עשבעיים, כשהוא מביא אתו את כל אספקתו ו„מנגנון־הקרקע“ שלו ויהא מסוגל להפעלה מיידית. עוד על זאת — ראה ב„מערכות“ י"ח—י"ט במאמר על „הערות למושגים גיאופוליטיים“, עמוד 73, בדבר בעיית שיווי־המשקל שבין הכוח היבשתי הגדול של ברית־המועצות שבצפונה של אסיה, לבין הכוח הימי־האויירי של „מעצמות־המערב“ העשוי להיתלות בפאתה הדרומית של היבשת הענקית. — המער').

לפי מקורות סעודיים בני־סמך, טרם הוגשה ע"י ממשלת ארה"ב הצעה מפורשת בדבר בסיס־ציי כזה, אולם רומזים לכך כי המלך אבן־סעוד שקל את האפשרות הזו והיה מסכים לדבר, אילו נתאשר ע"י האומות המאוחדות. ברם, נראה כי הוא משוכנע שהרוסים לא יסכימו לכך, לפחות ב־5 השנים הקרובות, ובאם יידרש יפעילו את ה„וטר“ שלהם. כנראה סבורה סעודיה כי תוכל להסכים להחכרת בסיס־ציי לארצות־הברית ולבריטניה במשותף באם רוב האומות המאוחדות תסכמנה לכך — גם על אף התנגדותה של רוסיה אם תתעורר. על כל פנים, ברור הדבר כי הצעה זאת התקדמה במשך החדשים האחרונים מעבר לשלב של תכנית תיאורטית גרידא.

יש עוד להוסיף לציוניו אלה של ג'ון קמחי כי בדהראג, הסמוכה לראס־טנורה, נמצא אוירודרום אמריקאי גדול, (ראה ב„מערכות“ ל"א—ל"ב), ובו כל הסידורים הדרושים ואפשרויות פיתוח רבות, אשר הוקם שם לפני זמן לא־רוב ע"י צבא ארה"ב. אוירודרום זה משלים את תמונת הצומת האיסטרטגי־התחבורתי החדש העומד להינצר בחופה המזרחי של ערב־הסעודית, — והעשוי, בין השאר, להקטין את הצורך בהחזקת כוחות בריטים בדרומה של עיראק ובסמוך לגבול האיראני.

גייסות בין-לאומיים: כיצד — ומתי?

בעצם השלטתו האמתית של משטר בין-לאומי יציב — דהיינו, כשבאים למלא תוכן אמיתי את מסגרת „האומות-המאוחדות“ — נעוצים קשיים רבים; ואפשר שביטויים הסמלי והנוקב ביותר מתגלה בסוגית כוחות-הבטחון הבין-לאומיים, אשר לפי תפיסה שהונחה ביסוד ארגון האו"ם, נועדו להיות שליחי הכלל העולמי, לשמירה והגנה שלמה, ללא-משא-פנים, על בטחוננו ושלומנו של העולם.

אין אולי מוסד או ועדת-בירורים מטעם האו"ם — לרבות הועדה לאנרגיה האטומית, שנתפרסמה בדרכה זרועת-הקוצים — אשר ירבה בו כל-כך הקושי להגיע אף לנקודות-מוצא משותפות, ראשוניות ביותר, כב„ועדת-המטה הצבאית“: חברי „ועדת-מטה“ זו, שהוקמה לפני כשנתיים, נפגשים רק לעתים רחוקות באשר גדול מדי המרחק בין תפיסות-היסוד של ב"כ המעצמות הגדולות המשתתפות בה, ועל אחת כמה וכמה בין הצעותיהם הממשיות.

עם זאת, יש ענין רב להתבונן בטיב-העמדות וההצעות המופיעות לבירור ב„ועדת-המטה“, גם אם הצעות אלה הנן הצעות טכסיסיות-גרידא. שהרי מקובל ומובן לכל, כי מבלי כוח-מגן בין-לאומי לא יקום, בסופו של דבר, משטר מעוצב ושליו ברחבי העולם. ויתכן כי מתוך הגישושים והפולמוס של ימינו אלה יעלו גרעינים לצורות הארגון הביצוע של תקופות מאוחרות יותר, קרובות או רחוקות.

• • •

כרגיל וכמקובל בימים אלה מתגבשים חילוקי-הדעות סביב נגידים שנין עמדות הנציגים הסובייטיים מזה, לבין אלו של „מעצמות-המערב“ מזה. פירוט חילוקי-הדעות דיו כדי לעמוד על כל חומרם היסודית.

בראשית מאי נתפרסם דו"ח של „ועדת-המטה הצבאית“ של האו"ם, ולפי „מקורות יודעי-דבר“ אשר ל„רויטר“ בניו-יורק, ניתן לסכם את הקשיים שצוינו בו וש„חסמו ועיכבו בעד הקמת צבא-אומות-מאוחדות עולמי“, בארבע נקודות-מהלוקת עיקריות שבין ברית-המועצות למעצמות-המערב:

(א) מה הם הכוחות אשר על כל חבר באו"ם יהיה לספקם להרכב הגיס המשותף?

(ב) הייקבע איזה מועד מפורש ל„פינויו“ של כוח-צבאי מטעם האו"ם מהשטחים שבהם הופעל, לאחר שבוצעו האופרציות שלו נגד מתקיף?

ג) התצטרך כל ארץ להעמיד בסיסים לרשות גיסה-האומי?
 ד) היכן יחנו, חטיבות-המכסה, אשר כל מדינה תספקן לגיסה-המשותף?
 הידיעה הנ"ל לא ציינה, מי הם שנקטו בעמדות השונות בכל אחת מנקודות-המחלוקת שצוינו לעיל. אולם כעבור זמן לא-רוב עלו העניינים על שולחנה של "מועצת-הבטחון" — ובה הודיע א. גרומיקו, כי נתעוררו "חילוקי-דעות רציניים" ביחס לדו"ח, "ועדת-המטה"; הוא עמד על כך כי הכוחות, אשר יוספקו לגיסה-המשותף ע"י כל אחד מ"חמשת-הגדולים" (ואין זה ברור, האם הכוונה היא כי אף אחת משאר המדינות לא תשתתף כלל במסות-חיל משלה) יהיו "שונים בגודלם ובהרכבם" (סעיף "א" בנקודות-המחלוקת שצוטטו לעיל); כי חברי אומ"מ לא יידרשו לספק בסיסים ל"צבא-העולם", וכי הכוחות מהם יורכב הגיס יחנו בשטחי מדינותיהם-הם בלבד (סעיפים "ג" ו"ד"); וכי הממדים הכוללים של הגיס חייבים להיות קטנים.

בהערותיו אלו של גרומיקו, כפי שנתפרסמו, לא צוינה העמדה הסובייטית בענין הגבלת-הזמן ל"פניגוס" של כוחות-אומ"מ לאחר המקרים בהם יופעלו. אולם מותר להסיק ממגמת הביטחון כי ברית-המועצות היא שעמדה על קביעה מוקדמת של הגבלת-זמן כזו, מתוך חשש לשליטה פוליטית-צבאית ממושכת מטעם האומ"מ באיורים המסוכסכים של העולם. מתוך מגמה זו מתבררת גם מידת אירצונה של ברה"מ כיום להסכים לכל מיזוג כוחותיהן של המדינות השונות לגיס בין-לאומי אחד כל שהוא; המכסימום אליו ניתנת הסכמתם הוא צירופי-ברית של חטיבות לאומיות, ה"מוקצבות" לכך למפרע ע"י מדינותיהן.

בראשית אבגוסט ש. ז. הגיעו הדברים עד כדי כך, שהגנ' מקנארני, ב"כ ארצות-הברית, ו"ועדת-המטה-הצבאית", הכריזו בנאום שידר ברדיו כי רוסיה מפריעה להקמת כוח-לוחם של האומ"מ. לפי סיכומו, מכיל הדו"ח שהוכן ע"י ועדת-המטה הבין-לאומית, "לאחר שנת דיונים עקרים" 41 סעיף, ל-25 מהם הסכמנו כולנו; דעותינו נחלקו ב-16 סעיפים, ומאלה ב-11 מקרים היה ניגוד בין דעת רוסיה לבין דעת כל שאר המשתתפים. תביעת רוסיה שכל מדינה תעמיד מספר חיילים שווה ומכסת-ציוד שווה תביא, לדברי הגנ' מקנארני, לידי "ארגון צבאי שיהא מושחת על עצמתו של החלש שבחבריו". (אכן, לצד אחר של העמדה הסובייטית — בענין הבסיסים — לטענתו של גרומיקו כי "חניית חטיבות זרות באיזו ארץ איננה מסייעת לאוירה טובה וליחסי-שכנות", נמצאו תומכים בין אנשי-הצבא הבריטים, בהערות כגון, "הרי זה דבר שהשכל-הישר מחייבו").

כשנשאל הגנ' מקנארני לדעתו מתי יקום הגיס הבין-לאומי, השיב: "לא לשם אמירה בעלמא אומר אני, כי הייתי רוצה שימצא אדם אשר יוכל להשיב לי על שאלה זאת; כי יתכן ועתידו של העולם תלוי בהקמתו של גיס זה בהקדם".

אכן, במציאות זו של מעצמות המנוגדות זו לזו מיסודן, והמסרבות לחלוטין לותר על רבנותן של המה, מתיצבת כאן בגרעין כל הבעיה של „ממשל עולמי“. כל עוד לא השתנה רקע מציאותי זה — נגזר על הדיונים בדבר „צבא בין־לאומי“ (החסר משה „בין־לאומית“) לנוע סביב נקודות מחלוקת תיאורטיות־למחצה וממשיות־למחצה. ואף אם יושג הסכמה בדבר סידורי־ברית לעת הצורך, לא יהיה בזה, ביסודו של דבר, יותר מאשר הכנת שיתוף־פעולה צבאי על יסודות של ברית.

על רקע זה מלמדות גם ההערות של גרומיקו: „אין לפתור חילוקי־דעות אלה על הצבא־העולמי אלא אם תשחררנה האומה־מ מתלותן בענייניהן של אומות אדירות ורבתי־השפעה ידועות“; וכי — „לא כולם שמרו עד כה, על תנאי בלתי־נמנע זה בעבודתה של ועדת־המטה הצבאית“... אכן, מומחים בענייני צבא, אמריקאים ובריטיים, אשר עקבו זה חדשים רבים אחרי עבודתה של „ועדת־המטה“, ציינו, כי מצב זה יכול להביא רק לידי „וטו“ סוביטי, או הימנעות־מהצבעה, אשר בעקבותיה לא תהיה, למעשה, ברה־מ חייבת לקבל את דו"ח הועדה — בדומה למה שקרה לדו"ח הועדה לשאלות האנרגיה האטומית.

אין להניח כי סיכום זה ישתנה במשהו כל עוד לא נוצר המצע להסכם מדיני־כלכלי־בטחוני כולל יותר בין „שלושת־הגדולים“, שיהיה בו כדי לעצב את שיווי־המשקל העולמי למשך תקופה מסוימת.

נשק אטומי בין־לאומי — בעד ונגד

מפנה מסויים במגמות־המחשבה בקרב „נפש המאזנים“ באו"מ (דהיינו, המדינות בשני ה„קטבים“, — ארה"ב ובריה"מ) לגבי מעמדו העתידי של הנשק האטומי בעולם — וכתוצאה מזה, גם לגבי טיב הגיסי הבין־לאומי בשעה־שיוולד — נתגלה בזמן האחרון במיוחד (יולי ש. ז.) במושבה של „ועדת האנרגיה האטומית“, הועדה אשרה באופן עיקרוני את הצעת רוסיה — שנתמכה ע"י בריטניה, קנדה, אוסטרליה, סין, ברזיל ופולין — כי יש לחסל את כל כלי הזין האטומיים. אם אמנם תתקבל התכנית ע"י ארגון האומות, יהיה פירושו כי אף „חילי־המטרה הבין־לאומי“ המוצע לא יוכל להשתמש בשום זין אטומי; ואלו לפי „התכנית ברוך“, שאושרה בסתיו אשתקד ע"י האספה הכללית של האו"מ, עמדו להתיר ל„חילי־מטרה“ זה את השימוש בכלי־זין אטומיים.

לא נעדרר־ענין הוא הפרט הבא: הציר הסורי התנגד להצעה שנתקבלה הפעם, בטענו כי השימוש בנשק אטומי (כנראה — ע"י הגיסי הבין־לאומי) „היה מפחית את הסיכויים לתוקפנות“. ואלו ציר ארצות־הברית לא הביע כל דעה שהיא. ההצעה החדשה תועבר עתה לשיקולה של מועצת־הבטחון. אכן, כל עוד לא הוחלט מפורשות על/הקמת הגיסי הבין־לאומי — מזה, ועל הסדר מוסכם של האנרגיה האטומית — מזה, ערכה של ההצעה הוא אקדמי בעיקרו.

סידורי - שותפות? - צבאות רגיונליים - אזורים

נוכח ההתגבשות (ולו גם הזמנית) של מצב "ברוגז" בין-לאומי, מקבלות משקל מיוחד ההכנות לסידורי-בטחון חלקיים, אשר גם במצב הדברים הקיים משמעותן למעשה, בריתות חלקיות — וכתור כאלו הריהן גם מקור של איום הדדי בין קבוצות-הברית השונות. איננו יודעים הרבה על המתרחש בענין זה באזורי ההשפעה הסובייטיים (נוסף להסכמי א-חידות — הזיון עם מדינות אירופה המזרחית-התיכונה והבלקנית, וההשפעה ההדרגתית-צבאית הכללית), ואלו במסגרת מדיניות-האיסטרטגיה האמריקאית (ובזו האמריקאית-הבריטית) בולטים החזיונות הבאים:

1) המשך ליכודם של סידוריהמגן הפאן-אמריקאיים, בצידו, באימון ובעיבוד תכניות-מגן, אשר יסוכמו ויוכתרו בוועידה הכל-אמריקאית שהתכנסה ב-15 באוגוסט לשם דיון בכל פרשת-עניינים זו (בענין מגמה זאת — ראה ב"מערכות" לג—לד עמ' 108).

2) ההסכם הבריטיו-אמריקאי בדבר האחדה מרחיקה לכת (אם כי לא שלמה) של הנשק ושל דרכיה-אימון, וכן בדבר חילופי-קצינים בין צבאותיהן. (לגבי התכונה לקראת אלה — ראה ב"מערכות" ל"ז עמ' 89, ובחוברת זו עמ' 82).

3) ההסכמה הבריטית-האמריקנית להתיר את השימוש בבסיסים, שהועמדו ב-1940 לפי הסכם צ'רציל-רוזבלט לרשות ארה"ב, ל"99 שנה" (בנייר-פאונדלנד, אייברמודה ואיי הים הקריבי) גם ל"אומות שלישיות" — כמסתבר, אומות אמריקה הלטינית, ואפשר גם מדינות מערב-אירופה; והדברים על התפתחות דומה גם בתחומי העופה אזורית יש בהם גם משום הידוקייתר של סידורי הבסיסים-המשותפים בכללם.

4) ואחרון-אחרון חביב — פיתוח הנמל רבי-האפשרויות באיזור מסורתי של השפעה ימית-בריטית — בחופה המזרחי של ערב — ע"י כוחות ארה"ב: — פיתוחו של נמל זה (ושדה התעופה הסמוך) עשוי להתגלות כגורם בעל משמעות מדינית ואיסטרטגית מרחיקה-לכת ביותר (בענין זה ראה עוד בחוברת זו ברשימה "טרנס-ערב — מסי"ב איסטרטגית" בעמ' 76).

במסגרת מגמה כללית זאת צריך יהיה לראות ולהעריך גם את הסידורים שייקבעו (כאשר ייקבעו) לבטחונן-המשותף של שתי מדינות הודו החדשות (פאקיסתן והינדוסתאן, או "הודו"), ולמידת ההשתתפות בסידורים אלה (אם תהא כזאת) של כוחות חיצוניים, טכניים או כלכליים, ובמיוחד צריך יהיה להפנות תשומת-לב למעמדה העתידי של נסיכות קאשמיר, אשר יתכן כי נועד לה תפקיד דרמטי ורבת-הפוכות בהתפתחות יחסי-הגבול שבין איזור ההשפעה הסובייטי לעולם הסובב.

• • •

על רקע זה של סידורים חלקיים או "פרטיים" נראית עתה באור שונה

במקצת גם מגמתן של כמה ממדינות ערב ללכוד „צבא־רגיונלי“, „מורח־תיכוני“ (למעשה: — ערבי) אשר ימלא תפקיד „אזורי“, מוסמך גם מטעם ארגון האו"מ (בענין זה — ראה ב„מערכות“ חוב' ל"ה עמ' 89). הניגודים הפנימיים (ביחוד, סביב בעית „סוריה הגדולה“, וכל המסתעף ממנה) ודאי שאינם מסייעים להתגשמות חלום מעין זה. אך גם התמורות במצבים בין־לאומיים פשוטות ממנו את עלי־ההסואה בהם קושט בעבר. לעומת זאת גדלה והולכת הסכנה שב„הפצת“ סיוע וציוד אמריקאיים בין מדינות ה־מזרח־התיכון ונסיכויותיו, שהיא, לרוב, גם חסרת־הבחנה מבחינה מדינית (ואיסטרטגית) מרחיקה־ראות. (ראה גם את הציון „המשלחת הצבאית הבריטית לסודיה“ ב„צורך“ שבחוברת זו). מהפצת „זרעים“ אלה עלולות לבבוט מפלצות מקומיות לא־מעטות, שאמנם תהינה בנות־חלוף, אך עם זאת ניתנת להן בינתים היכולת לגרום בילבולים ונזקים הרבה.

תחת ה־טחה בפני האטום — הגנה על האטום

אילו הושג (ואם יושג) הסכם בין־לאומי בבעית האנרגיה האטומית, הרי הדעה נותנת כי נוסף למנגנון הפיקוח הבין־לאומי — שסביב צירו הסתובב עיקר הויכוח בועדת האו"מ בענין זה — היה קם גם כוח־מגן, לשמירה על אותם מפעלים אטומיים, אשר יימצאו ברשות בין־לאומית, ואלו עתה (ביוני ש.ז.) הוחל במדינה שהיא (לע"ע) בעלת־המונופולין לחרושת האטומית בחיול „חיל־בטחון־לאנרגיה־אטומית“ משה, חיל ראשון ומיוחד במינו.

אנשיו של חיל־משמר אמריקאי חדש זה יאומנו ככל טכסיסי „קומנדו“, בשביל שמירה מעולה על מפעלי הפצצות האטומיות מפני חבלנים מקומיים או פלוגות־נחתנים. אנשי חיל זה ילבשו מדים מיוחדים ויחלפו את המשמרות הנוכחיים, המקיימים מטעפ הצבא. המועמדים הוזהרו כי „הם יועמדו בפני סכנות־גוף, שעות־עבודה ממושכות, תנאים אקלימיים חמורים (הכונה, כנראה, לצפון־קנדה ולאסקה) וגובה רב (באזור־ההרים שבארה"ב עצמן, ובחבל־הקוטב)“.

אכן, מבחינות ידועות אף זהו גיס „בין־לאומי“. אלא שמקורו לא במידת ההסכם, כי אם במדרגת הניגוד....

הסכם - ג'נטלמנים

והאמריקאי יעברו בנילילה לשימוש באותם הטיפוסים של הותחים, מטוסים ורקטות, הואיל ושינוי כזה יהיה, "בזבזני ויקר מדי". אולם בתוקף ההסכם ייהנו הבריטים מן ה"גישה אל נסיונות הפיתוח האמריקאיים האח"רונים ביותר בתחום קלעים-מנוהלים ארוכי טווח" כגון — הרקטות הגרמניות V-2. שנוסן במדבר, "החולות הלבנים" שבמערב האמריקאי, וכן אל נסיונות ארה"ב בשטח מטוסי ההדף. מאידך תגלה בריטניה לארה"ב את תוצאות נסיונותיה, ובכלל זה תוצאות ניסויי הרקטות הנערכים עתה במדבריות אוסטרליה המרכזית.

לאחר סברות רבות, והכת"רות הרבה, בדבר ברית טכ"נית-צבאית בין ארה"ב ובריטניה גילה קצין גבוה של צבא ארה"ב כי אכן הושג, "הסכם ג'נטלמני" בין שתי המעצמות דוברות האנגלית בדבר האחדת כל-יזין שוריים; לפי זה תיהנה כל אחת מהן מגישה חפשית אל הסוגים השונים של "קלעים מנוהלים", מטוסי-הדף וכלי נשק מחודשים אחרים אשר לרשותה. אם כי לא נוסח אותו ההסכם בכתב הרי, לדברי אותו קצין, כוחו המחייב אינו נופל מזה של חוזה רשמי. אין פירושו של דבר כי הצבאות הבריטי

במערכות המגן בארה"ב

כדוגמת בריטניה, לענף השלישי האבטונומי של הכוחות (הלוחמים). הדעה השוררת היא כי שינוי ארגוני זה, שבחלקו הוא פרי נסיונה המר של תבוסת "פירלהרבור", יגביר גם את כושר-המגן האמריקני וגם את הכושר לאופרציות מעבר-ימים.

לעומת אלה קיצץ הקונגרס בתכנית הגייבוש-הצבאיי-המשותף של חצי-הכדור המערבי ע"י סירובו לאשר המשכת משלוחי נשק למדינות אמריקה-הדרומית. אין לנחש עדיין כיצד תדע הממשלה להתגבר על מכשול זה או לעקפו. (אכן, בכמה מקרים כבר הצליחו פקדי המיניסטריונים הנוגעים בדבר, לספק לאמריקה הלטינית כמותות נשק ניכרות באיטליות שונות; במקום שישנו הרצון — תמצא גם הדרך) אך גדולה מזו: עוד לא נתקבלה הסכמת הקונגרס לחוק חובת-השירות הכללית אשר הוצע ע"י הממשלה, ויש לשער כי בעיה זו עוד תעלה על הפרק מחדש.

בשני דברים קידם קונ"גראס ארה"ב במשך חדשי 1947 את הפוליטיקה הצבאית של ממ"ש

שלת טרומן (על כל השפעותיה על מדיניות החוץ האמריקנית), ואלו בשנים אחרים הציג סימני שאלה לגבי דרכי התגשמותה האפשריים.

לאחר ספקות רבים מטעמי חסכון, קיבל את תביעתו של גנ' אייזנהאואר (מי שהיה עד כה ראש המטה של צבא ארה"ב, והעומד לצאת בדימוס) שלא לקצץ בתקציב-הצבא, וביחוד בסכומים המיועדים לתעופה, לפיתוח כל-ינשק חדשים ולהחזקת חילות הכיבוש מעבר-ימים. כן אישר הקונגרס את חוק הא"חודת השירותים המזוינים של ארה"ב, אשר לפיו יועמדו מעתה הן הצבא והן הצי תחת פיקוחו של מיניסטריון אחד להגנה לאומית שלפקודתו יסורו שלושה "מדורים": לצבא, לצי ולחיל-האוויר (ההופך עתה גם בארה"ב,

מועסקים בתפקידי חיל-כיבוש מעבר לים ;
ואשר לצי — הכולל באמריקה גם את קור-
פוס „צבא-הצי“, ובו כמה דיביויות ורבות
אדם — הרי השנה תהיה עצמה 471.000
איש, אך לפי התכנית תופחת בשנה הבאה
עד כדי 320.000.

דהיינו, השנה ימנו עדיין השירותים המ-
זוינים של ארה"ב קרוב למיליון וחצי איש.

עם ההסדר ה„משולש“ החדש של הכוחות-
המזוינים האמריקאיים בניצוחה של מחלקת-
הגנה אחידה, על שלושת מחלקות-השירות
הכפופות לה, נקבעה מחדש גם עצמתם ה-
מספרית של כל אחד משלושת ענפי-השירות
לזמן הקרוב. חיל-האוויר, ההופך, כאמור, ענף
עצמאי, ימנה מעתה 400.000 איש, ולהם
28.000 מטוס, צבא היבשה של ארה"ב יכיל
600.000 חייל וקצין — אך כמחציתם יהיו

ה צ ב א ה ב ל ג י ב ה ת ח ד ש ו ת ו

(פלוגות המחץ שלו וצנתו)

רבות-דמיון אשר אפשר ובזמן מן הזמנים או
במקום מן המקומות יצטרכו להם לשימושן
של גיס צנחנים זה, לתכלית חבלות מיוצ-
גים כאן צירופים רבים של חמרי-נפץ, מוק-
שי-זוטא ואמצעי-הצתה שונים שאפשר להש-
תמש בהם כבמטעני נפוח המוצמדים לפסי-
מסילות-הברזל, או כצירופים מורכבים אחרים,
חדשים ושונים, מעניינים מאד הם המוקשים
השטוחים הקטנים הממולאים חומר-נפץ א-
דיר-רסק, אשר נועדו להריסת שדות-תעופה.
לענין המוקשים הללו משתייך גם מוצג אחד
בצורת קופסא, אשר בה מרוכז אוסף של
שפופרות-זכוכית קטנות, בעלות צבעים שר-
נים. שפופרות אלו, לצבעיהן, מכילות חומ-
צות חריפות שונות, אשר יש למזגן
לתוך מדלק-המוקש — לפי טבלא, המודבקת
אל פנים מכסה הקופסא והמציינת את דרגת
חריפות החומצות למיניהן ואשר, בהתאם
לצרכי המסיבות, יוכלו להפעיל את נוקר-
המדלק, במקדם או במאוחר, כרצוי.

אשר לצירוף והרכבן של פלוגות-המחץ
הבלגיות הרי אלה דומים במידה רבה למב-
נה „פלוגת-הרמנים“ אשר בכל רגימנט-רגלים
שויצרי, לכך מוסיף המסתכל, איש שויצריה,
בהדגשה יתירה, כי חיל הרגלים הבלגי מש-
תמש שימוש רב במכשירי-אל-חוט
גדולים וקטנים, שהפכו להיות אמצעי שאי-
אפשר בלעדיו בכל גיס חדיש.

לפי הערכתו של כו-
קר שוויצרי, בראשית
1947, הרי הצבא ה-
בלגי הוא אחד החדי-
שים בגייסות בעלי

הברית. לאחר נסיונותיו בשדות-הקרוב ברא-
שית המלחמה גיתנה לו האפשרות, בשנות
התארגנותו מחדש באנגליה, לבנות את
בניינו שוב מן היסוד. כמעט כל
הארטילריה שלו היא ממונעת וניתנו
לה כלי יריה מן הטיפוסים החדישים ביותר.
חיל-הרגלים גם הוא ממונע ברובו. ניתנת
עתה מדי שנה הכשרה מלאה לרגימנט אחד
של „קומנדו“ (פלוגות-מחץ) ולרגימנט אחד
של קלעים-צנחנים. לאחר שתי שנות שירות
עובדים הצנחנים כמילואים לחיילות הנחת-
נים. לרשותה של בלגיה יעמדו אפוא בעתיד
3 רגימנטים של צנחנים צעירים ובעלי הכ-
שרה טובה. במזיאון-הצבא המלכותי שב-
בריטל, בצד אוסף עשיר ביותר מתקופת מל-
חמת העולם השניה (הגותן תמונה מלאה ביי-
חוד של צבא-הכיבוש הגרמני) מיוצג הצבא
הבלגי החדש, ציודו, זינוו, מכשירי-האלחוט
שלו וכיו"ב. בולטים בו הפרטים הרבים המ-
תיחסים לחיילות הצנחנים הבלגים. ליד מפות
שהודפסו על צניבות משי דקות (לשם הס-
תרת), גלולות מזון, נשק קל, שפופרות מש-
הה ועפרונות מיוחדים לשמירה מתמדת על
תגלחת למשעי, מוצגים פה כל מיני תחבולות

מה היא כוחה המזוין של איטליה

ספינות-מלחמה וספינות-עזר קטנות יותר ו' מספר אנשי-הצי לא יעלה על 2500 קצין ומלח בסך הכל.

צבא היבשה, ומשמרות הספר בכלל זה, יועמד על 185 אלף איש. אסור יהיה ל' קיים בו יותר מ'200 טנקים בינוניים וכבדים. חיל-האוויר, וכוחות התעופה של הצי בכלל זה, יצומצם עד כדי מאתיים מטוסי קרב ומטוסי-סיוור, וכן 150 מטוסי תובלה, הצלה ואימון. נאסר על איטליה להתחזק בר' שותה מטוסים נושאי-פצצות.

מובן מאליו כי כל ההגבלות הנ"ל מגמתן היסודית היא אחת: לשייר בידי איטליה יכולת מגן הכרחית מינימלית, מבלי שיש' ארו בידיה מכשירי התקפה כל שהם. אכן, לא מעט יהיה תלוי גם בפירוש חוזה השלום וקיומו כעתיד הלכה למעשה. בינתיים מתנהל בציבוריות האיטלקית מסע-תעמולה גועש נגד צמצומו זה של צי-המלחמה האיי-טלקי. לנו יש עניין בעובדה כי לא הוטלה הגבלה על גודל צי המסחר, אשר ודאי ינסה לשוב ולכבוש לעצמו את עמדתו הקר' דמת ביסרת-התיכון — שהצורך הכלכלי בה לאיטליה לא פחת, אלא גדל. בהודמנות אחרת נשוב לציין את בעיות המבנה וצורת השירות העומדות עתה בפני הצבא-האיטלקי.

למען השוואה מעניין לציין כי לפי חוזה השלום הותרו ל'בולגריה — שאוכלוסייתה קטנה משל איטליה כמעט פי שבע — צבא יבשה בשיעור 55 אלף איש וכן 5200 איש לחיל-האוויר ושלרשת אלפים חמש מאות איש לצי. מכאן אנו למדים שמבחינה יחסית גדול היקף הכוחות המזוינים שהותרו ל'בולגריה פי שניים בערך מזה של איטליה. בדומה לכך ניתנה זכות זיון, כפולה" גם לרומניה. אכן, קיום החלטות אלה לגבי היקף הכוחות המזוינים של כל הארצות האלה המפורזות, למחצה, יהיה תלוי לא מעט ביחס שכנותיהן, בעלות-הברית האיריות: גם אלה שבמערב וגם אלה שבמזרח. כל התפתחות נוספת יש' תחול כאן תניה שלובה במהלך העניינים הכ' ללי במדיניות הבין-לאומית בשנים הקרובות.

ידוע התפקיד אשר מילאה איטליה במלחמת העולם השנייה. בהיותה המדינה רבת האוכלוס' סין ביותר על חוף ים התיכון ובתפסה את ה' מקום הגיאוגרפי, מר' כזו בו, עתידה היא — על אף מפלתה במלח' מה האחרונה, ועל אף חולשות המבנה ההכ'

רתי והאופי הלאומי הטבועים בה — למלא תעודה רבת-ערך בהתפתחותן של ארצות היס' התיכון לעתיד לבוא. על כן יש עניין פוליטי מציאותי בשאלת היקף כוחה המזוין ל' עתיד. ע"י תנאי חוזה-השלום שנחתם מזה לא כבר תצומצם עצמתו של הכוח האיטלקי המזוין. אמנם ידוע כיצד ניצלה גרמניה, לאחר מלחמת העולם הראשונה, את המסגרת המצומצמת של צבא בן מאה אלף איש ש' הותר לה לקיימו או לשם טיפוח גרעין, קדרים של מפקדים ומילואים מאומנים. כיסוד לצבא עתיד גדול, אך אין לדעת אם וזהתפתחות באיטליה תזרם באפיק דומה לזה שבגרמניה לפני עשרים-עשרים וחמש שנים.

כל ביצורי-הגבול של איטליה, הן נגבול צרפת והן נגבול יוגוסלביה יחוסלו. כן יפורזו פירוז גמור האיים פנטלרייה ולמ' פדוזה, שבין סיציליה לתוניסיה, אשר היה בהן כדי לאיים על תנועת אניות חפשיה בין מערב היס'ה-תיכון לבין מזרחו. פירוז חלקי יידרש גם לגבי סרדיניה וסיציליה. כן נאסר על איטליה לקיים בתוך צבאה — ואף לא לייצר או לספח תוך חקירה מדעית והכנה מוקדמת — "פגזים מנוהלים" אוריים, שטוח פגיעתם עולה על שלושים ק"מ, מוק' שייים המופעלים באורה מכני, טורפדות ב' ניהול-אדם וכן נאסר עליה לקיים או לספח כל-יזוין אטומיים.

צי-המלחמה האיטלקי יועמד על שתי אניות-מערכה, 4 סיירות, 4 אניות-משחית, 16 סירות-טורפדו, 20 קורבטות וכן מספר

לוב - בסיס בין-לאומי?

בויותיה ביון ובתורכיה, ולענייניה בנפט ה-
מזרח-תיכוני; ולבריטניה — בסיס, שאליו
תוכל להעתיק את כוחותיה ממצרים ומא"י".
לדברי "ההשקפה הצבאית" (ו"נירירוק
טיימס"), הצעה זו היא רק אחת האפשרויות
במעמדה האינטרסגלי המשתנה והולך במה-
רות של בריטניה באיזור הזה כולו. יש אומר
ריס כי יש צבא הבריטי קבוצה אחת המ-
צדדת ברעיון ההתרכזות באפריקה-הצפונית,
בתור איזור-אינטרסגלי חדש, ונסיגה מיון ומ-
המזרח-התיכון.

„ההשקפה הצבאית“ (ירחון הקשור בבית-
הספר של המטה הכללי בארה"ב) מיולי ש.נ.
מצטטת את הידיעה על „הדיון שנערך בלונ-
דון על אפשרות הקמת בסיס-צבא-צירואויר
בין-לאומי בלוב, אשר יהיה בו חלק גם
לארה"ב“. לפי הצעה זאת יש להכריז על
החלק של קירינאיקה שבין בנגאזי לטוברוק,
או על חלק של טריפוליטניה, כעל „אזור
אינטרסגלי בין-לאומי“.

אזור כזה „היה נותן לארה"ב בסיס בים
התיכון המזרחי, הדרוש לה בקשר להתחיי-

„בעתות שלום חייבת כל אומה שואפת-שלום לדאוג
בראש וראשונה להבטחת כוח מספיק לבלימת כל תוקף-
בכוח. ואם בכל זאת תסתבך במלחמה — עקב הונחת
הצורך הנ"ל — עליה להשתדל להוכיח לתוקפנים כי
להיטותם אחר נצחון עלולה להביא להם הפסד העולה
על הריחות...“

קפ' לידל הארט

„מתפקידה של אינטרסגליה רבתי לגלות ולנצל את
עקב-אכילס של האויב — ולכוון פגיעתה לא במשגבו
החזק ביותר אלא בנקודת-תורפתו החלשה ביותר.“

קפ' לידל הארט

הצטרפות הצהרונות

סקטיקה ונשק

פאון נשק - סיגור בטקטיקה

ואשר לצד הטקטיקה המקצועי: „נפוליון סקס
כי הטקטיקה משתנה מדי עשר שנים. בחיל-
הרגלים, במיוחד, משתנה הטקטיקה — עם
שינוי החל בכלי-הזין, וכלי-הזין — עם השי-
נוי בטקטיקה. לפיכך יש לחדש כל כלי-
זין מדי תקופה של עשר שנים, או מדי ת-
קופה קצרה מזה”. אכן, לעומת אידיאל זה,
שאליו נלווה בזמננו ההכרח להוסיף סוגי-
נשק מתחדשים מדי פעם, מעיר המחבר, כי
„רק כלי-נשק מעטים הוחלפו בקצב מהיר
כזה בשירות הבריטי”. הדוגמה הקיצונית היא
מכהי „מכסים”, אשר, תוך שינויים קטנים,
קיימה את מעמדה למעלה מיובל שנים, שהיא
תקופת חייהם של חמשה מלכים בריטיים.
המחבר מבסס את עצמתה של הממלכה
המאוחדת לימי השלום על סך-הכל של
250.000 אנשי-צבא, לפי „ההערכה הצנועה”,
בחיל הרגלים הבריטי, בדומיניונים,
בצבא הטריטוריאלי, וב„צבא-הצי”
(„מרינס”). הוא קובע מינומם של 300 לאי
להחזקת איש לשנה — הוא אומר: סה”כ
של 750 מיליון יירות לעשר שנים. וכאן
הסכום עצמו — הוא קובע ליונם של
הרגלים באותן עשר השנים, דהיינו, עוד
75 מיליון לשנה. לפי הצעתו נכון יותר יהיה

עם תום מלחמת העולם התיצבה בפני כל
צבאות העולם הבעיה הכפולה של זיונם:
א) עיצוב הזיון על יסוד מיצוי לקח המל-
חמה; ב) החישוב הכלכלי והחישוב התכונות
הטכניות — לקראת התמורות הפרי-
דיות ההכרחיות הצפויות למערכת הנשק.
על בעיות אלה עומד הלויט-קול. בלאקאר,
בחוברת מאי, 1947, של „ג'ורנל מכון השי-
רותים המאוחד המלכותי” (ברשימתו „זיונר
מחדש של חיל הרגלים”); הוא מעיר כמה
הערות רבות-עניין בענייני טקטיקה ונשק.
אכן, לא בכל הערותיו כלולות אמיתות מוח-
לטות; וכדוגמה לכך השמש ההערה: „כל
חייל-רגלי מכיר בעובדה הבלתי מעורערת כי
אין ערכו (או מחירו) של החייל אלא כערך
(או מחיר) כלי-נשקו”.

מעניין מאד הזיון הכלכלי: „כל חייל-
פרט עולה עתה למשלים-המסים שלנו סכום
המתקרב ל־400 לא”י לשנה, לאתר שכוללים
בחיובן את חלק משפחתו בתמיכות ממשל-
תיות להחלת צרכיה-מוזון, לריפוי-הינם ול-
לימוד-הינם” (ויש לזכור, כי בשל מחיריה-
מחיה המנופחים שבארץ-ישראל — לעומת
בריטניה — מצטרפים סעיפים אלה כאן לס-
כומים גדולים עוד יותר).

קִי־הַקְנָה. ובדומה לכך היתה השמדת חיל־
 המשלוח של גייסות בריטיים ובגנאלים ב־
 1839 על־ידי האפגאנים, שהיו מווינים ברובם
 בעל־סלילים מול רובים חלקי־קנה". לער
 מת תבוסות אלה מצטט הוא את מעשי־עַר־
 לילה של הבטליונים של מארלבורו (ברא־
 שית המאה ה־17). נגד צרפת, במלחמת־הירור
 שה־הספרדית) שהיו מווינים זיון יעיל: המ־
 ושקאט החדש של ברוק, שאפשר היה לירות
 בו מבלי לפרוק מעליו את הכידון החדש

להשתמש בסכום השנתי הזה להחלפה מוח־
 לטת של הנשק המתישן בנשק מתחדש מא־
 שר לשיפורים של כלי נשק מן ה־
 דוגמאות המצוינות בשימוש, ונימוקיו עמו —
 הן מבחינת עוצם הסכום הנדרש והן מבחינת
 המגמה הנ"ל בשימוש: „לפי שעל הקו־
 רא לזכור, כי אבדן שליטתה של הקיסרות
 הבריטית באמריקה הצפונית אירע לאחר ש־
 אנשי־המושבות השתמשו ברובים־סלילי־
 י. מ. בעוד שהבריטים נוקקו לקני היריה חל־

Matchlock Musket 1670.

Flintlock Musket 1690.

Flintlock Musket 1759.

Flintlock Musket 1820.

1. מאחרוני מושקאטי־הפ־
 תילה (1670). צאצאו של ה־
 ארקבוס מן המאה ה־17. בצד
 בעלי המושקאטים לחמו רגלים
 נושאי חנית.
2. מושקאט־צור (1690).
 יריתו תלויה פחות משל קו־
 דמו במזג־האוויר.
3. מושקאט־צור (1759).
 קל מקודמו — ומאפשר דיוק
 יתר של כידון. מותאם להרכבת
 כידון. מתחת ללוע —
 חוטר־הפלדה.
4. מושקאט־צור (1820).
 קצב אש עלה על זה של קו־
 דמו.

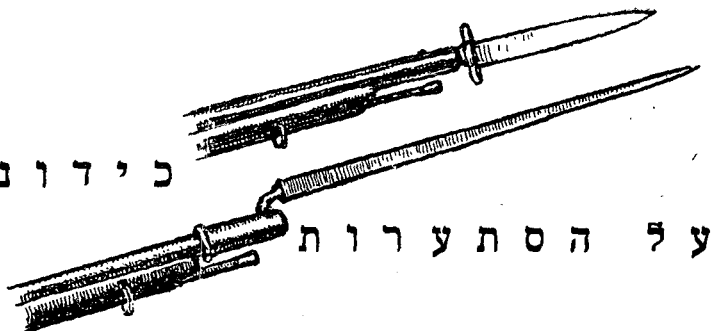
לותיו של חוטר־הפלדה (מהירות־האש!),
 אך גם אלו של רובה־בייקר, הסלילי, שהיה
 ביסודה של „הדיביניה־הקלה“ הנודעת. ולא
 נתקרה דעת המתבר עד שסיכם: „קיצורו
 של דבר, כמעט תמיד „נעשתה“ היסטוריה
 כשמכשיר זין רגלים מסוים הצטיין ביעילן
 חו“. ועוד: „אין לך מחיר שיהיה גבוה מדי
 כמחיר שמשלמת אומה לצורך המשק־קִי־
 ומה: ואין אומה שתוסיף להתקיים בלא חיל
 רגלים רב עצמה“.

שהורכב בקצהו; או הנצחונות של אמצע
 המאה ה־18, דאטינגאן ומינדן (בגרמניה,
 נגד הצרפתים) קויבק (עם כיבוש קנדה), של
 פלאטי (ראשית כיבוש הודו), שעה שהודות
 לתבונת המצביאים צויד הרגלי הבריטי
 בחוטר־הפלדה!) המצאת גנרל פרוסי, הנסיך
 ליאופולד מאנהאלט־דאסאו“. וכך נמשך ה־
 סיפור, עד למלחמה נגד נפוליון בספרד (1808־
 1809) ונצחונותיו הבלתי־פוסקים של וואלינגטון,
 קשר לה עם הגאניוס הטקטי, שניצל את מע־

(1) חוטר Ramrod ברוסית, באנגלית — דהיינו, חוטר לניקוי
 הקנה, שנסתייעו בו בימי הרובים הנטענים דרך הלוע גם לדחיפת הכדור לעומק הקנה;
 משהונג חוטר־פלדה זורו בהרבה תהליך הטעינה — המער.

כ י ד ו נ י ם

על הסתערות

מעל דפי ירחון „חיל הרגלים“ של צבא ארה״ב נטוש זה יותר משנה ויכוח ער בענין השמוש בכידון בתקופת הנשק האבטומטי. ראשיתו של הויכוח הובא בשעתו ב„מערכות“ חוברת ל' (הרשימה „החלף יומה של הסתערות כידונים?“ במדור העתונות הצבאית). משעה שנתעורר הויכוח לא פסק. במדור „מכתבים למערכת“ שבאותו ירחון מופיעות פעם בפעם רשימותיהם של חיילים וקצינים מנוסי־קרב, הבאים לתרום לבידור זה את תרומת נסיונם. שלושת המכתבים המובאים בזה לוקטו כולם מחוברת אפריל של „ירחון הרגלים“.

הדביזיה ה־4 נתקלתי בדוגמא בולטת של קרב פנים־אל־פנים בכידונים. הדבר כלול בציטטה המצורפת להודעה על הענקת מדליה:

„לויט־קול ג'ורג' מאברי, פקד על בטליון חיל־רגלים בשעת התקפה שנערכה דרך ה־ יער ההורטוגני, (בגרמניה) ב־20 בנובמבר 1944. בשלבי הסתערות הראשונים נעצרו היחידות של גדודו על־ידי שדה מוקשים, ואש איבת כבדה שללה את יכולת תנועה. בהתקדמו יחידי לתוך האזור הממוקש פילס קול מאברי דרך מעבר בטוחה. אחר־כך הינחה את ההתקפה, בצעדו לפני תלוציו ה־ קדומניים, עד שבתקל במכשול חיל קונ־ צרטינה נפתח, זרוע פחי יוקשים. בעזרת תלוציו ניתק את חוטי המכשולים מפעילי המוקשים, פרק את חומרי־הנפץ ופילס נתיב דרך התיל. כשעבר מבעד לפריצה הבחין בשלושה מאנשי־האויב במחפורת־שועל, ולכד אותה באיום בחודו של כידון. בחתרו בעוז והתמדה קדימה, הדריך את המסתערים על

שמתי לבי לעובדה שבמדור „המכתבים ל־ מערכת“ נתעוררה פלוגתא בענין השימוש בכידונים. ביחידות רבות נוהגים להצהיר, הצהרה שאיננה מחוורת כל־צרכה: „הסתערנו כרובים מכודנים“. אך רוצה אני לשאול שא־ לה פשוטה זו: היש מי שיקום ויאמר כי בעצמו היה עד ראה להסתערות כידונים? בהזדמנויות שונות שימשתי כמפקד מח־ לקת־סער בהתקפת לילה, הנרשמת בארכיונו הרשמי של מיניסטריון המלחמה בשם „הס־ תערות כידונים“, הגם שמעודי לא ראיתי אדם שנדקר ע״י כידון. אמנם כן, תקפנו כשרובינו מכודנים, אלא שעצם הלחימה וה־ הריגה נעשו באש מקלע־טומי, באשם של רובים וברימוני־יד. טרם נזדמן לי אדם אשר יעיד כי ראה קרב כידונים במו־עיניו.

מ'ג'ורג' דוד י. מלוטא.

אנב פשוט אחר תומר למאמר על „אגודת

דים השונים מאלה של הסתערות-לילה. ל-
 הלן ציטטה מתוך „הקובע האפור” — ספר
 תולדות קרבותיו של רגימנט הרגלים המאה
 עשרים ואחד, בדיביזיית הרגלים השמינית.
 המשימה שהוטלה היתה — חיסולו של „כיס”
 ההתנגדות בדינארד ובסט-מאלו בצרפת.
 הזמן: שעה 13.30, 12 באוגוסט 1944.

„קפיטן ארתור וו. קייזר עמד בראש ה-
 הסתערות של כוחות הבטליון השני על
 מערכת קו העמדות המבוצר של האויב.

בצעדו הרחוק לפני אנשיו הוביל קפיטן
 קייזר את פלוגתו בגבורה דרך-שדות-מוק-
 שים נגד בני-אדם, סובכי תיל דוקרני, מח-
 סומים בפני טנקים ואשן הלוחכת של מכר
 גות-יריה, שניתכה מתוך תיבות-שדה ובוט-
 קרים. פטרולים שנשלחו ע”י יחידות שכנות
 חדרו לערפה של מגמת הבטליון וע”י כך
 הוגבלה האש שלו לאש הנשק הקל ורימוני
 יד בלבד.

„כשנכנסה יחידתו לטווח של הסתערות,
 פרץ קפיטן קייזר בראש חיליו קדימה כדי
 לפתוח בקרב כידונים ורימונים. בהתכתשות
 מרה, שנערכה פנים אל פנים, נשבו 20 גר-
 מנים ולאויב נגרמו אבידות כבדות.”

היה זה באמת אגוז קשה לפיצות. וקפיטן
 קייזר זכה — לאחר מותו — ב„כוכב-הכסף”
 על פעולתו.

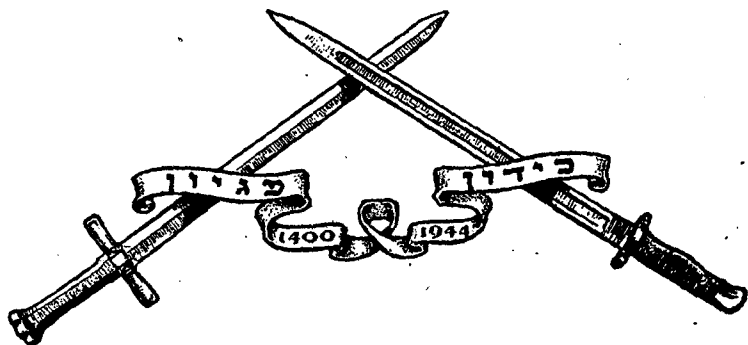
קול. וו. נ. קינטנר, אוהיו

שלושה בונקרים עשויים קורות, אשר שימשו
 קנים לנשק אבטומטי ואישם ערוכה היתה
 לסיוע גומלין. בחפזו בראש אנשיו במעלה-
 הר, נתברר כי הבונקר הראשון היה
 מופקר. בהתקדמו לקראת הבונקר השני, הגי-
 חו מתוכו, במפתיע, תשעה גרמנים ופרצו
 עליו. בהשתמשו בכת הרובה הכריע את אחד
 הגרמנים ארצה וביתק את השני עוד לפני
 שחלוציו הגיעו לעזרתו, וככוחות משותפים
 התגברו על הגרמנים בקרב פנים-אל-פנים.
 בלווית אנשיו הסתער על הבונקר השלישי,
 תחת אש ישירה של נשק קל, והבקיע ל-
 עצמו דרך אל תוך הביצורים, וגרש ששה
 גרמנים ע”י איום בחרוז של כידון. לאחר ש-
 נתבסס באיזור זה, ניהל קול, מאברי את
 הבטליון שלו עוד 300 יארד דרך כיברת-
 ארץ שטופח-אש אויב וכבש כיפה שעליה
 הקים עמדת הגנה אשר שלטה באשה על שני
 אנפי האויב. הודות לכך ניתן לרגימנט
 שלו „מאחו יציב בשעת ההתקרבות לשפלת
 קל”.

קול. ג. פ. ג'ונסון, ניו-יורק.

...

בחוברתכם מחודש ינואר 1947 נתקלתי
 בבקשה להביא בפני הקוראים פרטים רבים
 יותר על השימוש ברובים מכודנים בתפקי-

פניה החדשות של פלוגה רובאית בצנא ארה"ב

שים כ"א, וכן חצי-מחלקה של, תותחי איך רתע" קלים בני 57 מ"מ, המורכבת גם היא שלוש כיתות כנ"ל. כל חצי-מחלקה נמצאת בפיקודו של סרג'נט-מטה.

...

פרשה בפני עצמה הנה פלוגת הנשק ה כ ב ד, אף על פי שמעתה לא תהיה לה אלא מחלקה אחת של מכוונות-יריה, נתחזקה פלוגה זו בעצמת אשה הכוללת. תחת מחלקת מכ"י שניה תבוא מעתה מחלקת, תותחי-איך-רתע" בני 75 מ"מ, ואלו מחלקת המרגמות בנות 81 מ"מ תפסיד מעתה שתיים ממרגמותיה. במחלקת המכ"י תהיינה שתי חצי-מחלקות, בעלות שתי כיתות (בנות שמונה אנשים) כל אחת. בהתאם לנוהג שהיה רווח בריב פלוגות הנשק הכבד בימי המלחמה, תהיינה לכל כיתה הן מכ"י-כבדה (המקוררת במים) והן מכ"י קלה: — המכ"י הכבדה מיועדת למצבים יציבים, שבהם נדרש מכסימום של עצמת אש, ואלו המכ"י הקלה למצבים הר משתנים במהירות, אשר בהם אין יכולתו של כלי-היריה הכבד יותר, המקורר במים, לנוע במהירות הדרושה. לכיתה-המטה של מחלקת המכ"י יהיו שני מסילי-רקיטות.

מחלקת המרגמות בנות 81 המ"מ תכיל שתי חצי-מחלקה בנות שתי כיתות (בכקום שלוש קורם). לכיתה-המטה של מחלקת המרגמות יהיו שני מסילי רקיטות ושלוש מכשירי אלוווט מיטלטלין.

מחלקת, תותחי איך-רתע" בני 75 המ"מ — ארטילרית רגלים אמיתית, שכושר פגיעתה דומה לזו של ארטילרית-שדה עד כה, ואלו טילטולה קל אף לרגלי — תכיל שתי חצי-מחלקה, בנות שני כלי-יריה כל אחת. במקום לפרק כל חצי-מחלקה ל-2 כיתות חד-תותחיות, העדיפו כי הסרג'נט, מפקד חצי-המחלקה, יפקד על שני כלי-היריה גם יחד, כשקורטורל יופקד על כל אחד מהם. למחלקת קה יהיו גם מכונית בת טון וחצי, ורכב-גרר אחד לכל תותח, ומכשירי-אלוווט-מיטלטלין. למטה המחלקה.

על יסוד לקח שנות המלחמה עיבד הצנא האמריקאי מ ב נ ה חדש לדיביזיית-הרג" לים ולכל היחידות הנכללות בתוכה. להלן ניתן הציון למבנה החדש של הפלוגה הרובאית, במסגרתו של בטליון-הרגלים החדש.

מגמת השינויים היתה, להגביר במידה רבה את עצמת-האש, כושר-המחק, הגמישות וכושר-התמרון, תוך גידול מועט בלבד בכוח-האדם של הדיביזיה, על סוגי-החיל השונים הנספחים עליה, ואלו יחידות-היסוד הקטנות שבדיביזיה אף תחת סוכנה מעתה בכוח-האדם המוקצה עבורן. הפלוגה הרובאית החדשה, כמותה כישנה, תכיל שלוש מחלקות רובאיות, מחלקת נשק-מסייע ומחלקת מטה, המחלקה הרובאית תורכב משלוש כיתות רובאיות, ש" מספר אנשיהן צומצם מתריסר בכל כיתה ל-9 בכ"א. לקח זירות המלחמה הוכיח, כי תשעה אנשים הם, בערך, המכסימום שמ"פקד הכיתה הבינוני מסוגל לנצח עליהם ביעילות בשעת-קרב. המ"כ הוא סרג'נט, מוזין ברובה; המ"כ נעזר עלידי קורטורל, המוזין אף הוא ברובה; בכיתה עוד חמשה רובאים, (לאחד מהם מדוכה); וכן קורטורל-מקלען (עם מקלע-בראווינג) ועוזרו המוזין ברובה, כבסיס-האש" לשלוש הכיתות הרובאיות יש לה למחלקה כיתת נשק-מסייע בת 9 אנשים אף היא, מוזינת במכ"י קלה (דהיינו, מכ"י פנית בקיורר אירי) ומסיל רקיטות בקוטר 3.5 אינצש.

מספר האנשים בכל מחלקה שווה בערך למספרם במחלקת הרגלים בימי המלחמה. אך הבדל חשוב חל בעצמת-האש של המחלקה החדשה, שהוגברה עתה לאין שיעור עלידי הכנסת מכ"י קלה לכל מחלקה וב-אזוקה לכל כיתה רובאית.

כתומכת במחלקות הרובאיות תימצא בפלוגה מחלקת הנשק המסייע, אשר בה חלו תמורות רבות. מעתה תכיל חצי-מחלקה של מרגמות בנות 60 מ"מ, חצי-מחלקה המורכבת משלוש כיתות בנות 5 אנ-

10 קצינים ו-98 סמלים וטוראים. בסה"כ בבטליון: — 33 קצינים, 838 סמלים וטוראים. המענין ביותר שבנתונים הנ"ל הוא התגברות העצומה ליכולת יחידות-הרגלים ה"זעירות והבינוניות לפתרון עצמאי של בעיות קרב עקב הגידול המכריע באמצעי-האש ה"אבטומטיים והארטילריים-למחצה אשר להן. אך נתונים אלה על התמורות שבפלוגה ובבטליון אינם נותנים עדיין את המושג המלא על כוח-האש האדיר הטמון מעתה בדיביזיה האמריקאית המוצעת. אפשר כי ינתן אצלנו ציון כולל לכך בהודמנות נוספת.

את הרכבו של הבטליון משלימה פלוגת-המטה הבטליונית. זו תפסיד מעתה את המחלקה האנטי-טנקית שהיתה לה עד כה — באשר תחתיה באה תגבורת אמצעי-האש למחלקות ולפלוגות הרובאיות, אך מ"אידך גיסא, יוכנסו הטנקים לתוך מסגרת רגימנט-הרגלים (המורכב שלושה בטליונים). מספרי אנשי בטליון-הרגלים לפי-היחידות הוא כדלקמן: בכל אחת משלוש הפלוגות הרובאיות יהיו 6 קצינים, ו-198 סמלים וטוראים. בפלוגת הנשק הכבד — 5 קצינים ו-146 סמלים וטוראים. בפלוגת המטה -

הצעה לכיתה מקלעית

(מכתב ל"ירחון חיל הרגלים" בארה"ב)

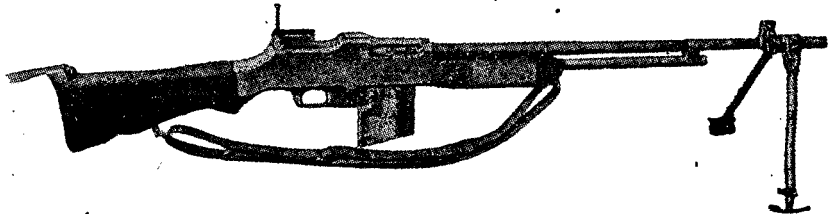
"גרנד" ונשא אבנט נוסף של מלאים טעורים לשימוש המקלע. החלוקה לשלושה צוותות ומפקד כיתה נתנה לנו יכולת תמרון רבה ביותר, ועצמת אש העולה על זו של כיתה רגילה. לעתים תכופות השתמשנו בכיתה זו במידה גדולה של הצלחה בפטורוליסטור ליליים; ובהודמנות אחת אף הכנענו עמדת פיקוח של אש ארטילריה אויבת, שיושביה היו בטוחים כי מחלקה שלמה יורה עליהם.

אינני סבור שיש לבנות מחלקה משלוש כתות-שביעיה סדירות כאלה, אלא אם כן תהיינה ארבע או חמש מחלקות כאלו בפלוגה. ואולם יש לציין את יעילותה כיחידת קרב, בלחץ אבידותיה הנורמליות של כיתה תקינה. גם אני, כרבים מבין אנשי חיל-הרגלים, מאמין כי מקלע הבראונינג הוא נשק הקרקע הטוב ביותר של היחידה הזעירה. כל חייל-רגיל, ולא רק איש המקלע, צריך לדעת להפעילו, להכיר את תכונותיו ולהעריכו כראוי.

במרוצת הקרבות באירופה נפצתי ונפ"סלתי לשירות-קבע. מטעם זה שוב לא אוכל מן-הסתם, לחזור לשירות לעולם, אך באמר צעותו של ירחון הרגלים המשכתי לעקוב אחר התמורות שחלו בחיל-הרגלים, ומאחר שאחיה מעונין בעתידו כל ימי רוצני להעלות כאן, על הגייר, רעיון אחד על כיתה מקלעית שבה השתמשנו בהצלחה מרובה בשעת הקרבות.

מחמת רבוי אבידות-הקרב נחלש כוח פעולתה של הכיתה הרובאית, המונה תריסר אנשים, במידה ניכרת. מטעם זה היתה גם יעילותן של המחלקות פוחתת לעתים תכופות, לרגל אבדנה של כיתה-הרוזב.

בשעת הקרב על סארבורג שבצרפת, כשנעשיתי מפקד כיתה פעיל, נתנו לי ששה חיילים (שאך זה הגיעו לחזית), ליצירת כיתה-מינימום. השגנו עוד שני מקלעי בראון נינג, נוסף על זה שהיה ברשותנו; חילקתי את הכיתה לשלושה צוותות-מקלענים, בני שני אנשים כל אחד. סגני היה מזוין ברובה

מקלט BAB, (רובה אבטומטי בראונינג*) הוא כלי-הכיתה בצבא ארה"ב.

ל שא לת ת ר ג ו ל ת - ה ק ר ב

צבא-דונקריק, צבא בעל כושר קרב במשך זמן קצר ביותר. בתירגול הטקטי רואים אמצעי-עורר לסגל הגייסות (קצינים וסמלים), מעין טקטיקת קרב סכמתית, שבעזרתה מיטיבים להרביץ ולהשריש כמה כללי-יסוד של תורת הקרב: „הפתעה — פירושה הצלחה“; „המהירות מביאה לידי הפתעת האויב“; „התקפה בעורף האויב ובאגפו עדיפה מהתקפה חזיתית“ וכיו"ב. ההנחה היא, שנוכח ההשפעות הרבות, הקשות והסותרות זו את זו של תנאי שדה-הקרב תקל תירגולת-קרב כזאת את ביצוען של פעולות קרב מסוימות.

כדוגמאות קונקרטיות מביא יאנסן: התקפה אגפית ע"י מחלקה, „טיהורו“ של בית, סריקתה של חורשה לא גדולה, השימוש בסירות-סער על פני נהרות ואגמים, התקפה על תיבת-שדה, אולם המחבר מדגיש, כי לגבי שיטת תירגול זו קיים גם „אבל“ מסוים: — קיימת הסכנה שיראו מתוד זה כמתוד יחיד ומקודש, ותשתלט התפיסה: „לכל בעיה טקטית ימצא התירגול המתאים לה; ומשהוכנה התירגולת — הבעיה נפתרה“. המחבר מזוהר כי המציאות מלאה הפתעות כרימון, ולעולם לא תצייט במלואה לנוסח שגרתי כלשהו. אכן שיטת תירגולת-הקרב עשויה להיות רבת ערך ולהניב פירות-ברכה. אך תנאי-מוקדם הוא, כי נוסף לידיעה מושלמת בצורות הטקטיות השונות וזכולות בתרגולת הקרב, יוכשרו הקצינים והסמלים במידה כזו שיוכלו לסגל את הסכימה, ששיננוה היטב, למציאות הטקטית וחליפותיה בשדה הקרב. ולגבי סגל המפקדים של גייס מילי-ציוני עממי — מעיר סוקר עתונות שויצרי — עלולות להתגלות סכנות מרובות ו: „תירגולת הקרב“ או ב„תרגול הטקטי“ — באם אלה יכפו עליהם התאבנות שבשיגרה.

הצבא ההולנדי, העומד בשלב של בנין-מחדש, מקדיש תשומת לב רבה לשאלות שיטות אימון-הגייסות. באחד הדגליונות האחרונים של „מיליטר ספקטיטור“ פרסם הקפיטן יאנסן מאמר אשר בו הוא מנסה לנתח את התירגול בצבא הבריטי. אכן, בעבר לא היה מתכוין הנזקק למלה „תירגול“ אלא ל„תירגול-סדר“ גרידא — בין לתירגול-סדר-חמוש ובין לבלתי-חמוש. האימרה המקובלת היתה: „יחידת צבא המתרגלת תירגוליה בהקפדה ובדקדוק הרי היא יחידה בעלת משמעת טובה“. אך, הן בצבא הבריטי והן בצבא ההולנדי קיימת הגדרה רחבה ומקפת ביותר למושג התירגול, והיא: „ביצועה המדויק של פעולה מסוימת אשר תוארה מראש לכל פרטיה, או סידרה על פעולות כאלו, הבאות בזו אחר זו“. ועוד: „הדיוק והמהירות בביצוע פעולות אלו הן בים להיות תוצאה של הכשרה מדקדקת, מתודית ורבת צדדים, שאינה דורשת אלא אימרת פיקוד קצרה לשם הפעלתה“. והרי ביסוח תכלית ההכשרה והאימון: „תפקידה של התירגולת לפתח זריזות כזו שכל יחידה וכל פרט יוכלו לבצע באורח אבטומטי, בזמן קצר ככל האפשר, כל פעולה נדרשת“. נוכח מושגים והגדרות אלו מבחין הקפיטן יאנסן, שתי צורות מקבילות של תירגולת. מצד אחד התירגול הטקטי, כגון הצבת מרגמה בעמדת-פעולה, כשנדרש תיאום מדקדק בפעולותיהם של ה„מספרים“ השונים של צוות-המרגמה: היינו לא רק תירגול אישי אלא גם תרגול קיבוצי. מצד שני, התירגול הטקטי שהתפתח במרוצת המלחמה, המושג של תירגול טקטי הופיע לראשונה בתקנון בשם „כושר-שדה“ ו„תירגול-קרב“ שחובר ע"י הגנרל אלכסנדר, שעה שנפל בחל-קו התפקיד הקשה להקים מחדש, משרדי

אוּלְפָנָא מַרְכֻזִית לְסַמְלִים

במדור „מכתביט למערכת“ של „ירחון ה' דגלים“ בצבא ארה"ב אפריל 1947 נתפרסם זהמכתב המעניין המוזכר בה:

הצעתי, היא, איפוא, לכוונן בי"ס לסמלים בדומה לזה של המועמדים לקצינות. יטפח מצויים שם גם המתקנים הדרושים. יטפח נא הקולג' הלאומי למדעי-המלחמה את יבול הגנרלים הבא שלנו. יששירדנא אולמנים אחרים טבחים, כתבניות ונהגי מכוניות-משא. בית-ספר זה יאמן סרג'נטים, סרג'נט-סיס-מחלקתיים ומפקדי-כיתות. חשיבות מרובה תהא נודעת לברירה נכונה של תלמידים. ברירה זו תדרוש שיקול דעת מדויק. בית-הספר יורה לתלמידיו היאך תועלת עמדה בודדת או משמרה-חץ, איך אפשר להשמיד מכות יריה אויבת, איך לשגר ל-עולם האמת במהירות גדולה ביותר, אותו צלף מטריד, ואיך לפתור בעיות טקטיות אחרות. סמלים המאומנים יפה צריכים לדעת על בוריים את העיקרים הראשונים; משום כך יש להדריכם במקצועותיהם ביסודיות. ה' תלמיד צריך לדעת לירות בכל כלי-נשק שבטליון חיל-הרגלים משתמש בו. יש ל-למדו, כמו כן, היאך למסור את ידיעותיו ל-אחרים. עליו להתמחות בתירגול סדר מכונס, בתירגול-שדה, בסיוורים ובתצפיות, בקריאת מפות ובענינים יסודיים אחרים. קורס זה ידרוש משלושה עד ארבעה חדשים, אך סבור רני שתהא בכך למדינתנו השקעה הגונה וכדאית מאין כמותה.

כל מי ששוחחתי עמו בענין זה מורה ש' הרעיון הוא מעשי. אף על פי כן, כפי ש' העיר מאן-דהוא, „הכל מדברים על מזג ה' אויר אלא שאיש איננו עושה משהו בענין זה“. ובאמת, משום-מה אין אנו עושים מש' הו בענין אימון סמלים?

מלחמת העולם השניה היתה „מלחמת-סרג'נטים“, כפי שניסחו זאת גנרלים רבים. כלום אי-אפשר, איפוא, לצפות לכך שיעשה איזה מאמץ להקמת מפעל-אימונים גדול, שתכליתו תהיה לשמור על רמתם הגבוהה של הסרג'נטים שלנו? הלוויטנטים שלנו אומ' נו כהלכה בבתי-האולפן המעולים ביותר ל-קצינים בעולם. קצינינו הגבוהים רכשו אף הם הדרכה טובה באותה מידה בבתי-הספר הצבאיים. טוראינו אומנו יפה בקורסים ל-אימון טירונים. אך מה בדבר סמלינו?

הללו התאמנו, ברובם, בעצמם. רגימנטים ודיביזיות מסוימות קיימו בתי-ספר לסמלים משלהם. לעתים תכופות — בהצלחה בולטת כל-יך, שהפתיעו אפילו את סנדקיהם. אף על פי כן גדלדלו, לאחר הקיר-צוף המלחמתי, שורות האנשים המאומנים כהלכה במהירות רבה. ממלאי-מקומם — טירונים „ירוקים“, הקורסים לאימון טירוני-הרגלים לא היו מסוגלים למלא את מקומם. אכן, פורענות זו עשתה שמות גם באויבינו. דבר זה היה ניכר בהבדל שבין דיביזיות חיל-הרגלים הגרמני שנתקלנו בהן בנורמנדי-דיה, ובין דיביזיות הפולקסגרינדירים שנת-קלנו בהן אחר-יך, שעה שלא נותרה בהן אלא שארית הסמלים המאומנים.

עתה, לאחר שצבאנו הסדיר פותח והולך, וחזור שוב לממדיו הצנועים למדי, חשוב עוד יותר מתמיד שהסמלים יהיו מאומכים יפה. אם נצטרך לאמן בכל שנה מיליון חיילים בני י"ח מן ההכרח הוא, לאמתו של דבר, שהסמל המגוייס יעשה את מלאכתו קב ונקי.

מרחשי הרוח בצבא הבריטי בארץ ישראל

“עמדה ערבית” של שלישי הגברדיה הוואלשית

אחת מאותן התעודות, אשר (לפי הערת „פלסטיין פוסט“) מולידות הרבה מאות איי־האמן שמונח ביסודן של הצרות העוברות עתה על א״י זכתה לא מזמן למידת פרסום אשר רוב תעודות מסוג זה אינן זוכות לה. אף מיניסטר המלחמה הבריטי נשאל בבית־הנבחרים ביולי ש. ז., האם ידוע לו על קיום אותה תעודה — והשיב כי הוא אינו יודע דבר עליה, אך חקור יחקור בענין.

המדובר הוא ב„תזכורת על עניני ארץ־ישראל“, אשר שוגרה בראשית מאי, ע״י השלישי של בטליון הגברדיה הוואלשית החונה בא״י (הגברדיה הוואלשית השתתפה, כידוע, בפעולות 29—30 ביוני 1936 בצפון הארץ). ההוראה אשר צורפה לכל טופס של התעודה אמרה: „דברים אלה יקראו ע״י כל הקצינים, ואח״כ ימסרו לקריאה לסמלים ולטוראים“. הסעיף המרכזי שבאותה „תזכורת“ ארוכה היה:

„הניתוח שניתן כאן של הטענה בעד הציונות ושל הטענה נגדה נראה לי כבלתי ניתן לויכוח לחלוטין, משום בחינה הגיונית. יתכן כי נעשו כאן שגיאות זעירות בהצגת הדברים. אולם הגיונו של הענין בכללותו הנו ברור יותר מדי, עד כי לא יוכל להיות משגה כל שהוא במסקנה הכללית — והיא, כי בהתדיינות שבין היהודי והערבי צודקת הטענה הערבית, ואלו הטענה הציונית חסרת־יסוד הנה. זוהי המסקנה הבלתי נמנעת אשר אליה היה מגיע כל שופט בלתי משוחר“.

וכבר העיר ה„טריביון“ הלונדוני כי אותו קצין בעל־התזכורת, נראה שאין לו כבר צורך בועדת החקירה מטעם האומות אשר ממלותר־הוא ראתה צורך בה. אין ספק כי תעודות מסוג זה הן המהוות את הרקע הנפשי והשכלי גם לאותו מכתב למערכת „פלסטיין פוסט“ בחתימת „קצין אנגלי צעיר“ אשר נתפרסם בסוף יולי, והכתוב באותה רוח עצמה, אך עוד ביתר התמרמרות על ההשמצה שמשמיצים את שמה הטוב של אנגליה עקב עמדתה ההוגנת והבלתי־משוחדת בעניני ארץ־ישראל. יצוין כי אותו מכתב גרם לתשובות רבות של קוראים — עד כה, של קוראים יהודיים בלבד.

“תקנות בטחון”

בזה מכתב מאת חייל אנגלי אל עורך ה„פלסטיין פוסט“, האופייני למגמת־מחשבה קיצונית מסוימת בקרב גייסות־בריטניה שבא״י — מגמה אשר רובם המכריע של החיילים הבריטיים השוהים כאן ודאי אינם שותפים לה, אך עם זאת יש בה משום גילוי קיצוני לכמה רחשי־מחשבה שאינם כל־כך נדירים בין הבריטים, במדים ובלי־מדים. והרי המכתב כלשונו:

„סבורני כי אין כמעט חייל או אזרח בריטי בארץ הזאת, אשר לא יכיר לכס טובה על פירסום מכתבי זה. למענם בא אני, סרג׳נט בצבא הבריטי, במכתבי זה

הדן בתקנות אשר שם "תקנות בטחון" נקרא עליהן, והן מוסיפות להתקיים זה זמן ממושך ומכבידות את עולן עלינו ללא-טעם. הריהו רעה חולה גם לישוב האזרחי, ואלו בשבילנו, אנשי-הצבא, הריהו פגערע שאינו יודע רחם.

ועדת-האומות שוהה כאן, בעיית א"י הנה ענין הנתון לביורר-משפטי, ה"הגנה" עוסקת באורח פעיל בסיכול מנימות ה"פורשים". האם יבוא לעולם קץ ל"אינורים" הללו, לתיל הזוהר, לאוילות זו, להגבלה סיווגית של חירותנו? יתכן וסוברים כי הודות להן חשים אנו יתר בטחון; אך יכול אתה להגביר פירמאה, ועדיין תמשכנה היריות בחיילים ללא הפרעה, אני כשלעצמי נוקפני לכי למראה שוטר-צבאי יותר מאשר מחשש התקפת ה"אצ"ל".

אם אין ביכולתי או אין ברצוני לבלות את עתות-הפנאי שלי בחברותא דוקא, ולהלך בחבורה בת-ארבעה חיילים, מתוך אשליה נעימה כי מטרה קלה ובולטת לפגיעות זו יכולה להגן על עצמה, הרי הדבר אשר יש להניח כי אעשהו הוא שאשב לי ואמולל באגודלי שבוע בשבוע, והרי זה בילוי-זמן מדכדך למדי. כלום יש איזו תכלית יעילה לקיומנו הבלתי-טבעי כנ"ל? בטוחים יותר איננו, אך אומללים אנו פי כמה.

שלומה של א"י לעתיד לבוא תלוי בפחד-הטירוף הבריטי בפני רוסיה יותר מאשר בכל גורם אחר. לעומת כל אדם מסוגו של דוד קרטני: מצויים מאה חסרי-תבונה במשרות רמות ויכול אני רק לפלל כי הממשלה הבריטית תכריז קבל היהדות והעולם, כי תקבל בלא-תנאי את המלצות האומות-המאוחדות. יש להוכיח אף לקבוצות ה"פורשים" כי אין זה תנאי בל יעבור כי ממשלה בריטית סוציאליסטית תנהל דוקא מדיניות-היח"ק "טורית" עיקשת.

וכן יכול אני רק לעמוד בתפילה כי לא יתברר לגאון-הארגון שבעולם (הכונה לעם היהודי — המער'), כי לשוא סבל כה-רבות: וכי יגיע היום בו יבוא על שכרו — ממלכתו העצמאית — ובינתים, עד בוא יום-הכרעה, הריני פונה בבקשה ובשידול אל השלטונות, אל ה"פורשים" (אשר הרגו את הטוב שבידידי) ואל כל אחד בארץ-ישראל: הניחו להן להגבלות האויליות הללו, למעשי-הרצח חסרי הטעם האלה, לכל הנוהג הזה של איום ואיום-שכנגד, ושובו ועשו את א"י לארץ נורמלית ואז, בין שאר הטובות שתצמחנה מכך, יהיו מאושרים גם חיינו של החייל הבריטי המצוי כאן, לפחות במידה שיכלו להיות בזמן המלחמה.

איני יהודי — אך חש אני יותר מקורטוב של חשש, שאם גם האיר פעם האור לגויים — הרי דעך כבר מזה זמן רב עד מאוד.

שלכם, "סוציאליסט".

(1) מר אלסטון, סופר בלתי-תלוי, בעל "טור פרטי" משלו ב"פלסטין פוסט".
אנגלי אוהד הצינונות. "דוד קרטני" — הוא כינויו העתונאי.

ה ע ר כ ה צ ב א י ת

השורות הבאות, האופייניות לגישתו של הקצין המקצועי למצב הארץ ולבעיותיו, לקוחות מרבעון-קצינים בריטי בעל-עמדה, בסקירתו (מחודש אפריל 1947) על עניני המזרח-התיכון:

ריכוזם של משרדי-הממשלה העיקריים בארץ-ישראל באיזור בו יוכלו לעבוד ללא הפרעות, ופינוים של האזרחים הבריטיים הבלתי-הכרחיים, היו צעדים חריפים, אך הם היו הכרחיים כדי לאפשר לשלטונות הצבא והמשטרה את חופש-פעולתם באופרציות נגד הטרוריסטים. מובן כי האחריות לטיפול בחזיון הטרוריום נופלת בראש וראשונה על הממשלה האזרחית, אך, לרוע המזל, עצמתה של המשטרה האזרחית בא"י היתה מצומצמת מדי לגבי התפקידים שהתייצבו לפניה. מפני כך היה הכרחי שהצבא בעצמה ניכרת, יפעל כמסייע למשטרה. מנקודת מבט צבאית-גרידא ניתן זמן רב יותר מדי לאויבי החוק והסדר לאחוז את היוזמה בידיהם. הגורמים הפוליטיים אשר השפיעו מקודם לטובת קר-מדיניות שהגביל את השימוש בכוחות הממשלה מובנים למדי; אך הקו התוקפני יותר כלפי הטרוריום, אשר החלו נוקטים בו בראשית 1947, היה בגדר מבוא הכרחי לכל הצלחה.

מול טיפוס כזה של אויב-מחותרת, עוד יותר מאשר מול אויב גלוי, תלויה הצלחת המלחמה בארגון-ה"ידיעות" של השלטון. הטקטיקה, החריצות והאופי של כוחות הטרוריסטים היהודים עושים את תנאי-ההצלחה הנ"ל לבעיה קשה במיוחד. אולם הנסיון באירלנד ב'22—1920, בבנגל-המזרחית ב'34—1932 ובא"י עצמה בשנים שלפני המלחמה הוכיח, כי בעת מלחמה בטרוריום לא תושג אינפורמציה מספקת ומהימנה כל עוד לא תבוא פעולה תקיפה שתיעשה מצד הממשלה ותשכיך את הרגשת הבטחון בלב אותו חלק מן הציבור אשר אי-תמיכתו בשלטונות נובעת מפחד הטרוריסטים. יתכן מאוד כי התזרתם של החוק והסדר על כנם תתגלה כתעודה ממושכת, אך עתה מוכן כבר כל הדרוש כדי לטפל בבעיה זו ברצינות.

י ח ו ס ם ש ל ר מ נ י - ה ג ב ר ד י ה

בין היחידות הבריטיות המשרתות בארץ בשנתיים האחרונות נמצא גם אחד הבטליונים של רגימנט "הגרנדירים של הגברדיה". בטליון זה הוא אחד הבטליונים של בריגדת-הגברדיה הראשונה (במסגרת הדיביזיה הבריטית הראשונה). כידוע השתתף בטליון גרנדירים זה (דהיינו: — רמנים) של גברדיה-המלך הבריטית ב"אופרציות" נגד ישובי עמק-הירדן והגליל ב'30/29 ביוני 1946. מאז השתתף בכמה "פעולות" במקומות והזדמנויות אחרים, וביניהם — במל חיפה.

אולם, עברו של הרגימנט ממושך ומפואר הרבה יותר, מכפי שיכולים, אולי לדמות לפי מועדים והזדמנויות אלה. האמת הנה כי זהו אחד הרגימנטים המעולים ורבי-הזכויות של הצבא-הבריטי. רמז מה לתולדותיו הארוכות ורבות התהלה ניתן

בכרזת-הגיוס החדש של הרגימנט, שנועד לעורר מתנדבים מקרב הנוער הבריטי.
העתקתו ניתנת בזה:

צירוף-התמונות מהווה כאן את האות הרומית "G", שהיא ראש-תיבה הן של המלה "גרנדירים" והן של המלה "גברדיה". בראש האות, למעלה — רימוניד מודלק ומתפוצץ בנוסח המאה השמונה עשרה, זו התקופה הקלסית לשימוש ברימון בצבאות-אירופה, ממנו נטל הרגימנט את שמו, ובתורת סמל הגדוד, הוא מתנוסס על כובעי-אנשיו.

אולם, מוצאו של הרגימנט עתיק יותר, ומתיחס עוד לימי קרומוול שהם גם ימי רובה-הסמוכה (תמונה א—1656). בתמונה השנייה (1742) נראית כבר דמותו המובהקת של "הרמן", על כובעו המיוחד, ועל הרימון שבידו. גדוד זה הצטיין מאז גם בגובה אנשיו, לפי שלצורך הטלת הרימון למרחק גדול יותר, היו בוחרים אנשים גבוהים ביותר — עצם המלה "גרנדיר" הפכה שסידבר לבחור כארו. התמונה השלישית (1814) מייצגת את ציון התקופה הנפוליאונית, והרביעית (1854) — את ימי מלחמת קרים. התמונה החמישית מעלה את טיפוס החייל שנתגבש עם סוף מלחמת העולם הראשונה, והששית את חייל הרגימנט בשנות מסעותיו במדבריות אפריקה ובאיטליה. בימי מלחמת העולם האחרונה, התמונה המסיימת הריהי דמות "הגרנדיר" במזל הקרב הבריטיים החדשים בתפקידו רב הטכסים בבירת המטרופולין.

אכן, גילגולים על גבי גילגולים לגרנדירים של הגברדיה, אך מסורת הרגימנט נשמרת מזה 291 שנה.

כיצד מסייעים למתנדבי צבא- מוליציוני למלא חובתם

הטריטוריאלי (משוחררי הצבא הבריטי) והי חייבים במסגרת השירות-הלאומי באימונים חלקיים (במשך 6 שנים, לאחר שנת-האי-מונים הרצופה), לא יפטירו את חופשתם השנתית שבתשלום. לפי החלטת הממשלה יהיו אנשי הצבא הטריטוריאלי זכאים לחופשה בתשלום, נוסף על הזמן אשר יבלו במחנות אימוני-הקיץ. „אף אם יגרם שיבוש קל בתהליכי התעשייה כתוצאה מ-חובת האימונים השנתית, מובטחני כי כולם יסכימו, שבמידה שהדבר מאפשר לארצנו להיות מוכנה לקראת מצבי חירום — הריהו מחיר שכדאי וכדאי לשלמו“.

אכן, כאן התשובה והפתרון הנכונים ל-בעיה הכרוכה בעצם קיומו של כל כוח מגן מתנדב של אורחים עובדים.

עם בוא עונת מחנות-אימוני-הקיץ של הצבא-הטריטוריאלי הבריטי, המחדש עתה, עם תום המלחמה, את קיומו, הודיע מיניסטר המלחמה הבריטי. (בלוג'ר) הודעה חשובה בדבר יצירת האפשרות ל-מתנדבים שבצבא זה לצאת למחנות-האימונים מבלי להפסיד את זכותם לחופשתם הרגילה בתשלום.

הודעה זאת, שנמסרה בפתחת מסע-החיל למתנדבים לשירות בצבא-הטריטוריאלי (שי-רות המתבטא, בימים כתיקונם, באימונים מספר שעות מסויים במשך השבוע ובימי א', וכן במחנות-הקיץ הנ"ל), מופנית בראש וראשונה אל נותני-העבודה, להודיעם את מגמת הממשלה בנידון זה. לדברי המיניסטר:

„הכוונה היא כי המתנדבים לצבא-

ביטול עונש-מלקות בחיל-סודן

במקצת, כי במערכותיה של חטיבה חשור בה זאת של הצבא הקולוניאלי אשר לבריטניה התקיימה — ובעצם גם מוסיפה להתקיים — צורת עונש, אשר היתה אמנם אופיינית לצבאות אירופה במאה ה-18, אולם מאז עברה ובטלה מן העולם בכל מדינה התובעת לעצמה כתר-תרבות. חסרה ידיעה מדויקת על-כך, אם עונש-מלקות מוסיף ל-התקיים גם בחטיבות קולוניאליות בריטיות אחרות או ש„חיל המגן הסודני“ משמש לו מצודה אחרונה.

בסוף חדש יולי ש. ז. הודיעה ממשלת סודן לממשלה הבריטית כי לפי פקודת המצביא בסודן נאסר מעתה עונש-מלקות ב„חילה“ מגן הסודני, פרט למקרים של פשעים הכרוכים באלמות ועבירות בתוך מערך הצבא. המיניסטר הבריטי, אשר מסר את ההודעה הנ"ל לבית-הלורדים העיר, כי רק למפקדי-בטליונים הסמכות להטיל עונש-מלקות, וכי אין מטילים סוג הענשה זה אלא במקרים נדירים.

אכן, הודעה זאת מגלה, באופן בלתי צפוי

בעקבות סודן המרוכאת — מצרים המתקדמת

פארוק, הפועל בסמכותו בתור המצביא-העליון של צבא מצרים. נמצא, אפוא, כי סודן הקולוניאלית הספיקה בכל זאת להקדים את-מצרים העצמאית בתיקון זה, העשוי אולי להחזיר לחייל של צבא נוסחי מזרח משהו מכבודו האישי.

הידיעה על ביטולו (או צימצומו) של עונש המלקות בצבא סודן — המקום והמנוחה ע"י הבריטים, — גם בשורה-אחות מופיעה עתה בצדה. גם צבאה של מצרים יבטל מעתה סוג עונש זה. על-כך הכריזה פקודה שנחתמה בשני באבגוסט ע"י המלך

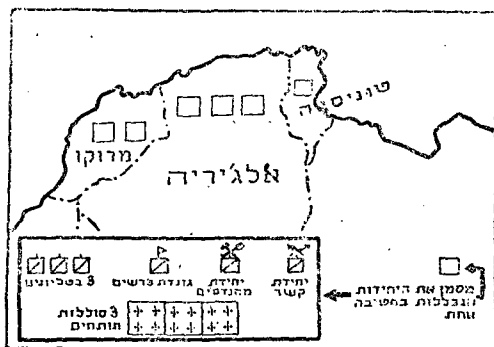
מה דמות לחטיבות צרפת ב"ערכיהמערכת"?

השקט המדיני והבטחון בשטחי אפריקה הצפונית הנתונים לממשל צרפתי — שאנשי פאן־איסלם ופאן־ערב לסוגיהן רואים בו כ"בוש אירופי זר, אשר יש לסלקו בהקדם — התערערו, כידוע, מאז גמר מלחמת העולם. צרפת — אשר איננה מתכוונת בשום פנים לתר על יסוד זה במבנה הקיסרותי שלה, שחלק בו (אלג'יריה) אף מההה שלושה ד"פרטמנטים צרפתיים תקינים — מסיקה ממצב זה כמה מסקנות מדיניות ואיסטרטגיות כל־ליות. אחת מהן היא — העתקת מרכז הכובד הכללי של תנוחת צבאותיה אל אפריקה הצ'פונית דוקא. והיא מוכנה להוציא לשם כך גייסות גם מתוך שטחי הכיבוש שבגרמניה. אך לא זו בלבד. צרפת נוקטת גם צעדים ארגוניים־מעשיים לגבי מבנה וטיב חי־לותיה שבאפריקה הצפונית, כדי לסגלם למי־לוי התפקידים העלולים ליפול בחלקם מחמת יחס איבה לשלטון הצרפתי מצד חלק של האוכלוסייה דוברת־הערבית אשר יושביה משתרעים מתוניסיה שבמזרח ועד למרוקו שבמערב.

בפרוס קיץ זה חנו שלוש חטיבות כאלה באלג'יריה, אחת בתוניסיה ושתיים במרוקו. יכולת ה־ניידות הרבה של חטיבות מסוג זה נדרשת בייחוד באלג'יריה, לשמירת בטחונם של המתישבים האירופאיים, אשר נקודות־ישובם מפוזרות ומבודדות בפנים הארץ, והם חוש־שים פן יאלצו לנוס באם המתיחות והתסיסה אשר בקרב ילידי הארץ תגבר ותלך. ויש לזכור כי באלג'יריה מרוכז עיקר המתישבים הצרפתים שבצפ־אפריקה, למעלה ממיליון נפש.

נראה הדבר, כי נוכח הרמזים והאיומים הבאים מחוגי הליגה הערבית גמרו הצרפתים אומר להגן על מעמדם בשטחי אפריקה־הצפונית.

את הפתרון לבעיותיה אלה מבקשת צר־פת לא כל־כך בריכוז גדול של המוני גיי־סות מהסוג הכבד והמסורבל, כאשר בדרך של הגברת המינוע של חילותיה, פיתוח רשת של שדות־תעופה וטיפוחם של שירות־הידיעות־והקשר. לשם כך באה גם הקמתן של חטיבות־נוע קלות, אשר תוכלנה לקבל על עצמן במה־

צדור ידיעות מן המזרח התיכון

מצרים

עסקי גיוס וצבא

„מערכות“ חוב' מ"א). לאחר חמש השנים יגיע תקציב הצבא ל־22 מיליון ל"מ לשנה לעומת שבעה וחצי המיליון שבשנה ה־שוטפת). דהיינו הגדלה פי שלושה כמעט. עצמתו המספרית תגדל בהרבה והוא יצויד בנשק החדש ביותר. „צבא זה יוכל — אמר המיניסטר — להגן על מצרים מפני כל הת־קפה. עד שתבוא עזרה ממועצת הבטחון או ממקור אחר“.

לפי מאמר ראשי ב„אל מוקטס“, מגדולי העתונים במצרים, נפל פחד גיוס־החובה על שדרות רחבות של האוכלוסיה המצרית. צעירים מצריים רבים צובאים על מיניסטר־יון ההגנה כדי לשלם את דמי השחרור מ־שירות הצבא. ביום אחד בלבד קיבל המיני־סטרוין הנ"ל 10.000 ל"מ כדמי שחרור. כידוע, תבטל זכות השחרור עם פרסום חוק הגיוס החדש.

גמול־גיבורים

הממשלה האמריקאית העניקה מדליות לקצינים מצריים „שסייעו לצבא האמריקאי בחזית המדבר המערבי“. בין מקבלי המדליות ליו־טנג. אבראהים עטאללה, ראש המטה המצרי, שהיה ראש המשלחת הצבאית ה־מצרית לארה"ב.

יש ענין גם בכך, כי לפי החוק החדש אף ה־ב־ו־י־ים לא ייהנו עוד משחרור מ־חובת השירות.

בנות ספינות

— במצרים נבנתה ספינה בטונז' של 1200 טון, שתצורף לצי הספינות שבמסמר־החור־פיס. זו ספינה חדישה ראשונה שנבנתה ב־מצרים עצמה.

— לפי עתוני מצרים מילי ש. ז. טען קצין מצרי גבוה כי אם תוגשם תכנית גיוס החובה במצרים, יעלה הגיוס בלבד 12 מיל־יון ל"מ מדי שנה. מספר חייבי־הגיוס מדי שנה הוא 200.000. כל מגוייס יעלה לממשלה 60 ל"מ לשנה, יש להעיר לכך כי, למעשה, כמובן „מאתיים האלף“ לא כולם הם כשרי־גיוס. ורק את מיעוטם יתכן להייל בפועל. (לענין זה — ראה ברשימה „לדמותה ה־חברתית של מצרים“, „מערכות“ חוב' מ"א, עמ' 70).

בין השטרלינג לדולר

בחוברת מ"א של „מערכות“, עמ' 78, צויי־נו הסימנים לכך כי מצרים עלולה להוציא את עצמה ממעגל „גוש השטרלינג“, וכי לזה היתה מכוונת בקשת המלה בסך 22 מיליון הלי"מ, לתוספת־כיסוי לשטרות־המ־טבע המצריים.

אחמד עטייה, מיניסטר ההגנה, סיפר בשיחה עם עתונאים על תכנית חומש לחיזוק הצבא המצרי. התכנית תעלה 80—70 מיל־יון ל"מ. (ראה במאמר „צבא מצרים“, ב־

ואמנם, עתה בא המעשה. בין השאר מעיד הוא על כוונתה של מצרים לבצר ל־

עצמה עמדה, שתהא עצמאית במידה מכסית מלית כלפי אנגליה, לא רק בנוגע לצורות מדיניות אלא גם בעניינים כלכליים. באור זה יש גם לראות את הידיעות על כך, כי הצבא המצרי יודרך בעתיד, לפחות חלקית, ע"י משלחת אמריקאית. ל"הקנת ידיעת הזין האמריקאי", אך אם הושג ע"י כך הרושם הפוליטי, הרי רבים הסיימנים המעידים כי מנגנונה של ממשלת מצרים אינו מסוגל לנצח כראוי על העניינים הכספיים המסובכים המתעוררים עקב פרישה זאת מן האפוסטרופסות הבריטיות; ויש ה"רואים כבר בקיעים בבניינה הכספית המשקי של מצרים עקב שינוי זה במעמדה.

הקרב הראשון בין היילות גרמניים ומצריים

אשר לא קרה באוגוסט 1942, בימי התקדמותו של רומל, שבצבאות בריטיים (ובתוכם — אף יחידות ארץ-ישראליות יהודיות) הגנו על עמק הנילוס — קרה בראשית אוגוסט 1947. 2000 איש צבא מצריים, שנשלחו ע"י המטה הכללי של צבא מצרים, נלחמו באנשי "קורפוס אפריקה" של

רומל.

המדובר הוא בשבויים גרמניים. עד לזמן האחרון היה מצבם של שבויים גרמניים, שנמלטו ממחנות השבויים הבריטיים או ממ"קומות העבודה שבהם העסיקום בתנאי חופש תנועה (להבדיל מהמעפילים שבקפריסין, למשל) נוח למדי. הם היו נהנים מפקודה מצרית אשר הניחה להם (בדומה לכמה אישים ערביים) זכויות-מקלט בארץ מצרים. ואלו עתה הוצאה פקודה (יתכן — לרגלי המקרים, בהם הדריכו שבויים-בורחים כאלה את קבור צות הטרור הפנימיות במצרים בעניני פצות, מוקשים וכיו"ב), אשר לפיה יש להחזיר את כל אלה למחנות הבריטיים. ואז, כדברי סוכנות העתונות-הצרפתית, "נתחור ללה בסמוך לקהיר, מערכה ממש". כמאתים מאנשי חיל רומל לשעבר, אשר ברחו והורכנסו ע"י המצרים למחנה הבריטי-לשעבר שבעבסיה, ניסו לפרוץ מתוכו בשביל להמנע מגזרת החזרתם לשבי בריטי. החיל המצרי הנ"ל, שנשלח להכניעם, הצליח לדכא את המרידה רק לאחר האיום כי כל שבוי המגלה התנגדות ירה יירה".

ת י מ ן

שארצו פנתה בדבר קבלתה כחבר בארגון האומות.

על אף התנגדותו של הקונגרס היהודי העולמי מזה (אשר התריע על משטר ימיהי-נים שתימן מקיימת לגבי יהודיה) ושל האיגוד לזכויות-האדם מזה (אשר הצביע על ה"עבדות, הקיימת עדיין בתימן), תהיה זאת כנראה המדינה היחידה מן המדינות ה"מתפקות על שעריה שתתקבל השנה כחברה בארגון האומות המאוחדות.

בחוברת-מוז של "מערכות" ציון כי האימאם יחיא ביטל את ההסכם עם אר"ב בדבר מתן "צויד-עודף" אמריקאי לת"י מן בסך מיליון ל"ש. הדבר העיד על חלוקי דעות בין האימאם לבין יורשו, סוף-אל-איס-לאם עבדאללה, אשר ניהל את המשא ומתן בקהיר. עתה ויתר האימאם על התנגדותו לכל חידרה של השפעה מערבית לתחומי ת"י מן (העזרה האמריקאית היתה כרוכה גם בש"ליחת נציגים לתימן); ולא זו בלבד אלא

ב נ ס י כ ו י ו ת ה מ פ ר ן ה פ ר ס י

תמיכה בעמדת המדינות הערביות, על קיום החרם ועל נקיטת צעדים למניעת מעברן של "סחורות ציוניות" הן דרך מפרץ בצרה והן דרך נמלים אחרים.

נסיכויות מזרח-ערב מחסות בריטית — לחסות סעודית

לאחר פגישה בין אמיר כונית ואבן-סעוד נתחם הסכם בין סעודיה וכונית. כוחות ה-

אף בפאתי ערב — חרם, אנטי-ציוני" בראשית אוגוסט כינס אבן-סעוד בבירתו ריאד מסיבה של השליטים הערביים ממזרחה של ערב. נוכחו בה האמירים של כוחית ושל אייב-חריין, והשליטים וראשי השבטים של השמחים שבחופו של המפרץ הפרסי, דהיינו — כל ראשי "חוף השודדים". מסיבה זו נדנה בבית ארץ-ישראל. היא החליטה על

מטוסים ומכונות-שריון בריטיים על האמ"ת ברות בפני גדודי ה"אחוזאן". השינוי המפתיע ביחסיהן בא כנראה בהשפעת האמריקאים, וההסכם נוגע גם בכמה מענייני הנפט. וזאת לזכור, כי השכן היחיד של כווית, מחוץ לסעודיה, ואשר רק ממנו יתכן לצפות ל"התקפה" עליה, הנה עיראק.

ג'נרל מריה של שתי הארצות יתאחדו. וסעודיה תבוא לעזרת כווית במקרה של התקפה עליה. לעומת זאת חייבת כווית להת"עץ עם סעודיה בכל ענייני מדיניות-חוץ. יש לציין שכווית היתה במשך תקופה ארוכה ביחסים עוינים עם סעודיה מחשש כוונות-סיפוח מצד אבן-סעוד. לפני 15-20 שנה הגנו

ע ר ב - ה ס ע ו ד י ת

בסקירתו על עוניי הצבא הבריטי במזרח-התיכון פרסם אחד מכלי-המבטא של חוגי הצבא הבריטי את השורות הבאות על ערבה-הסעודית:

חילותיהן של עיראק ועבה"י אורגנו בידי אותם הבריטיים עצמם, ולא זו בלבד אלא שצבא עבה"י מוחזק כולו בכספים בריטיים — הרי שאין ביאורים אלה חסרים מידת-מה של פיקנטיות. או שמא הכוונה כאן — לגבי הנאמר על "התוקפנות מב-חוץ" — לאותה "סכנת האימפריאליזם ה-ציוני", שאותה מנפחות העתונות הערבית והממשלות הערביות כאחת, וגם כמה מע-תוני בריטניה משמשים להם שופר?

על כל פנים, הסכנה הנובעת מתגבורת זיונה של סעודיה ל"חוק וסדר" באר-צות השכנות ומונבת לכל אחד, ועאכ"כ לאנשי-צבא מקצועיים ודרושה הי-תממות מיוחדת כדי לדבר על היפוכו של הדבר.

"לפי בקשת הוד-מלכותו אבן-סעוד, נשלח לא-מומן לערבה-הסעודית משלחת צב-אית בריטית, ובה 45 קצין וסמל (בראשה — בריגדיר; המער). בוא המשלחת עורר הערות עיונות בחוגים פוליטיים מסוימים, אשר טענו כי הם רואים בדבר צעד מדאיג ופרובוקטיבי. ואלו לאמתו של דבר לא ע-שינו יותר מאשר הגשת עזרת-מה כשנת-בקשנו לכך ע"י בעל-ברית ותיק ונאמן ע-לינו. בדומה למשלחות צבאיות בריטיות בארצות אחרות של המזרח-התיכון, כן גם תפקידה העיקרי של משלחת זו היא לסייע בידי ממשלת ערב-הסעודית לארגן, לצידד ולאמן את כוחותיה, כדי שיהיו מוכשרים לקיים חוק וסדר ולמנוע תוקפנות מבחוץ".

מאחר שתימן נוצחה זה מזמן, ואלו

ל ח י ד ו ש מ ס י ל ת - ה ב ר ז ל ה ח י ג' א ז י ת

הירדן, וכן הענף הא"י שלה אל חיפה, פועלים, כידוע, מאז ומתמיד. ואלו בשטחי חיג'או פור רק חלק מפסי-המסילה; ורבים מעמודי-ה-טלגרף שלצדה נשרפו כידוע, כדלק לקטים בשעת מסעו של האמיר עבדאללה ב-1921, מחיג'או לרבת-עמון, בירת-מלכותו העתידה.

בין נציגי הממשלות של סוריה, עבר-הירדן, א"י וערב-הסעודית מתנהלים בירורים בדבר האפשרויות לפתיחת התנועה במסילת-הברזל החיג'אזית — דהיינו, בחלק הקו הפורנה מעבר-הירדן דרומה ומגיעה עד למדינה שבחיג'או. חלק המסילה שבסוריה ובעבר-

ע ב ר - ה י ר ד נ

ערביים, היתה הבשורה על תימרוני-ה"לגיון הערבי" העבר-ירדני, שעמדו להיערך באיזור הסמוך לגבול הסורי. כך ידע לבשר "ארדיפע" (מ'11/6) על-כך, כי ב-16/6 יערוך ה"לגיון" תימרונים צבאיים בגבול סוריה. סבורים שהלבנון ישגר את

פרשה צבאית-פוליטית זעירה, אשר כמוה כמסע מסרט-קולנוע המחפש לו סממנים דרמטיים, בתרחשה במחצית השניה של חורש יוני בגבולות סוריה ועבר-הירדן. הגפרור הראשון, ששימש להדלקת זיקור-קינדינגור בעתונות ובחוגים מדיניים הי-

כמל שמעון, מיניסטר הפנים, כדי לייצגו בטקס. נשלחו הזמנות לראשי המדינה לעיר ראק, סוריה והלבנון, אך מוסרים כי נשיא איהן של שתי האחרונות סרבו לקבלן. ב" תימרונים ישתתפו 12 אלף חיילים — מחיל-המדבר, יחידות-הרגלים וחיל-התותחנים. כן מוסרים כי יחידות-צבא סוריות החלו לזרום לעבר הגבול הסורי-עבה", "ל" שם שמירה עליו. המלך עבדאללה עצמו עמד להשתתף בתימרונים, ועליכן היה ב" הזמנת ראשי המדינות הסמוכות משום מע" שה פוליטי, וגם משום לחץ של תביעות ב"18/6 הודיע "פלסטיני": תימרונים ה" לגיון הערבי החלו ב"17/6 בבוקר ונועדו להימשך שלושה ימים. ג'מיל מרדס, ריאד אל-צולח (ראשי המדינות של סוריה ולב" נוציגי ארצות ערביות אחרות הוז" מנו להשתתף, אך הראשון התנצל בטענה שעליו לנסוע ללאסקיה לפגישה עם נשיא-סוריה. סמיר פחה אל-רפאעי (ראש ממשלת עבה") הביע את צערן על כך, שכן "הצבא הירדני הוא הצבא של כולם". לפי "הדף" הבריות ב"16/6 גרמו התימרונים לבהלה גדולה בסוריה. ג'מיל מרדס ביקש מעבה" לערוך את התימרונים במרחק 20-30 ק"מ מהגבול, אך קיבל תשובה חריפה האומרת כי הממשלה הירדנית חפשיית לעשות כ" טוב בעיניה בתוך שלה. לפי אותן מקור, "חוששים שהלגיון, המונה כ"40 אלף איש (! — מגוזמאות אלף לילה ולילה) יעבור את הגבול, — בעוד שהצבא הסורי מונה פחות מ"15 אלף איש והנו מצויד בנושק צרפתי מיושן". בקשר לזה פשטו השמועות כי הצבא הסורי נע לעבר דרום. לפי "פלס" טייך-פוסט" (17/6) נימקו צעד זה באמ" חלה שהוא חלק ממסע, "נגד ההברחה הציר" נית". ברם, "כל השמועות האלה הוכחשו

ע"י אחד שרבאחי, מיניסטר הגנה ה" סורי, "תמרונים בעבה" — אמר — הנם דבר שבשיגרא. האם יעלה בדעת מישהו שמדינה חברה בליגה תפלוש למדינה חב" רה אחרת? אין זה אלא מעשה סכסכנים. עם זאת, לפי "פלסטיין-פוסט" מ"19/6, "בעקבות השמועות על מתיחות שנתעוררה בין סוריה לעבר-הירדן בשל שאלת תימ" רוניו של "הלגיון הערבי" לאורך הגבול שבין שתי הארצות", פירסמה ממשלת סו" ריה ב"18 ביוני מכתב שנשלח אל המלך עבדאללה ע"י ראש הממשלה הסורי מרדס" ביי, "המביע את צערן על אי-יכולתו להיות נוכח בשעת תימרונים הלגיון".

בדיעבד, נערכו ונסתיימו התימרונים בלא כל תקלה — פרט לזה שבתאוונה נפצע ק" שה אחד הקצינים ה"ירדניים" הגבתיים, מסגניו של גלוב-פחה.

אולם, אין לזלזל באותו רקע של מתיחות שנוצר אגב התימרונים הללו. "גבול סו" ריה-עבה" — הריהו אזור הסמוך אל ה" הדרוים. בכל התכניות של "סוריה-רבתי", מהות מחוז-הדרוים את נקודת-המצוא ואת ה"טריז הראשון. ליצירת לחץ במגמה זו מכוונים גם הדיבורים, הנשמעים לעתים, על כוונת זקני הדרוים להיקרע מעל סוריה ולהסתפח אל מלכות עבדאללה. בהר-הדרוים היה חודש יוני חודש של רוגז ומהומות וקשה שלא לראות את הקשר בין אלה לבין "הפגנת-הרמוז" הצבאית של "הלגיון" — ואפשר — גם בין הופעתן של הבריגדיר קלייטון כמיניסטר-מיעץ במיניסטריון-המדינה הבריטי שבק-היר. גם לפי "תוצאות הבחירות בסוריה עוד עתיד ענין, "סוריה רבתי" לשמש נושא שיעסיק את מוחות הפוליטיקאים הערביים. ובינתיים חזרו תותחי הלגיון למנוחתם.

סוריה

במערכות הצבא הסורי

מיניסטריון-ההגנה בסוריה הכריז על גיוס מתנדבים לצבא בגיל 18—25. לא ברור עדיין מידעיה זו אם פני סוריה לצבא-המתנדבים שכיר, או שברעתה להקדים ולעבור לשיטת שירות-חובה וצבא עממי גדול.

לפי העתונות הערבית, התאמן מספר קצ"י נים של הצבא הסורי בביה"ס הצבאי הבריטי של המורה-התיכון, שבסביבת עכו, בשימוש בנושק אבטומטי ובטקטיקה שלו.

לפי ידיעות העתונות הערבית, החליטה

הממשלה הסורית לצייד — כדוגמת ההכנות הנעשות במצרים — את הליהתעופה שלה בציוד הדרוש לאימון פלוגת צנחנים. כן החליטה הממשלה הסורית לאמן כמה פלוגות צבאיות בפעולות „קומנדו“, וביקשה מאת הצידים שלה באירופה לה תקשר בחוזים עם מומחים לדבר, אשר יבואו לדמשק וישמשו כמדריכים.

כורדים מצפון זרזים מדרום באמצע ובמחצית השניה של יוני הור

דחה ממשלת סוריה בכך כי פרצו מהומות בחלקיה השונים של הארץ, אם כי היא הגדירה את החזיון הזה כ„מקומי“ בלבד. ראש הממשלה, ג'מיל מרדס'בק, ציין בפני עתורנאים כי חבלההרים הכורדי הוא „מרור בהצרות“ ביותר במחוז חלב, ומספר הרציחות שבו גדול מכל מקום אחר שבמדינה. ראש הממשלה הכחיש את הידיעות על קשר שקיים בין הרצח של שייך חניף, ראש כת המורדים באותו החבל, לבין הרציחות שנתקרו והלכו אותה שעה.

בדברו על המהומות בהרי הדרוזים גילה מרדס'בק כי ראש משטרת סוריה הלך לשם כדי לבחון את המצב. הוא שלל כל ידיעה שהיא של הנאום, שייחסה לשולטן פחה אל-אטארש, ראש „פני“ שבטי הדרוזים, אשר בו הוא האשים את הממשלה בקשירת קשר „לעשותו סולימן מורשיד שני“ — בהתכוונו למנהיג בארץ העלאים שנתלה „בעד בגידה במדינה“ בשנה שעברה. לו היה מתברר — אמר מרדס — כי אמנם נאם שולטן-פחה נאום כזה, כי או „נוכל לטפל במצב זה כשם שטיפלנו במנדט הצרפתי“.

בין ממשלת סוריה לדרוזים

באותו נאום של שולטן-פחה אל-אטארש, אשר שימש נושא להערותיו של ראש ממשלת סוריה. הכריז שולטן-פחה — כפי שזמסר — כי הדרוזים יחרימו את הבזירות שהיו צפויות או כמדינת סוריה, „באם ימשך מצב הדברים הנוכחי“. בדיעבד השתתפו חושבי הדרוזים באותן הבחירות שנתקיימו בינתים ואשר שינו לא בר מעט את יחסי הכוחות בניציגות המפלגות בסוריה — דבר, שהיה בלתי-צפוי לממשלה ונתן תקות רבות לתכניותיו של המלך עבדאללה. ואולם, ב-29 ביולי הודיע

רויטר עליכך כי ממשלת סוריה משגרת הור לכת (תחת מסוה הלילה) יחידות צבא ממרזנעות אל עבר הר-הדרוזים, מקום בו „פרצו קרבות בין אנשי שבטים העוינים זה את זה“. לפי „רויטר“ סבורים היו כי מאורעות אלו נגרמו בשל הבחירות הסוריות, ששתי המפלגות המתנגזות העיקריות היו, ה„תנועה הזממית“ מזה וה„סיעה הפיאודלית“ — מזה; זוהי סיעתה של המשפחה השליטה של בני-אטארש — והשולטן-פחה אל-אטארש בראשם.

בראשית אבגוסט נודע כי ג'מיל מרדס ערסק במרץ ביישוב היחסים בין בית-האב רב ההשפעה של בני-אטארש לבין „תנועת העם“ שבהר הדרוזים, לאחר שהסכסוך בין אלה נמשך כחודש ימים. ההנחה היתה כי הממשלה אף תשתמש בכוח, אם יידרש הדבר, לדיכויים של איומים „בלתי-מוצדקים“ מצד אנשי „תנועת העם“. מאידך קיימו בני אטארש ב-3 באבגוסט אסיפה משלהם, בה החליטו „לנקוט באמצעים בשביל להגן על עצמם בפני כל התקפה שתבוא“. וצד מענין בדבר: שכן, בעצם, אנשי „תנועת העם“ הסתים מילאו את התפקיד הנוח לממשלת סוריה, בתחרם תחת מעמדו של שולטן-פחה אל-אטארש, שהוא המצדד העיקרי בהר-הדרוזים בתכניות סוריה-רבתי של המלך עבדאללה. אשר ממשלת סוריה מתנגדת להם. אלא, שכנראה, בעזרת האיום הכפול מצד הממשלה (של כוחותיה היא ושל הפעלת „תנועת העם“) הצליחה להביא את בני-אטארש לידי פשרה זמנית מסוימת, אשר בעקבותיה בא גם הסכם בין סיעת אטארש לממשלה. בענין הכרזות לפרלמנט הסורי.

ישנן גם ידיעות על וזיכותו של המלך אבן-סעוד במנהיגה של „תנועת העם“, כמל ג'אנבלאט, ואף שמועות על תיווך אמריקאי בענין זה.

אכן, לפי ידיעות מאמצע אבגוסט עלולה המתרחות בהר-הדרוזים לפוג במקצת לאחר שממשלת סוריה קיבלה כמה מדיניותיהם של באי-כוח מחוז הדרוזים, וביניהם ביטול היחידות שנערכו באזור ההר ועריכת בחירות חדשות; כן הובטחה שמירה נאותה על ענייני הדרוזים בפרלמנט הסורי החדש עד שיבחרו יצירי ההר בבחירות המחודשות.

המטוסים בסתיו הבא.

בדומה לנ"ל, הזמנו ע"י ממשלת עיראק מטוסי דה-האבילנד (לתחבורה ולהפצצה). ו-17 קצינים יצאו ביוני לאנגליה להתאמן במפעלי פירמה זו.

ממשלת עיראק ונמל חיפה

לאחר רוב ההשתדלויות, משך שנים, של ממשלת ארץ-ישראל ליצור תנאים מסחריים ותחברותיים נוחים ככל האפשר בשביל סחר-החוץ העיראקי, העובר דרך נמל חיפה, נודע בתודע יולי על החלטת הממשלה העיראקית לנהוג מעתה מנהג תרם בנמל זה (מבל) להבחין בין יהודים לערבים שבקהל הפועלים העובדים והמתפרנסים מעבודות-הנמל. ממ-שלת עיראק הודיעה לממשלות סוריה והלבנון על כונתה לקבוע סידורים עם נמלי הארצות האלה (בירות, טריפולי, לט-קיה) בדבר הפניית סחר המעבר העיראקי דרכם.

הקומוניסטים — בצל התליה

כידוע הצטרפה ממשלת עיראק השנה אל ה"חלוצות" בקהל מדינות המזרח-התיכון ב-ענין השימוש בעונש המות לא רק בעד מרידה מפורשת (כבמקרה המרד הכורדי), אלא גם בעד פעולה פוליטית המכוונת נגד הממשלה (כדוגמת סוריה אשתקד, בת-לותה את סוליימאן מורשיד, מנהיג העלוריים). שלושה מנהיגים של קומוניסטים עירא-קיים נידונו לתליה. אולם באמצע יולי נודע כי לאחר שממשלת עיראק הפגינה את נכר-נותה להקמת משטר סירור פוליטי מוחלט במדינתה, החליטה בכ"ז להמתיק את גור-המות והחליפתה במאסר עולם לאחד מה-שלושה, ובמאסר חמש-עשרה שנה — לשני האחרים.

קצינים-כורדים — לתליה

שמץ מהתסיסה שבשכבות הכורדיות, ה-משכילות קצת יותר, גונב אלינו ע"י הידיעה כי ב"18 ביוני ש.ז. נתלו בבית-הסוהר ה-מרכזי בבגדד 4 קצינים-לשעבר של הצבא ה-עיראקי, — 3 קפיטנים ולויטננט אחד.

אלה הם הקצינים ממוצא כורדי, אשר ערקו בשעתו מהצבא העיראקי על מנת להצטרף אל

לשכלול הצבא

לפי סוכנות ידיעות ערבית (מחודש יולי) הודיע מיניסטר ההגנה העיראקי כי החל מספטמבר תסענה שוב משל-חות צבאיות עיראקיות לבריטניה להתמחות בסוגי נשק חדישים. ידיעה זו אינה מפרטת מה הם סוגי הזין הנוספים, בהם יאומן ה-צבא העיראקי, אם כלולים בהם, למשל, ה-כלים הא. ט. הרקטיים, כ"פיאט" וכ"בווקה", או זרקיה-אש וכדומה, — או "קני-אין-רתע" החדשים של חיל-הרגלים.

ביה"ס העיראקי לקציני-מטה (שנוסד לפני 18 שנה) הוציא את מחזור ה"ב, ה-כולל 12 קצינים.

הצבא העיראקי דואג להבטחת תחבורת-מנוע מספקת ליחידות הקרב שלו. מיניסטר ההגנה החליט לקנות "ג'יפים" אמריקניים לשימוש הצבא העיראקי. מיניסטר הכספים הסכים להקציב את הדולרים הדרושים. כי-דוע, באים למעשה הדולרים, של עיראק-מהסכומים הזורמים לישוב העברי בארץ, אשר "שותפות-הדולרים" של גוש-הסטרלינג מונעת את רובם מהמחזור הכלכלי של ה-ישוב, ומעבירה חלק מהם לרשות "מדינות-התרם".

מטוסים בריטיים לחיל האוויר העיראקי

ממשלת עיראק התקשרה עם הנהלת מפ-עלי "הוקר" הבריטיים והומינה 34 מטוסי-קרב מסוג "פיורי". סוג זה של אוירוני "פיו-רי" ידוע בטיסתו המהירה והוא מגביה טוס עד ל-20 אלף רגל. המטוס הוא חד-מנועי ובו מקום לטייס אחד. כן מצויד המטוס ב-4 תותחים אנטומטיים של 20 מילימטר. את ה-מטוס אפשר להפוך גם למטוס נושא-דקי-טות או לציידו. תחת תותחיו, כי"ב מכ"י, 12 מהנדסים עיראקיים שוהים מזה חדשיים בבית-ההרושת "הוקר" ומקבלים הד-רכה טכנית. אח"כ יובאו גם הטייסים העיראקים לאנגליה למטרת אימונים במטוסים אלה. מפעלי "הוקר" התחייבו למסור את

כוחות המרד של מוסטפה בראזאני, ובאפריל 1946 נידונו ע"י בית־דין של שדה למות. ב־11 ביולי נודע כי לא קצינים בלבד אלא אף חיילים עיראקיים היו מעורבים באותה

עלילה כורדית של נדידה וקרבות

מרידה כורדית. דבר זה נתפרסם ברבים עקב החלטתו של הוצר־עיראק לחון את 11 ה־חילים שהשתתפו במרד בראזאני, ולהחליף את עונש המות, שנגזר עליהם, במאסר עולם.

עובדה זו היתה בין הגורמים לנפילתה המ־הירה של ממשלת טברין. הסיים הסרגי לא־תה פרשה היה בשלהי חורף זה כשבחוצות עיר־בירתם הקודמת תלו השלטונות האי־ראניים את ראש הממשלה הכורדית־האבטור־נומית, מוחמד גאזי ועמו אחד־עשר מוקני־השלטון הכורדיים, מהם שנמנו עם מועצת־המינסטרים שלו.

לאחר כל אלה, נקל להבין, כי מעמדם של אנשי שבטי באראזאני העיראקיים, שישבו באיזורים הפרסיים, נעשה בלתי־נוח ביותר. בהדרגה החלו שלטונות טהראן בפעולה תכ־ניתית גם נגדם (כל שכן שראשיהם, השייך אחמד באראזאני, ואחיו המולא מוצטפה בא־ראזאני, נחשדו מאז 1945, בקשרים מסויי־מים עם הנציגים הסובייטיים). בסוף מרס ש. ז. באה הידיעה על התקדמות קונצנטרית של ג' שדרות־צבא איראנית אל טבור אזורי ה־הרים, אשר בהם שכנו שבטי־באראזאני המ־הגרים, תוך גסיון תוכנית לכתרם ולהכניעם. ייתכן שמעמדם של אנשי באראזאני שעורער במקצת גם ע"י כך שנהגו — לדברי "רויטר" — "לסחוט סחיסות מתושבי האזורים, שיספ־קו להם מזונות ויעבדו למענם". עוד לפני כן, בחודש פברואר, הציעה להם ממשלת פרס את הברירה: להישאר בפרס בתחום־התיש־בות מסוים, אגב מסירת נשקם בשכר סיוע השלטונות האיראניים בכסף, בורעים ובכ־לי חקלאות — או לחזור לעיראק (פרט למולא מוצטפה, ועוד אנשי־שבטים שממ־שלת עיראק הוציאה את משפטם למוות או למאסר). ובאם יסרבו איימו עליהם בגירוש כללי. ואמנם, המסע הנ"ל של הצבא האירא־ני, שחל בסוף מרס, בא כתוצאת סירוב זה. בראשית אפריל — לאחר שהמסע הפרסי הצליח בתכליתו הצבאית, היינו הדברתם של השבטים — פשטה שמועה, כי המולא מוצטפה, מנהיגו האמיתי של המרד הכורדי, נכנע לשלטונות עיראקיים (כנראה, בעברו

אף באמצע המאה העשרים תיתכנה עוד פרשות של מרידות שבטיות, המזלזלות בג' בולותיהן של מדינות, ונמשכות במשך שנים מבלי לרעוך כליל. על כך מלמדת מרידת הכורדים הבראזאניים, על תולדותיה כשנות 47—1945 (ראה ב"מערכות", חוב' כ"ט עמ' 110).

לפי הידיעות ממרס ואפריל קרבה והלכה לסיומה פרשת ה"הגירה" הכורדית לפרס, ש־החלה לאחר דיכוי ההתמרדות הכורדית בעיר־ראק, בסוף שנת 1945. נדידה זו מארץ לארץ נהפכה לגורם מדיני מסעיר נוסף בוי־רת־המאורעות של פרס הצפונית־מערבית, — דבר שלא יקשה להבינו במצב המסוער גם בלעדי זאת באותו חבל בשתי השנים האחר־יונות, ובשים לב לכך שלפי הערכות מסוי־מות הגיע מספר בני־השבטים שהיגרו ל־15,000 איש והיה להם זין למכביר. כידוע, בצדו של "המחוז האבטונומי של אזרביג'אן" נתקיים (דרומית־מערבית לו) גם "המחוז ה־כורדי האבטונומי" שבתחומי פרס (בצ' פוֹנה של כורדיסטאן הפרסית). ובאותה ה־פוליטיקה, המסובכת והנפתלת, של שנת 1946, אגב קשרי־יחסים משתנים עם "המחוז הכורדי" וממשלתו, היו הכורדים־המהגרים בני־עיראק, אשר הוסיפו להיות חטיבה שב־טית (אפוליטית) בפני עצמם, ממלאים תפקיד (גמיש ומשתנה אף הוא). במערכת דצמבר (1946) הקצרה נודע לחיל "המחוז הכורדי" התפתח של אגף דרומי (ימני) בחזיתו של השלטון האזרביג'אני; אך כנראה שראשי־שבטים כורדיים (על כל פנים קצתם) שבאותו איזור נרכשו, בדרך זו או אחרת, ע"י ממשלת גואא־א־ס־סלטה; וגם כל עמידתה של ממש־לת צפון־כורדיסטאן האבטונומית הנ"ל לא היתה עמידה תקיפה באותה מערכה. גם

(*) גם בעניין זה — ראה, ב"מערכות" ל"ח, עמ' 81—80 על מסע אזרביג'אן 1946.

את גבול איראן-עיראק). אבל אח"כ נתברר, כי היה זה אח"י, השייך אחמד, אשר נכנע יחד עם כמה מחסידיו.

באותם הימים נכתב (בשביל רשימה ב"מ ערכות"): "מקום הימצאו של המולא מוצ' טפה עכשיו לא נודע עדיין. יש אומרים, כי נפצע קשה, וגם דבר זה מנעו מלבווא ולהי' כנע. ויתכן שעוד יישמע שמו בהזדמנויות נוספות. בתהפוכות החדשות בחבליה-הכור' דים", הסברה שהובעה אז — כבר מצאה, בינתיים, אישור במציאות. ב"20 באפריל חז' דיע ראש-הממשלה העיראקי, בשיבת הפר' למנט, כי גם "ידימינו" של המולא מוצטפה השייך אחמד מארק אסורי, ומנהיגים חשובים אחרים היו בין אלה שנכנעו ללא-תנאי. לדי' בריו, 4567 איש ואשה מבין חסידי המולא כבר עברו לעיראק, וניתנו להם מזון ומח' סה — והממשלה מעיינת בשאלה עתידם".

על השפטים שנעשו בקצינים ובחיי' לים הכורדיים מצבא-עיראק, שנצטרפו בשע' תם אל המורדים — ראה עמ' 104 בחוב' זו. אולם ב"5/10 הוכרז "מצב צבאי" ב"ארץ הבראזאנים" הכורדית שבצפון עירק (המתונות של ה"וילאיות" מוצול, סוליימאניה וכרכוך). ב"14/5 הודיעה ממשלת עיראק, ב"הסבירה מעשה בלתי-רגיל זה: "לאחר חכ' ניעה ללא-תנאי של אנשי-שבט באראזאני סירבה קבוצה פורשת, בראשות המולה מוסטפה, להיכנע אלא אם תוכרז חנינה מלאה, והתחילה להסתגל לעיראק מן האזור רים הפרסיים הסמוכים לגבול תורכיה. דבר זה הביא לידי התנגשויות עם משמרות-הגבול של המשטרה, בהן נהרגו כמה שוטרים ור' בים נפצעו". משסירבו אנשי-שבטים אלה לצייט — הוכרחה הממשלה להטיל מצב צבאי, "מתוך תקוה שצעדים אלה יביאו לחיסולה הגמור של התנועה הבאראזאנית". הפרק ה"עיראקי-המחדש" בקורות מולא מוצטפה — קצר היה. הוא נמשך רק שבועים-שלושה, ובימי מארס האחרונים כבר נאלצו הוא ואנשיו, תחת לחץ הגייסות והמטוסים

העיראקיים, להימלט שוב לתוך איראן. כעבור ימים לא-רבים נשלחו נגדם פלגות של הצבא הפרסי. הללו תגרות, (אחת מהן עלתה לחיל הפרסי ב"30 איש). אך לא היתה עתה לבאראזאנים שום תנועה תומכת על אדמת-פרס, ומצב כזה לא יכול היה להימשך זמן רב.

אכן, ב"17 וב"18 לאפריל 1947 נכנסו בשתי שיירות לגבול עיראק: 1550 גברים, 1686 נשים, 1329 ילדים. הם שוכנו במקום מיוחד וניתנו להם צרכי-מזון.

בסוף יוני נודע כי מולה-מוסטפה, לאחר שהוכה שוק על ירך ע"י צבא פרס בסמוך לגבול הסובייטי, נמלט לרוסיה. אנשיו נת' פוזרו באזור ההררי שמסביב לכפר אקיג'אל (בפינת אורביג'אן הפרסית, שבין גבולות תורכיה ורוסיה). לאחר קרבות של מעת' לעת, בהם סבלו אבידות הרבה.

כדברי המודיע של רויטר בבגדאד: "גור' לם היה שונה מאוד מזה של 4500 האיש אשר נכנעו, עם שייך אחמד בראזאני בראשם, זמן מה לפני כך לשלטונות עיראק, ואשר הוחזרו למקומות-מגוריהם ועבודתם החקל' אית כמקודם" (מאה אלף דינר הוצאו ע"י ממשלת עיראק לסידורם מחדש).

*

ידיעות שהגיעו לבגדאד בסוף יולי אמרו כי מוסטפה בראזאני, אשר נמלט מעיראק לפרס כחדשיים לפני כך, הגיע אל באקו (בירת אורביג'אן הסובייטית) קים שם "ממ" שלה כורדית אבטונומית זמנית". כן נמסר, כי באראזאני עוסק עתה בארגון חיל אנשי-שבטים כורדיים, במגמה של מסע נגד עיראק ואיראן לשם הקמת רפובליקה חדשה, אשר תכיל את היסודות הכורדיים והתורכמאניים שבעיראק, איראן ותורכיה.

אין, כמובן, לדעת אל נכון מה מידת-האמת שבידיעות מסוג זה ומותר גם לגרוע מהן למפרע. אך אותה הסברה לגבי עתידו של מוצטפה באראזאני, אשר כבר צוטטה לעיל — ודאי שבעינה עומדת.

**ה ח ב ר ה
המאחדת
לצנורות
ולמסחר ותעשייה בע"מ**

תל אביב

ליליובלום 30

טלפונים 2135—2339

מבחר מגוון לכל מטרה
VEHICLES FOR EVERY PURPOSE

שרות ענף ממדרגה ראשונה
FIRST CLASS SERVICE FACILITIES

חלקי חלוף למכביר בכל ערי הארץ
SPARE PARTS AVAILABLE EVERYWHERE

הסוכנים התמידים:

חברה א"י לאוטומובילים בע"מ
PALESTINE AUTOMOBILE CORP. LTD.

"מכסף"

בית הרושת ארץ-ישראל לכלי כסף ומצופה כסף
בע"מ

תלאביב שכונת אגרונוק, סל. 50788
החנות: תלאביב, אלנבי, 88

אנו נותנים ערובה למשך
25 שנה בעד כל כלי
הנושא עליו את החותמת

„מכסף 100“

עברי!

„מכסף“ הוא בית החרושת שלך

שמור עליו!

סולל בונה בע"מ

מרכז קבלני

שלהסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ ישראל

ח פ י ה

תבת דאר 563

טלפון 4-4311

בנק אנגלו-פלשתינה

בקרבוז מונבל

נוטר 1902

לונדון, תל-אביב (4 סניפים), יפו, ירושלים, חיפה הדרי-הכרמל,
טבריה, צפת, מתח-תקה, חדרה, רחובות, ראשון-לציון

סוחר מוסמך במטבעות זרות

חברת קזר

חברת ב.א.פ. לנאמנות

בקרבוז מונבל

